

Vergaderjaar 1999–2000

27 127

Financiële verantwoordingen over het jaar 1999

Nr. 30

**FINANCIËLE VERANTWOORDING VAN HET MINISTERIE VAN
ECONOMISCHE ZAKEN (XIII) OVER HET JAAR 1999**

Deze financiële verantwoording bestaat uit:

- de rekening van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten, zoals blijkt uit bijgevoegde staten, voorzien van een toelichting;
- de op deze rekening aansluitende saldibalans per 31 december 1999, voorzien van een toelichting.

De financiële verantwoording van het agentschap Senter bestaat uit de rekening van baten en lasten en van kapitaaluitgaven en -ontvangsten, zoals blijkt uit de bijgevoegde staten, voorzien van een toelichting en de balans per 31 december 1999, voorzien van een toelichting.

Den Haag, 17 mei 2000

De Minister van Economische Zaken,
A. Jorritsma-Lebbink

**Rekening van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten van het
Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 1999**

INHOUDSOPGAVE	Blz.
BEGROTINGSSTATEN	
TOELICHTING	15
<i>Algemeen deel</i>	15
Het algemeen deel bestaat uit de volgende hoofdstukken:	
I Inleiding	15
II Kerncijfers EZ	15
III Financieel beheer	17
IV Actieplan Professioneel inkopen	22
<i>Artikelsgewijze toelichting</i>	23
Uitgaven	23
Hoofdbeleidsterrein	
01 Algemeen	23
02 Industrieel en Algemeen Technologiebeleid	37
03 Industrie- en Dienstenbeleid	56
04 Ruimtelijk Economisch Beleid	60
05 Ondernemerschap en Marktwerking	67
07 Buitenl. Econ. Betrekk. en Exportbevordering	73
08 Wet Investeringsrekening	85
09 Energiebeleid	86
Ontvangsten	95
Hoofdbeleidsterrein	
01 Algemeen	95
02 Industrieel en Algemeen Technologiebeleid	96
03 Industrie- en Dienstenbeleid	97
04 Regionaal Beleid	98
05 Diensten, Midden- en Kleinbedrijf en Ordening	99
07 Buitenl. Econ. Betrekk. en Exportbevordering	102
08 Wet Investeringsrekening	102
09 Energiebeleid	103
Agentschap Senter	106
Bijlage 1 Saldibalans per 31 december 1999 van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) en de bij die saldibalans behorende toelichting	119
Bijlage 2 Bijlage bij hoofdstuk III in verband met vragen van de Commissie Van Zijl	129

Staat behorende bij de Wet van 19., Stb. en bij de financiële verantwoording over het jaar 1999

**Rekening 1999 (inclusief slotwetmutaties)
Ministerie van Economische Zaken (XIII)
Onderdeel uitgaven en verplichtingen (bedragen x f 1000)**

Art.	Omschrijving	(1)		(2)		(3)	
		Oorspronkelijk vastgestelde begroting		Mutaties (+ of -) op grond van eerste suppletore begroting		Mutaties (+ of -) op grond van tweede suppletore begroting	
		Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven
	TOTAAL		3 769 546		502 601		239 323
01	Algemeen		745 830				
01	Apparaatsuitgaven EZ	660 218	659 940	13 870	13 123	33 002	30 281
03	Loonbijstelling	8 735	8 735	24 577	24 577	- 33 312	- 33 312
04	Prijsbijstelling	3 404	3 404	1 987	1 987	- 5 391	- 5 391
05	Onvoorzien	749	749			- 749	- 749
06	Uitgaven post-actief personeel	14 609	14 609			- 4 908	- 4 908
08	Nog te verdelen bedragen	- 8 000	- 8 000	600	600	7 400	7 400
12	Europees Octrooibureau	7 309	7 309			996	996
15	Adviescolleges	1 455	1 455	318	318	95	93
55	Bijdrage aan het agentschap Senter	55 562	57 389	8 900	8 944	10 789	3 853
61	Personeel en materieel EZ, exclusief CBS		240				81
02	Industrieel en Algemeen Technologiebeleid		1 046 239				
01	Onderzoek en voorlichting ten behoeve van technologiebeleid		247				211
02	Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering	389 234	342 212	10 801	- 27 679	- 69 929	- 40 933
03	Internationale en algemene technologiestimulering	126 474	130 053			1 231	1 412
04	Overheidsaanschaffingen en bevordering bedrijfsgerichte samenwerking	15 000	18 609			4 127	4 007
05	Syntens	64 915	70 871	70 871		- 62 940	1 975
06	Subsidies in het belang van de industriële ontwikkeling	68 065	74 138			25 088	21 301
07	Internationale ruimtevaartprogramma's	67 357	116 142			58 926	40 858
08	Bevordering van de vliegtuig-industrie en ruimtevaart	41 500	41 500			138 860	15 000
09	Speur- en ontwikkelingswerk	110 037	109 377		- 9 150	- 6 000	35 706
12	Technologische infrastructuur	142 209	97 029	10 865	210	- 15 690	- 4 239
13	Projecten gefinancierd uit het Fonds economische structuurversterking		46 061	142 000	23 964		- 12 000
03	Industrie- en Dienstenbeleid		314 977				
01	Crisisbeheersing		90				- 90
03	Versterking economische structuur	14 355	18 139			- 3 792	- 8 871
04	Industriële promotie	14 628	14 340				685
05	Steen scheepsbouw	55 000	59 432			16 164	10 374
08	Bijdrage auto-ontwikkeling Nedcar B.V.	220 000	220 000	245 653	83 600	44 847	206 900
09	Garantieregeling Particuliere Participatiemaatschappijen 1981		2 976				- 176
04	Ruimtelijk Economisch Beleid		324 614				
01	Bijdragen ten behoeve van regionale ontwikkelingsmaatschappijen en overige	11 224	11 224	1 500		2 700	- 14
04	Voorwaardenscheppend beleid						2 948

(4) = (1) + (2) + (3)		(5)		(6) = (5) - (4)	
Totaal geraamd		Realisatie ¹		Slotwetmutaties (+ of -) (+ = tekortschietend geraamd bedrag)	
Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven
	4 511 470		4 330 793		180 677
	793 723		787 689		
707 090	703 344	712 217	698 069	5 127	- 5 275
9 701	9 701	9 640	9 640	- 61	- 61
8 305	8 305	8 715	8 715	410	410
1 868	1 866	1 566	1 482	- 302	- 384
75 251	70 186	74 704	69 518	- 547	- 668
	321		265		- 56
	1 096 882		1 107 083		
	458		166		- 292
330 106	273 600	321 670	292 984	- 8 436	19 384
127 705	131 465	126 099	137 349	- 1 606	5 884
19 127	22 616	19 086	24 742	- 41	2 126
72 846	72 846	72 846	72 846		
93 153	95 439	93 154	98 086	1	2 647
126 283	157 000	125 578	142 935	- 705	- 14 065
180 360	56 500	180 254	60 254	- 106	3 754
104 037	135 933	103 197	130 366	- 840	- 5 567
137 384	93 000	138 670	92 950	1 286	- 50
142 000	58 025	142 000	54 405		- 3 620
	607 399		393 295		
10 563	9 268	7 217	8 908	- 3 346	- 360
14 628	15 025	14 055	11 930	- 573	- 3 095
71 164	69 806	71 164	67 446		- 2 360
510 500	510 500	501 090	303 560	- 9 410	- 206 940
	2 800		1 451		- 1 349
	326 850		329 364		
15 424	11 210	15 424	13 210		2 000
	2 948		5 896		2 948

Art.	Omschrijving	(1)		(2)		(3)	
		Oorspronkelijk vastgestelde begroting		Mutaties (+ of –) op grond van eerste suppletore begroting		Mutaties (+ of –) op grond van tweede suppletore begroting	
		Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven
05	Structuurversterkende projecten in het kader van de BRT-compensatie		5 508	14 035	– 3 508	– 14 035	
06	Projecten gefinancierd uit het Europees Fonds Regionale Ontwikkeling		169				
08	Bevordering regionale bedrijfsinvesteringen	96 049	72 939			40 198	18 861
09	Regio-programma's	107 423	102 415	– 25 000	– 25 000	27 744	30 585
10	Stimulering Ruimte voor Economische Activiteit	90 473	84 874	1 800	– 300	355 517	– 22 336
11	Toeristisch beleid	49 385	47 485	5 000	1 250	– 4 271	– 250
05	Ondernemerschap en Marktwerking		129 383				
	Ondernemerschap						
01	Voorlichting en advisering MKB		3 871				– 852
02	Onderzoek en onderwijs MKB	12 341	13 261	700	430	2 799	1 876
03	Borgstellingsregelingen	850 650	52 054	150 000	– 3 700		– 20 508
05	Bedrijfsbeëindigingshulp	14 608	14 608			– 575	– 315
07	Hulp waterschade			1 500	1 555		1
	Diensten						
12	Afwikkeling toeristisch beleid tot 1999		11 554				– 2 206
	Marktwerking						
21	Marktwerking	5 403	5 196	– 23	– 15	2 203	– 92
22	Bijdrage Nederlands Meetinstituut	27 803	28 839			159	7
07	Buitenlandse Economische Betrekkingen en Exportbevordering		356 434				
01	Internationale organisaties	15 031	15 031			358	358
02	Bevordering van de buitenlandse economische betrekkingen	24 781	19 478	6 000		10 910	4 095
03	Stimulering exportactiviteiten	309 867	122 196	556 384	57 500	24 902	16 910
04	Economische voorlichting en exportpromotie	27 201	27 793				– 592
05	Economische hulp Oost-Europa	243 630	171 936	938 626	313 400	– 435	– 6 623
08	Wet Investeringsrekening		190 000				
01	Investeringsbijdragen en investeringstoelagen		190 000		5 000		– 30 000
09	Energiebeleid		662 069				
	Energiebeleid vanaf 1996						
01	Energiebesparingstechnologie	202 293	131 186	193 404	25 627	– 2 820	– 20 016
02	Duurzame energie	97 611	59 366	115 733	10 000	– 3 504	– 15 996
03	Energievoorzieningsonderzoek	4 200	21 756	651	651	6 657	– 2 240
04	Beleidsondersteuning en overige uitgaven	9 113	6 551			1 440	
05	Energieonderzoek Centrum Nederland	57 692	57 696	3 700	3 617	1 711	1 684
06	Doelfinanciering NITG-TNO	28 688	28 688			1 155	1 155
07	CO2-reductie		974	269 000	7 500	23 599	11 954
12	Garanties energiebeleid		5 460			939	
	Doorsluitposten						
21	Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten	140 580	140 580			– 3 080	– 3 080
22	Uitkering aan houder certificaten Energiebeheer Nederland B.V.	138 000	138 000			2 000	2 000

(4) = (1) + (2) + (3)		(5)		(6) = (5) - (4)	
Totaal geraamd		Realisatie ¹		Slotwetmutaties (+ of -) (+ = tekortschietend geraamd bedrag)	
Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven
	2 000		1 000		1 000
	169				- 169
136 247	91 800	139 660	90 742	3 413	- 1 058
110 167	108 000	74 142	95 041	- 36 025	- 12 959
447 790	62 238	80 308	74 279	- 367 482	12 041
50 114	48 485	50 085	49 196	- 29	711
	105 550		105 806		
	3 019		3 010		- 9
15 840	15 567	15 380	15 815	- 460	248
1 000 650	27 846	955 468	31 904	- 45 182	4 058
14 033	14 293	14 145	14 045	112	- 248
1 500	1 556	214	595	- 1 286	- 961
	9 348		8 379		- 969
7 583	5 089	7 770	6 143	187	1 054
27 962	28 832	27 962	25 915		- 2 917
	741 482		737 401		
15 389	15 389	13 578	13 578	- 1 811	- 1 811
41 691	23 573	40 528	22 113	- 1 163	- 1 460
891 153	196 606	685 701	197 037	- 205 452	431
27 201	27 201	27 170	24 107	- 31	- 3 094
1 181 821	478 713	934 713	480 566	- 247 108	1 853
	165 000		185 907		
	165 000		185 907		20 907
	674 584		684 248		
392 877	136 797	375 745	148 404	- 17 132	11 607
209 840	53 370	209 402	60 688	- 438	7 318
11 508	20 167	724	20 080	- 10 784	- 87
10 553	6 551	8 760	7 387	- 1 793	836
63 103	62 997	62 865	61 315	- 238	- 1 682
29 843	29 843	31 788	31 788	1 945	1 945
292 599	20 428	303 391	19 896	10 792	- 532
939	5 460	489	651	- 450	- 4 809
137 500	137 500	136 746	136 746	- 754	- 754
140 000	140 000	131 472	131 472	- 8 528	- 8 528

Art.	Omschrijving	(1)		(2)		(3)	
		Oorspronkelijk vastgestelde begroting		Mutaties (+ of –) op grond van eerste suppletore begroting		Mutaties (+ of –) op grond van tweede suppletore begroting	
		Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven
31	Afwikkeling energiebeleid tot 1996 Adviesraden, normalisatiewerkzaamheden en overige uitgaven						85
32	Toepassing energiebesparings-technologie en duurzame energie		59 952		- 11 900		229
33	Onderzoek en ontwikkelingswerk op energiegebied		10 860				1 245
35	Investeringsubsidies energiebesparing		1 000				

Mij bekend,

De Minister van Economische Zaken

(4) = (1) + (2) + (3)		(5)		(6) = (5) - (4)	
Totaal geraamd		Realisatie ¹		Slotwetmutaties (+ of -) (+ = tekortschietend geraamd bedrag)	
Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven
	85		50		- 35
	48 281		55 635		7 354
	12 105		9 007		- 3 098
	1 000		1 129		129

Staat behorende bij de Wet van 19.., Stb. ... en bij de financiële verantwoording over het jaar 1999

**Rekening 1999 (inclusief slotwetmutaties)
Ministerie van Economische Zaken (XIII)
Onderdeel ontvangsten (bedragen x f 1000)**

Art.	Omschrijving	(1) Oorspronkelijk vastgestelde begroting	(2) Mutaties (+ of -) op grond van eerste suppletore begroting	(3) Mutaties (+ of -) op grond van tweede suppletore begroting
		Ontvangsten	Ontvangsten	Ontvangsten
	TOTAAL	2 961 760	409 953	1 594 829
01	Algemeen	78 785		
01	Diverse ontvangsten	7 188	246	2 140
11	Ontvangsten Bureau voor de Industriële Eigendom			844
21	Ontvangsten Centraal Planbureau	46 755	2 255	
31	Ontvangsten Centraal Bureau voor de Statistiek	3 242	- 412	
41	Terugontvangen bijdragen van Senter	21 600		6 500
				4 660
02	Industrieel en Algemeen Technologiebeleid	173 061		
01	Ontvangsten in verband met internationale ruimtevaart-programma's			
02	Ontvangsten technische ontwikkelingskredieten	100 000		25 000
04	Diverse ontvangsten technologie-beleid	27 000	16 000	- 8 000
05	Ontvangsten uit het Fonds economische structuurversterking	46 061	28 964	- 17 000
03	Industriebeleid	16 580		
01	Ontvangsten staalindustrie	16 080		586 843
03	Ontvangsten uit bijdragen aan de industrie	500	83 600	224 700
04	Ontvangsten Particuliere Participatie-maatschappijen 1981			
04	Ruimtelijk Economisch Beleid	4 500		
03	Diverse ontvangsten ruimtelijk economisch beleid	4 500		15 502
05	Ondernemerschap en Marktwerving	185 548		
01	Ontvangsten uit borgstellings-regelingen	28 500	5 300	
11	Ontvangsten voor toezicht op examens			
12	Opbrengst van casino's	148 000		- 19 300
13	Opbrengst afgifte exploitatie-vergunningen speelautomaten	3 500		3 000
15	Ontvangsten Nederlands Meetinstituut	2 548		- 464
21	Diverse ontvangsten OM	3 000		
07	Buitenlandse Economische Betrekkingen en Exportbevordering	7 456		
01	Ontvangsten BEB	5 233	380 000	19 865
02	Ontvangsten Exportbevorderings-en Voorlichtingsdienst	2 223		
08	Wet Investeringsrekening	10 000		
01	Ontvangsten WIR	10 000	5 000	- 5 000

(4) = (1) + (2) + (3)	(5)	(6) = (5) - (4)
Totaal geraamd	Realisatie	Slotwetmutaties (+ of -) (+ = meer ontvangen)
Ontvangsten	Ontvangsten	Ontvangsten
4 966 542	4 725 843	- 240 699
95 018	99 032	
9 574	8 874	- 700
49 854	49 939	85
2 830	2 981	151
28 100	32 196	4 096
4 660	5 042	382
218 025	215 423	
	56	56
125 000	121 576	- 3 424
35 000	39 387	4 387
58 025	54 404	- 3 621
911 723	687 307	
602 923	602 923	
308 800	84 034	- 224 766
	350	350
20 002	20 121	
20 002	20 121	119
174 084	172 525	
33 800	34 746	946
	67	67
128 700	128 700	
6 500	6 511	11
2 084	2 084	
3 000	417	- 2 583
407 321	417 576	
405 098	414 701	9 603
2 223	2 875	652
10 000	31 001	
10 000	31 001	21 001

Art.	Omschrijving	(1)	(2)	(3)
		Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Mutaties (+ of –) op grond van eerste suppletore begroting	Mutaties (+ of –) op grond van tweede suppletore begroting
		Ontvangsten	Ontvangsten	Ontvangsten
09	Energiebeleid	2 485 830		
01	Inkomsten uit aardgas	2 178 000	– 131 000	765 000
02	Uitkering van Energiebeheer Nederland B.V.	138 000		2 000
03	Ontvangsten voorraadheffing in verband met financiering Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten	140 580		– 3 080
04	Dividend Ultra-Centrifuge Nederland N.V.	25 000	20 000	– 8 770
05	Ontvangsten zoutwinning	3 000		389
06	Diverse ontvangsten Energie	1 250		

Mij bekend,

De Minister van Economische Zaken

$(4) = (1) + (2) + (3)$	(5)	$(6) = (5) - (4)$	
Totaal geraamd	Realisatie	Slotwetmutaties (+ of -) (+ = meer ontvangen)	
Ontvangsten	Ontvangsten	Ontvangsten	
3 130 369	3 082 858		
2 812 000	2 773 661		- 38 339
140 000	131 472		- 8 528
137 500	136 745		- 755
36 230	36 230		
3 389	3 389		
1 250	1 361		111

Staat behorende bij de Wet van 19.., Stb. ... en bij de financiële verantwoording over het jaar 1999

**Rekening 1999 (inclusief slotwetmutaties)
Ministerie van Economische Zaken (XIII)
Agentschap Senter (bedragen x f 1 000)**

	(1)	(2)	(3)	
Art.	Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie (+ of -) (+ = tekortschietend t.o.v. geraamd bedrag)
1	Agentschap Senter			
	Totale baten	68 064	80 986	- 12 922
	Totale lasten	66 362	74 355	- 7 993
	Saldo van baten en lasten	1 702	6 631	- 4 929
	Totale kapitaalontvangsten	0	-	0
	Totale kapitaaluitgaven	1 800	1 309	491

Mij bekend,

De Minister van Economische Zaken,

TOELICHTING

ALGEMEEN DEEL

I Inleiding

De toelichting bij de rekening bevat per begrotingsartikel een inhoudelijke toelichting bij opmerkelijke verschillen tussen de begrotingsraming, zoals vastgesteld bij de oorspronkelijke begroting (de Wet van 21 januari 1999, Stb. 97) en de uiteindelijke realisatie. Aangezien deze verschillen (in het merendeel van de gevallen) al in de eerdere suppletore begrotingen zijn toegelicht, heeft de toelichting bij de rekening veelal een samenvattend karakter en wordt zonodig verwezen naar de toelichting bij de betrokken suppletore begroting.

II Kerncijfers EZ en verloop van de begrotingsuitvoering 1999

In de navolgende opstelling zijn kerncijfers ten aanzien van de EZ-begroting weergegeven. In de aansluitende tekstblokken is respectievelijk ingegaan op de uitgaven, verplichtingen en ontvangsten. In de op de tabel aansluitende tekst is voor een meer specifieke toelichting doorverwezen naar de individuele begrotingsposten die in de artikelsgewijze toelichting zijn behandeld.

kerncijfers EZ (x f 1 mln)

	Stand vaststellings- wet 1999	Stand 2e suppletore Begroting 1999	Realisatie 1999	Realisatie 1998
Uitgaven totaal	3 770	4 511	4 331	3 531
- personele uitgaven	491	517	506	489
- materiële uitgaven	184	196	202	161
- beleids- en overige uitgaven, waarvan voor:	3 095	3 798	3 623	2 881
• <i>industriële en algemeen technologiebeleid</i>	1 046	1 097	1 107	951
• <i>industrie- en dienstenbeleid</i>	315	607	393	138
• <i>ruimtelijk economisch beleid</i>	325	327	329	229
• <i>ondernemerschap en marktwerking</i>	129	106	106	172
• <i>buitenlandse economische betrekkingen en exportbevordering</i>	356	741	737	271
• <i>WIR</i>	190	165	186	308
• <i>energiebeleid</i>	662	675	684	725
• <i>overige uitgaven</i>	71	80	80	86
• <i>af rondingsverschil</i>	+ 1		+ 1	+ 1
Aangegane verplichtingen totaal	4 637	8 015	7 067	4 399
waarvan voor:				
• <i>industriële en algemeen technologiebeleid</i>	1 025	1 333	1 323	1 124
• <i>industrie- en dienstenbeleid</i>	304	607	594	125
• <i>ruimtelijk economisch beleid</i>	355	760	360	399
• <i>ondernemerschap en marktwerking</i>	911	1 068	1 021	890
• <i>buitenlandse economische betrekkingen en exportbevordering</i>	621	2 157	1 702	415
• <i>energiebeleid</i>	678	1 289	1 261	714
• <i>overige verplichtingen</i>	744	802	807	733
• <i>af rondingsverschil</i>	- 1	- 1	- 1	- 1
Stand verplichtingen ultimo			11 539	10 218
waarvan voor:				
• reguliere verplichtingen			5 942	5 159
waarvan:				
- <i>binnen begrotingsverband</i>			5 566	4 791
- <i>buiten begrotingsverband</i>			376	368
• <i>garantieplichtingen</i>			5 597	5 059

	Stand vaststellings- wet 1999	Stand 2e suppletore Begroting 1999	Realisatie 1999	Realisatie 1998
Ontvangsten totaal	2 962	4 967	4 726	5 501
- ontvangsten uit aardgas	2 178	2 812	2 774	4 643
- diverse ontvangsten EZ	784	2 155	1 952	858

Uitgaven

In vergelijking met de ontwerpbegroting 1999 heeft EZ f 561 mln meer uitgegeven. De grootste verschillen tussen de oorspronkelijke raming en de realisatie betreffen:

- Industrieel en algemeen technologiebeleid (+ f 61 mln). Bij dit beleidssterrein is de afwijking van de oorspronkelijke raming het gevolg van diverse mutaties. Bij artikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering zijn de uitgaven f 49 mln beneden de raming gebleven, met name als gevolg van een tragere uitfinanciering van aangegane verplichtingen. Bij diverse andere artikelen zijn hogere uitgaven gerealiseerd. Het betrof onder andere uitgaven met betrekking tot Marin en het NLR (02.06), internationale ruimtevaartprogramma's (02.07), de ontwikkeling van de Joint Strike Fighter (02.08) en technische ontwikkelingskredieten (02.09).
- Industrie- en dienstenbeleid (+ f 78 mln). De hogere uitgaven hebben betrekking op een niet in de ontwerpbegroting geraamde afbetaling van de schuld van de Staat aan NedCar BV inzake de verliezen op de V-400 (artikel 03.08).
- Buitenlandse economische betrekkingen en exportbevordering (+ f 381 mln). De hogere uitgaven bij dit beleidsterrein hebben overwegend een administratief karakter. Het betreft de introductie van een interne reserve binnen de rijksbegroting waarin het garanti kapitaal met betrekking tot de exportkredietverzekeringen SENO en GOM aangehouden wordt. De tot voor 1999 *buiten* de rijksbegroting aangehouden reserves zijn in 1999 «teruggehaald» naar EZ (zie ontvangstenartikel 07.01) en vervolgens via de uitgavenartikelen 07.03 en 07.05 afgestort aan eerdergenoemde interne reserve.

Verplichtingen

Ten opzichte van de ontwerpbegroting is voor f 2 430 mln meer aan verplichtingen aangegaan dan geraamd. De voornaamste verklaringen zijn:

- Industrieel en algemeen technologiebeleid (+ f 298 mln). De hogere realisatie houdt onder meer verband met het verlenen van een bijdrage ad f 142 mln voor het project Gigaport (artikel 02.13). Deze ruimte wordt via het Fes aan de EZ-begroting toegevoegd en is bestemd voor de ontwikkeling van technologieën die de snelheid, betrouwbaarheid en beveiliging van
- het Internet beogen te verbeteren. Daarnaast ligt de realisatie bij artikel 02.08 f 139 mln hoger dan aanvankelijk geraamd, onder meer naar aanleiding van in 1999 aangegane verplichtingen ten behoeve van de ontwikkeling van de Joint Strike Fighter (deels naar 1999 halen van verplichtingenruimte die voor latere jaren geraamd was en deels overheveling van Ministerie van Defensie).
- Industrie- en dienstenbeleid (+ f 290 mln). Voor f 282 mln is de hogere verplichtingenrealisatie terug te voeren op artikel 03.08, alwaar extra verplichtingen zijn aangegaan in het kader van de uitvoering van de in 1991 tussen Staat, Volvo en Mitsubishi gesloten overeenkomst inzake NedCar.
- Buitenlandse economische betrekkingen en exportbevordering (+ f 1 081 mln). De verhoging houdt overwegend verband met de introductie van de interne reserve met betrekking tot SENO en GOM (artikelen 07.03 en 07.05; zie ook toelichting bij onderdeel «uitgaven»),

alsmede met het in 1999 besteden van verplichtingenruimte ten behoeve van de garantieherverzekering Inpres 8-projecten (artikel 07.03). Deze ruimte was in 1998 onbesteed gebleven en is doorschoven naar 1999.

- Energiebeleid (+ f 583 mln). Bij dit beleidsterrein zijn hogere verplichtingenbedragen gerealiseerd bij artikel 09.01 (+ f 174 mln). Voor een deel (f 145 mln) betreft het de zogenaamde Klimaatgelden die gebruikt worden voor uitvoering van de Energiebesparingsnota. Daarnaast zijn extra verplichtingen aangegaan als gevolg van het naar voren halen van verplichtingenruimte met betrekking tot enkele Novemprogramma's. Het naar voren halen van verplichtingenruimte met betrekking tot Novemprogramma's is bij artikel 09.02 de voornaamste verklaring van de hogere verplichtingenrealisatie. Daarnaast is aan artikel 09.02 ruimte toegevoegd naar aanleiding van de in het Regeerakkoord aangekondigde Duurzame energie impuls. In totaal ligt de verplichtingenrealisatie bij artikel 09.02 f 111 mln hoger dan oorspronkelijk geraamd. Bij artikel 09.07 is voor een bedrag van f 303 mln aan verplichtingen aangegaan ten behoeve van projecten in het kader van het CO₂-reductieplan. In de ontwerpbegroting was hiervoor geen verplichtingenruimte geraamd.

Ontvangsten

Ten opzichte van de ontwerpbegroting is door EZ f 1 764 mln meer ontvangen dan geraamd. Het gaat om:

- Hogere aardgasbaten (09.01; + f 596 mln), onder meer als gevolg van aanpassingen ten aanzien van dollarkoers, olieprijs en gasafzet, alsmede een eenmalige ontvangst ad f 355 mln naar aanleiding van de uitspraak in de arbitrageprocedure tussen de NAM en Brigitta (Common Area).
- Hogere diverse ontvangsten van EZ (+ f 1 168 mln). De voornaamste elementen zijn:
 - Hogere ontvangsten bij artikel 03.01 (+ f 587 mln) Deze meevaller was met name het gevolg van de verkoop van het Staatsaandeel in Hoogovens.
 - Hogere ontvangsten bij artikel 03.03 (+ f 84 mln). Betreft een terugbetaling door NedCar van een door de Staat verstrekte lening in het kader van de bij het onderdeel «verplichtingen» gememoreerde overeenkomst.
 - Hogere ontvangsten bij artikel 07.01 (+ f 410 mln). Deze vloeien met name voort uit het «terughalen» van de tot voor 1999 *buiten de* rijksbegroting aangehouden reserves ten behoeve van SENO en GOM (zie toelichting bij de uitgaven).

III Financieel beheer

Inleiding

Aansluitend wordt ingegaan op een aantal ontwikkelingen rond het financieel beheer binnen EZ, waaronder de voorbereiding van de begroting volgens de lijn van de notitie «Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording» en de verbetering van de informatievoorziening in begrotingen en financiële verantwoordingen (reactie op vragen Commissie van Zijl).

Planning & Control binnen EZ

EZ werkt succesvol aan het vergroten van de transparantie van de bedrijfsvoering voor alle daarbij betrokkenen. Alle dienstonderdelen werken inmiddels met een vorm van werkplanning en (tussentijdse) rapportages.

In 1999 is gewerkt aan een aanzet tot verdieping. De informatie die in de vele werkplannen wordt verstrekt, vergt toesnijding op het management-

niveau dat ermee moet werken. Daartoe zijn de interne cijfermatige rapportages (5-, 8-, 12-maands- en maandelijkse standenoverzicht) verbeterd. De werkplancyclus is weer iets vervroegd opdat bereikt kan worden dat de goedgekeurde budgetten ook per 1 januari bekend zijn. De vervroeging dient er ook toe dat de stafdirecties als leveranciers van diensten in staat zijn om de voornemens van de onderdelen vroegtijdig te vernemen en te verwerken in hun eigen werkplanning.

Bij het CBS is goede voortgang geboekt bij het implementeren van een nieuw systeem ter ondersteuning van de (vernieuwde) bedrijfsvoering (waaronder volledig tijdschrijven door de gehele organisatie).

Andere diensten hebben goede voortgang geboekt bij het definiëren van Kritische Succes Factoren (CPB); outputeenheden (BIE) en het verder vormgeven van kengetallen (NMa) en strategische planvorming (SodM). Ook bij de Directoraten-Generaal is een positieve ontwikkeling waarneembaar. De aanpak van de werkplancyclus wordt professioneler en de cyclus raakt op een aantal plaatsen ingebed in de reguliere procesgang.

Geautomatiseerde ondersteuning van financieel beheer

De nadruk komt binnen EZ steeds meer te liggen op de geautomatiseerde ondersteuning van de integrale bedrijfsvoeringsprocessen. CBS werkt met een ERP (=enterprise resource planning)-pakket dat niet alleen het financieel beheer faciliteert, maar tevens het personeelsbeheer en het projectmanagement waarbij sinds kort door de gehele organisatie wordt tijdgeschreven.

Het kerndepartement werkt met een ERP-pakket dat uiteindelijk moet functioneren als integrale ondersteuner van de bedrijfsvoering. Het integrale karakter biedt voordelen in de zin van efficiency (éénmalig invoeren van gegevens die vervolgens gebruikt kunnen worden voor meerdere applicaties) en snellere en meer complete managementinformatie. Het is de bedoeling dat op den duur alle dienstonderdelen overgaan tot dit systeem.

Om de besluitvorming over een goed doordacht toekomstig gebruik van het ERP-pakket transparant te maken, is in 1999 gestart met de opstelling van een strategienota (afronding begin april 2000).

EZ (FEZ) heeft een grote inhoudelijke inbreng bij de gezamenlijke benadering door meerdere departementen (Financiën, Justitie, EZ) van de leverancier met betrekking tot het formuleren van gewenste standaardfunctionaliteiten en licentiecontracten.

Op het functionele vlak worden perspectiefrijke activiteiten uitgevoerd in nauwe samenwerking met de leverancier.

In 1999 is gestart met het voorbereiden van een geïnstalleerd bedrijfsmodel op basis van het door het Ministerie van Financiën gecoördineerde kernmodel financiële informatievoorziening (KFI). Dit project komt medio 2000 gereed en wordt uitgevoerd bij EZ.

Toezichtsfunctie

Omdat het toezicht op rechtmatigheid sinds enige tijd een bevredigend beeld vertoont en het financieel beheer binnen EZ in algemene zin op orde is, vindt «voor een geselecteerd aantal dossiers en binnen een aantal specifieke voorwaarden» een verschuiving plaats van het ex ante-toezicht door FEZ naar een ex ante-toezicht door financiële stafbureau's van beleidsonderdelen. In voorkomende gevallen vervangt FEZ haar ex ante-toezicht door ex post-toezicht, hetgeen onder meer leidt tot kortere doorlooptijden van financiële dossiers. Deze accentverschuiving in het toezichtsveld wordt gefaseerd uitgevoerd. Per 1 maart 1999 is deze verschuiving doorgevoerd voor een eerste groep van dossiers. Begin 2000 is een dergelijke verschuiving voor een tweede groep van dossiers doorgevoerd.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Het geheel van de door EZ getroffen maatregelen biedt een voldoende waarborg voor een doeltreffende bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O). Zie hiervoor onder meer de diverse rapportages aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II, 22 150, nrs. 5 en 11).

Een belangrijk aspect bij M&O is de juistheid van de door derden aangeleverde gegevens. Deze gegevens worden bij het beleidsinstrumentarium van EZ gewaarborgd door controle (gecertificeerde jaarrekeningen van de aanvragers en accountantsverklaringen bij eindafrekeningen). Op deze wijze wordt de kans op M&O zoveel mogelijk beperkt. De actualisatie van de M&O-gevoeligheid van het beleidsinstrumentarium is een vast onderdeel van het financieel beheer door EZ. Het instrumentarium wordt in beginsel jaarlijks doorgelicht op de M&O-gevoeligheid van het aspect «derdengegevens». Bij de achtereenvolgende actualisaties is telkens geconcludeerd dat de getroffen maatregelen een voldoende waarborg vormen voor een doeltreffende bestrijding van M&O.

Rijksbreed geldt dat zowel de uitvoering van de uitkerings- en wachtgeldregelingen als de BTZR (Besluit Tegemoetkoming Ziektekosten Rijkspersoneel) bijzondere aandacht vragen ter voorkoming van M&O. Bij de uitvoering in 1999 zijn – voor wat betreft de uitgaven die ten laste komen van de EZ-begroting – geen afwijkingen van materieel belang waargenomen.

Administratieve Organisatie

Ook in het afgelopen jaar is de Administratieve Organisatie (AO) van EZ in verband met reorganisaties, nieuwe regelgeving en nieuw beleid aangepast. Verder is aan de bestaande beschrijvingen het nodige aan onderhoud en actualisatie verricht.

Via het Audit-Committee en de AO-Coördinatieteams van het kerndepartement en de diensten worden de taken van de AO-onderhoudsorganisatie bewaakt en worden kaders aangereikt voor het opstellen van AO-procedures.

Het afgelopen jaar zijn de AO-onderhoudsprocedures van de dienstonderdelen bezien en zonedig geactualiseerd. Ook zijn in het kader van de dienstverlening diverse andere AO-activiteiten uitgevoerd.

Gezien de nieuwe ontwikkelingen zoals integraal management, professionalisering van de inkoopfunctie, VBTB etc. blijft de AO volop in beweging.

Verbetering van de informatievoorziening in begrotingen en financiële verantwoordingen

- In het voorjaar 1999 verscheen de kabinetsnotitie «Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording» (=VBTB). Deze notitie zet de lijnen uit voor een meer beleidsmatig georiënteerde begroting met ingang van 2002. Vooruitlopend op het verschijnen van de kabinetsnotitie heeft EZ eind 1998 een projectorganisatie opgezet met de opdracht de implementatie van VBTB voor te bereiden. De projectorganisatie buigt zich onder meer over de inrichting van de nieuwe «beleidsbegroting» en de uitwerking daarvan in een dummy-begroting voor EZ, de noodzakelijke conversie van de begrotingsadministratie en de formatieve en organisatorische gevolgen van VBTB. Omdat in VBTB het beleid centraal staat, is de «beleidskolom» nadrukkelijk vertegenwoordigd in de projectorganisatie en heeft FEZ zich bewust een coördinerende rol aangemeten. Vastgesteld kan worden dat het gedachtegoed van VBTB ambitieus is. Deze kwalificatie geldt niet in het minst voor het streven om VBTB met ingang van de begroting 2002 geïmplementeerd te hebben. De ervaringen in 1999 wijzen uit dat VBTB een uiterst arbeidsintensief project is met een veelheid van aspecten (beleidsmatig, politiek, organisatorisch en informatietechnisch). Omdat

EZ dit project zonder inschakeling van externe capaciteit uitvoert, wordt een zware wissel getrokken op de bestaande formatie. Desondanks is de voorbereiding van de implementatie in 1999 volgens planning verlopen en wordt verwacht dat de indiening van de concept VBTB-begroting (dummy) aan de Tweede Kamer per 1 mei 2000 kan plaatsvinden.

- De Tweede Kamer heeft in 1999 vier onderwerpen geselecteerd die in de financiële verantwoording van EZ over 1999 specifiek belicht zouden moeten worden (werkgroep Financiële verantwoordingen, Kamerstukken II 1998/99, 26 347, nr. 1–2). In de financiële verantwoording over 1998 (zie paragraaf «financieel beheer») is uitvoerig ingegaan op de elementen die per onderwerp aan de orde zouden moeten komen. Daarbij is aangegeven dat de door de werkgroep gevraagde verbijzonderingen met betrekking tot het onderwerp «instrumenten in het kader van het grote stedenbeleid» niet beschikbaar zijn. Nadien heeft de werkgroep Financiële Verantwoordingen van de Tweede Kamer te kennen gegeven dat over dit onderwerp niet in de financiële verantwoording van EZ gerapporteerd hoeft te worden (Kamerstukken II 1999/00, 16 953, nr. 1).

Aansluitend zijn de onderwerpen genoemd met een verwijzing naar de plaatsen in de financiële verantwoording, alwaar de onderwerpen behandeld zijn.

- Instrumentarium en tijdpad om te komen tot een vermindering van de administratieve lasten (bijlage 2)
- Doelmatigheid exportinstrumentarium (artikelsgewijze toelichting, artikelen 07.02 en 07.03)
- ICT-beleid (artikelsgewijze toelichting, artikel 02.02)

Opmerkingen van de Algemene Rekenkamer over de financiële verantwoording 1998

De Algemene Rekenkamer (AR) kwam in haar rechtmatigheidsonderzoek tot het volgende oordeel over de financiële verantwoording 1998 van EZ.

- In 100% van de verplichtingen, 100% van de uitgaven en 100% van de ontvangsten trof de AR geen belangrijke fouten of onzekerheden aan.
- De verantwoording van EZ over 1998 is een deugdelijke weergave van de uitkomst van het financieel beheer en is opgesteld volgens de voorschriften.

Ten behoeve van het rechtmatigheidsonderzoek over 1998 heeft de AR een aantal ijkpunten voor het financieel beheer geformuleerd. Op basis van dit – door de AR bepaalde – normenkader heeft de AR een aantal tekortkomingen geconstateerd met betrekking tot het financieel beheer. Op elk van deze punten wordt hierna ingegaan.

- IJkpunt Accountantscontrole. De AR stelde vast dat de controle door de accountantsdienst van EZ voldoende basis bood voor de oordeelsvorming van de AR over de financiële verantwoording 1998. De AR constateerde echter dat de kwaliteit van het samenvattende rapport van de Accountantsdienst van EZ onder druk gestaan heeft als gevolg van een niet-tijdige en niet-accurate oplevering van gegevens en verantwoordingen door andere dienstonderdelen. Zoals toegezegd aan de AR, zijn er door de directie FEZ procedures opgesteld ten einde de verantwoordingsprocedure 1999 beter te laten verlopen. Deze procedures zijn afgestemd met de AR.
- IJkpunt Beschrijving en onderhoudsorganisatie administratieve organisatie (AO). De AR beoordeelde de opzet en de werking van de onderhoudsorganisatie en de beschrijving van de AO in zijn totaliteit als matig. Zoals blijkt uit het onderdeel administratieve organisatie van dit hoofdstuk, zijn in het afgelopen jaar de AO-onderhoudsprocedures bezien en zonodig bijgewerkt ten einde de tijdige aanpassing van de

AO te bewerkstelligen. Verder zijn bij diverse dienstonderdelen de AO-beschrijvingen geactualiseerd.

- IJkpunt Automatisering. Met betrekking tot dit ijkpunt constateerde de AR het volgende:
 - Volgens de Rekenkamer is voor 1997 en 1998 de aansluiting tussen het financieel administratiesysteem (FAS) en de financiële verantwoording niet optimaal verlopen. Uit onderzoek is gebleken dat met name de toedeling van de artikelonderdelen naar dienstonderdelen tot misverstanden aanleiding heeft gegeven. Er zijn afspraken gemaakt met de AD en de betrokken dienstonderdelen om de aansluiting tussen het FAS en de financiële verantwoording 1999 meer optimaal te laten verlopen.
 - De AR constateerde ten aanzien van het FAS dat «geen volledige zekerheid over de geldigheid van de toegekende autorisaties bij de verwerkingsorganisatie» bestond en dat procedures rond het autorisatiebeheer niet volledig actueel waren. Deze zaken zijn onderwerp geweest van een bezwaaronderzoek door de AR.

De conclusies van de AR luiden:

1. de opzet van het autorisatiebeheer van FAS vertoonde in 1999 op belangrijke punten gebreken;
2. de werking daarentegen was over het algemeen goed te noemen;
3. bovendien werden de gebreken in de opzet opgevangen door maatregelen van interne controle buiten het autorisatiebeheer, zodat hiermee een integere gegevensverwerking was gewaarborgd;
4. ten slotte kunnen de acties van het ministerie om te komen tot een strakkere autorisatieprocedure en een gelimiteerd aantal autorisatieprofielen niet onvermeld blijven.

Daarop heeft EZ besloten tot uitvoering van een verbeterplan. In dat verbeterplan zijn alle aanbevelingen van de AR, alsmede een aantal technische aanbevelingen die door EDP-auditors zijn gedaan, opgenomen. Het verbeterplan moet aan het eind van het derde kwartaal 2000 geheel zijn uitgevoerd. Naar verwachting zal de AR op grond van haar bevindingen én de daarop door EZ voorgenomen verbeteracties, haar bezwaar niet doorzetten.

- IJkpunt Agentschap Senter. Hierover het volgende:
 - De AR vroeg aandacht voor een tijdige opdrachtverstrekking aan Senter door DG BEB en DG E. Het punt is bij DG BEB onder de aandacht gebracht. In overleg met Senter wordt bezien hoe tot een versnelde opdrachtverstrekking kan worden overgegaan. Met betrekking tot de opdrachten van DG E zijn inmiddels acties uitgevoerd ten einde de opdrachtverstrekking te versnellen.
 - De AR constateerde dat Senter geen centrale contractregistratie voerde. Daardoor bestond er volgens de AR geen goed inzicht in de volledigheid van de aangegane verplichtingen boven de f 100 000,-. In 1999 is het contract beheer verbeterd in de door de AR gesignaleerde zin. Voorts is de procedure beschreven en een contractbeheerder aangesteld. Inmiddels is een en ander vooruitlopend op een herziening van de inkoopprocedure, ook geformaliseerd.
- IJkpunt Overdrachtsuitgaven en -ontvangsten. Hier constateerde de AR het volgende:
 - Bij haar onderzoek over 1997 constateerde de AR dat DG BEB onvoldoende toezag op zijn uitvoeringsorganisaties buiten het ministerie. In de visie van de AR, was dit in 1998 onvoldoende verbeterd. Het toezicht van DG BEB op haar uitvoeringsorganisaties is door EZ nader toegelicht aan de AR. EZ is van mening dat het toezicht van DG BEB op haar uitvoeringsorganisaties bevredigend is. Verdere verbeterpunten hierin worden meegenomen in een

- EZ-breed project inzake de verbetering van de aansturing van intermediairs.
- In tegenstelling tot hetgeen aangekondigd is in de financieringsbrief waarin ECN over 1997 een algemene rijksbijdrage werd toegekend, was er ten tijde van het rechtsmatigheidsonderzoek 1998 nog geen raamovereenkomst tussen EZ en ECN opgesteld. Na juridische consultatie is inmiddels een zodanige raamovereenkomst opgesteld dat deze overlegd kan worden aan ECN.
- IJkpunt Transactie-uitgaven en -ontvangsten. Bij dit ijkpunt speelde het volgende:
 - De AR stelde vast dat EZ de richtlijnen rond Europees aanbesteden onvoldoende naleefde. Om naleving van de regels en controle daarop te verbeteren, heeft EZ in 1999 een plan van aanpak inzake Europees aanbesteden opgesteld. In de loop van 1999 is een groot deel van de voorgenomen activiteiten in uitvoering genomen.
 - Ten aanzien de EVD constateerde de AR dat «(..) voor projectgebonden uitgaven en voor de wijze van verantwoording daarvan, geen duidelijke normen en regels (zijn) gesteld.» Deze constatering is meegenomen bij de werkzaamheden ter voorbereiding van de besluitvorming over de agentschapsstatus van de EVD. De strenge eisen daarvoor maakten een algehele opwaardering en wijziging naar baten/lasten systematiek nodig van de AO, het financieel beheer en de administratie. Voorts is de gehele bedrijfsvoering tegen het licht gehouden en wordt deze opgewaarderd. Er zijn en worden gekwalificeerde mensen aangetrokken. De stand van zaken is nu bevredigend.
 - De Rekenkamer stelde in haar rechtmatigheidsonderzoek 1998 dat bij het CBS gebreken zijn gesignaleerd in de werking van de interne controle op de opbrengstverantwoording (Werken voor Derden). Door deze gebreken kon de volledigheid van deze verantwoording niet voldoende worden gewaarborgd. De Accountantsdienst van het Ministerie van Economische Zaken moest aanvullende werkzaamheden verrichten om hierover alsnog zekerheid te kunnen verkrijgen. Ook de juistheid en volledigheid van de doorbelasting van de kosten van de arbeidscontractanten aan projecten (Werken voor Derden) verdient de nodige aandacht bij het CBS.
- In de loop van 1999 zijn met de verdere inrichting van de projectadministratie in de financiële administratie van het CBS (kostenregistratie per project en facturering) en de ontwikkeling en invoering met ingang van 2000 van de tijdverantwoordingsadministratie als onderdeel van de financiële administratie de belangrijkste voorwaarden geschapen voor de opheffing van de problemen in het projectbeheer. Aanvullende controles met betrekking tot de volledigheid en tijdigheid van de facturatie van de Werken voor Derden zijn in 1999 met name verricht door de afdelingen Interne Controle en Administratie van de Centrale Staf waardoor over 1999 voldoende waarborgen aanwezig waren voor de volledigheid van deze opbrengstverantwoording.

IV Actieplan Professioneel Inkopen

Een projectmatige uitwerking van het actieplan dat in januari jl. in de Kamer is besproken, is in voorbereiding. Daaronder vallen alle aspecten en vormen van inkopen en de daarbij gehanteerde media (internet) en middelen. Ook het opnieuw bezien van de rol van de coördinerend inkoopdirecteur (domein van en de verantwoordelijkheden zelf, de bevoegdheden en de taken) maakt onderdeel uit van deze projectmatige aanpak.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

UITGAVEN

01.00 ALGEMEEN

Artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	660 218	659 940
Realisatie 1999	712 217	698 069
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 51 999	+ 38 129

Toelichting realisatie 1999

Op dit artikel worden de apparaatsuitgaven geraamd van het kernministerie en de diensten. De belangrijkste verschillen ten opzichte van de vastgestelde begroting worden hierna kort toegelicht:

- overgang ECD naar het Ministerie van Financiën (– f 13 mln);
- oprichting van de DTe en uitbreiding van de NMa (f 5,4 mln) en enkele andere toevoegingen in verband met organisatie- en formatie-aanpassingen (f 6,3 mln);
- aan de EZ-begroting toegevoegde en aanvullend vrijgemaakte c.q. getemporeerde middelen voor oplossen Euro- en millenniumproblematiek (f 7,8 mln);
- vrijgemaakte middelen ten behoeve van andere automatiserings- en informatiseringsprojecten (f 9,3 mln);
- desalderingen met de ontvangstenartikelen 01.21 (ontvangsten CPB) en 01.31 (ontvangsten CBS) in verband met werken in opdracht van respectievelijk CPB en CBS (f 6,1 mln);
- overheveling naar dit artikel van wachtgeldmiddelen (f 5,3 mln);
- aanpassing en hogere realisatie van enkele centrale personele-, materiële- en onderzoeksbudgetten (f 11,2 mln);
- aan dit artikel toegevoegde middelen uit hoofde van loon- en prijsbijstelling (f 16,2 mln) en;
- per saldo lagere personele uitgaven van diverse onderdelen van het departement (– f 5,3 mln).

In de aansluitende toelichting onder tabel 2 wordt ingegaan op de realisaties van de afzonderlijke dienstonderdelen. Waar relevant wordt ingegaan op specifieke verschillen tussen de vastgestelde begroting 1999 en de realisatie.

Tabel 1: Opbouw van de personele raming voor geheel EZ

(Bedragen x f 1 000)	begroting	realisatie	verschil
Gemiddelde begrotingssterkte in fte's	4 331,10	4 185,7*	– 145,40
Gemiddelde prijs per fte	97,93	103,54	5,62

* De lagere gemiddelde begrotingssterkte wordt voornamelijk verklaard door de overgang van de ECD naar het Ministerie van Financiën per 1-9-1999.

Tabel 2: Verdeling van budgetten personeel en materieel

Kernministerie en diensten (bedragen verpl. x f 1 mln)	budget personeel		budget materieel		totaal apparaatsuitgaven	
	begroting	realisatie	begroting	realisatie	begroting	realisatie
Algemene leiding¹	2,2	2,3	1,0	1,1	3,2	3,4
Beleidsontwikkeling en uitvoering:						
– Industrie en diensten	27,7	29,5	10,9	16,4	38,6	45,9
– Economische structuur	24,8	26,2	8,9	14,0	33,7	40,2
– Energie	14,9	14,8	5,5	8,5	20,4	23,3
– Buitenlandse economische betrekkingen	18,7	17,9	6,2	10,3	24,9	28,2
Ondersteuning:						
– algemene economische politiek	4,5	4,2	1,2	2,1	5,7	6,3
– voorlichting	4,3	5,9	4,0	5,0	8,3	10,9
– interne zaken	10,9	13,3	5,4	8,3	16,3	21,6
– FEZ	5,1	5,7	1,5	2,5	6,6	8,2
– F&D	3,0	3,4	0,9	1,4	3,9	4,8
– accountantsdienst ²	3,7	3,9	1,8	1,1	5,5	5,0
– personeel, organisatie en informatie	10,0	15,0	3,8	5,8	13,8	20,8
– juridische zaken	4,5	4,3	1,8	3,0	6,3	7,3
Diensten:						
– ECD ³	22,8	16,7	7,5	8,7	30,3	25,4
– CPB	18,6	19,0	4,9	5,7	23,5	24,7
– Bureau IE	15,8	16,9	8,2	11,6	24,0	28,5
– SodM	5,8	6,8	1,5	1,7	7,3	8,5
– CBS	227,4	235,2	50,4	80,9	277,8	316,1
– EVD	11,4	14,3	5,0	5,8	16,4	20,1
– NMa ⁴	10,3	15,2	8,7	9,9	19,0	25,1
Overig:						
– Overige personeelsuitgaven ⁵	26,3	33,4			26,3	33,4
– Onverdeelde personeelsuitgaven	1,2				1,2	
– Overige materiële uitgaven ⁶			44,8	4,6	44,8	4,6
Totaal	473,9	503,8	184,1	208,5	658,0	712,2

¹ inclusief Minister en Staatssecretaris.

² exclusief externe accountants.

³ ECD per 1-9-1999 formeel over naar het Ministerie van Financiën.

⁴ inclusief realisatie DTe.

⁵ betreft budgetten die niet specifiek toebehoren aan een dienstonderdeel.

⁶ raming was inclusief nog te verdelen middelen voor het oplossen van de millenniumproblematiek, de huisvestingsbudgetten van de Rijksgebouwendienst en de (geparkeerde) taakstelling uit hoofde van doelmatig aankoopbeleid. Deze middelen zijn inmiddels verdeeld. Overgebleven realisatie betreft budgetten niet specifiek toebehorende aan een dienstonderdeel.

Toelichting

De stijging van de apparaatskosten van de dienstonderdelen kent twee belangrijke oorzaken: In de eerste plaats de verschillen zoals opgenomen in de hiervoor opgenomen «toelichting realisatie 1999». In de tweede plaats heeft de interne verdeling van de in de begroting nog centraal geraamde huisvestingsmiddelen en de middelen voor de oplossing van de millenniumproblematiek geleid tot stijging van de budgetten en uitgaven van de onderdelen van het ministerie.

Automatisering kerndepartement (01.01-100)

(bedragen verpl. x f 1 000)	begroting	realisatie	verschil
1. Exploitatie (in gulden)	11 415	8 645	– 2 770
2. Nieuwe ontwikkelingen (in gulden)	5 573	12 270	6 697
3. Exploitatie (als %)	67%	41%	– 26%
4. Nieuwe ontwikkelingen (als %)	33%	59%	26%

Het verschil tussen begroting en realisatie bij nieuwe ontwikkelingen wordt verklaard door uitvoering van de EZ-brede ICT-strategie. De lagere exploitatie is voornamelijk het gevolg van minder vervanging van hardware (met name pc's). Deze vervanging heeft reeds in 1998 plaatsgevonden in verband met de invoering van Windows NT.

Euro-uitgaven EZ

(bedragen verpl. x f 1 000)	begroting	realisatie	verschil
1. geautomatiseerde informatiesystemen	4 068	997	- 3 071
2. projectorganisaties	923	30	- 893
3. voorlichting	897	11	- 886
4. overige	4	0	- 4
totaal	5 892	1 038	- 4 854

Na de besluitvorming in mei 1998 over deelname van Nederland aan de invoering van de Euro is binnen EZ een Projectgroep Invoering Euro (PIE) ingesteld. Binnen EZ is PIE verantwoordelijk voor coördinatie en aansturing van de Euroactiviteiten bij de dienstonderdelen van EZ, met als uitgangspunt dat primair het lijnmanagement verantwoordelijk is voor de respectievelijke Euroactiviteiten. De projectorganisatie rapporteert (halfjaarlijks) aan de departementsleiding over de voortgang van haar werkzaamheden. Uit de laatste voortgangsrapportage blijkt dat de invoering van de Euro geen grote problemen lijkt op te leveren. De omzetting naar de Euro in het centrale financiële systeem van EZ zal volgens de «big bang»-methode plaatsvinden in het begin van 2002. De aanpassingen van de geautomatiseerde systemen verlopen conform de vastgestelde mijlpalen. De Europroblematiek speelt daarnaast vooral bij het CBS en Senter. Bij het CBS is de aandacht in 1999 echter vooral gericht geweest op het oplossen van de millenniumproblematiek en is minder tijd besteed aan invoering van de Euro (dit is tevens de belangrijkste verklaring voor het achterblijven van de uitgaven voor de Euro). In de komende periode zal de invoering van de Euro bij het CBS prioriteit krijgen. Bij Senter is een plan van aanpak opgesteld. Periodiek wordt een risicoanalyse uitgevoerd, zowel op het niveau van de projectorganisatie als bij enkele kritische dienstonderdelen zoals het CBS en FEZ, om eventuele problemen rond de invoering vroegtijdig te signaleren.

Toelichting diensten EZ

Algemeen

Voor een nadere toelichting op de activiteiten van het Bureau I.E., het CBS, de ECD, SodM en de EVD wordt verwezen naar de laatst verschenen jaarverslagen van deze diensten.

Bureau voor de Industriële Eigendom

Apparaatskosten

(bedragen verpl. x f 1 000)	begroting	realisatie	verschil
materiële uitgaven	8 159	11 555	3 396
personeelsuitgaven	15 818	16 899	1 081
personele omvang (fte's)	162,8	149,1*	- 13,7

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 1999

De hogere materiële uitgaven worden veroorzaakt door bij eerdere suppletore begrotingen aangebrachte mutaties uit hoofde van verdeling huisvestingsbudgetten (f 1,9 mln) en automatiseringsprojecten (f 1,7 mln). De personele uitgavenstijging is voornamelijk het gevolg van bij eerdere suppletore begrotingen aangebrachte wijzigingen voor uitbreiding van de

automatiseringsafdeling en verdeling loonbijstelling (f 0,6 mln). Het resterende verschil (f 0,3 mln) is een saldo van diverse kleinere mee- en tegenvallers.

Kengetallen BIE

	begroting	realisatie	verschil
1. Beschermen			
2. Aantal indieningen Nederlandse octrooi-aanvragen	3 000	3 047	47
3. Aantal indieningen VNO (verzoek nieuwheidsonderz.)	2 135	2 149	14
4. Aantal NL en Europeese octrooien	24 000	21 407	- 2 593
5. Aantal registraties van instandhoudings-taksen	100 000	101 957	1 957
6. Aantal indieningen PCT octrooi-aanvragen als ontvangend bureau	700	822	122
7. Apparaatsuitgaven (uitgaven x f 1 000)	12 092	14 341	2 249
8. Aantal fte's	89,5	94,7	5,2
9. Apparaatsuitgaven per fte	135 106	151 436	16 330
10. Verspreiden			
11. Aantal gepubliceerde octrooi-geschriften	3 500	3 344	- 156
12. Aantal publicaties Hoofd/Bijblad/CD ROM	39	40	1
13. Aantal bezoekers leeszaal	7 050	6 327	- 723
14. Aantal kopieën en octrooiliteratuur voor derden (x 1 000)	1 410	1 336	- 74
15. Apparaatsuitgaven (uitgaven x f 1 000)	11 885	14 167	2 282
16. Aantal fte's	77	76,8	- 0,2
17. Apparaatsuitgaven per fte	154 350	184 466	30 116

Centraal Bureau voor de Statistiek

Apparaatskosten

(bedragen verpl. x f 1 000)	begroting	realisatie	verschil
materiële uitgaven	50 443	80 897	30 454
personeelsuitgaven	227 334	235 197	7 863
personele omvang (fte's)	2 250,0	2 295,5*	45,5

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 1999

Het verschil tussen begroting en realisatie wordt in belangrijke mate verklaard door in eerdere suppletore begrotingen opgenomen mutaties voor:

- oplossing euro- en millenniumproblematiek (f 7,8 mln);
- decentralisatie huisvestingsbudget (f 19,2 mln);
- desaldering met ontvangstenartikel 01.31 (ontvangsten CBS) in verband met werken in opdracht (f 6,5 mln);
- toevoeging van in 1998 niet aangewende middelen voor uitvoering «businessplan 1996–2000» (f 3,0 mln) en;
- verdeling loonbijstelling (f 7 mln).

Kengetallen CBS

	begroting	realisatie*	verschil
1. Landbouw & milieu statistieken			
1a. Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	29 718	31 977	2 259
1b. Ontvangsten (x f 1 000)	2 311	3 314	1 003
1c. Aantal fte's	287	291	4
2. Handels- en dienstverlenende statistiek			
2a. Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	34 785	38 452	3 667
2b. Ontvangsten (x f 1 000)	2 705	4 275	1 570
2c. Aantal fte's	388	387	- 1
3. Sociaal culturele statistieken			
3a. Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	23 350	27 733	4 383
3b. Ontvangsten (x f 1 000)	1 816	6 445	4 629
3c. Aantal fte's	224	228	4
4. Sociaal economische statistieken			
4a. Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	35 805	38 297	2 492
4b. Ontvangsten (x f 1 000)	2 784	5 332	2 548
4c. Aantal fte's	362	365	3
5. Nationale en regionale rekening			
5a. Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	12 402	13 562	1 160
5b. Ontvangsten (x f 1 000)	964	1 762	798
5c. Aantal fte's	71	70	- 1
6. Gegevensverzameling**			
6a. Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	41 285	42 872	1 587
6b. Ontvangsten (x f 1 000)	3 210	1 877	- 1 333
6c. Aantal fte's	306	330	24
7. Ondersteunende diensten***			
7a. Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	100 432	105 062	4 630
7b. Ontvangsten (x f 1 000)	7 810	9 191	1 381
7c. Aantal fte's	612	625	17

* Realisatiecijfers zijn op bedrijfseconomische basis.

** Inclusief de uitgaven voor de veldmedewerkers.

*** Exclusief de uitgaven voor vastgoed.

Centraal Planbureau**Apparaatskosten**

(bedragen verpl. x f 1 000)	begroting	realisatie	verschil
materiële uitgaven	4 946	5 729	783
personeelsuitgaven	18 611	18 997	386
personele omvang (fte's, excl. personeel gefinancierd uit werken in opdracht)	136,0	134,5	- 1,5

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 1999

Bij eerdere suppletore begrotingen is de raming aangepast in verband met: de toevoeging van huisvestingsbudget uit hoofde van de «stelselwijziging huisvesting» (f 1,0 mln) en de verdeling van loonbijstelling en een taakuitbreiding (f 0,9 mln).

Realisatie van de belangrijkste producten van het CPB¹

		begroting	realisatie	verschil
1.	Aantal centraal economisch plan	1	1	–
1a.	Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	1 188	1 615	427
1b.	Aantal fte's	8,0	9,5	1,5
2.	Aantal macro-economische verkenning	1	1	–
2a.	Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	743	935	192
2b.	Aantal fte's	5,0	5,5	0,5
3.	Aantal tussenrapportage /CPB report	4	4	–
3a.	Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	297	425	128
3b.	Aantal fte's	2,0	2,5	0,5
4.	Aantal conjunctuursignalering	2	4	2
4a.	Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	297	340	43
4b.	Aantal fte's	1,0	2,0	1,0
5.	Aantal onderzoeksprojecten waarvan resulterend in memorandum	35	35	–
5a.	Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	8	13	5
5b.	Aantal fte's	7 279	5 815	– 1 464
6.	Aantal aanvullende projecten	15	18	3
6a.	Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	49,0	34,2	– 14,8
6b.	Aantal fte's	3 280	3 119	– 161
7.	Aantal externe notities (advisering)	15,0	16,8	1,8
7a.	Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	50	55	5
7b.	Aantal fte's	743	850	107
8.	Ondersteuning en overige niet toegelichte activiteiten	5,0	5,0	–
	– Aantal werkdocumenten	10	8	– 2
	– Aantal interne notities	120	67	– 53
	– Aantal bijzondere publicaties	2	5	3
8a.	Apparaatsuitgaven (x f 1 000)	9 730	11 577	1 847
8b.	Aantal fte's	65,5	68,1	2,6

¹ op basis van gemiddeld geraamde apparaatskosten per fte

² op basis van gemiddeld gerealiseerde apparaatskosten per fte.

Het verschil tussen raming en realisatie op onderzoeksprojecten is het gevolg van openstaande vacatures. Prioriteit is gegeven aan «lopend werk» boven «onderzoeksprojecten».

Economische Controledienst

Apparaatskosten

(bedragen verpl. x f 1 000)	begroting	realisatie	verschil
materiële uitgaven	7 481	8 715	1 234
personeelsuitgaven	25 019	16 744	– 8 275
personele omvang (fte's)	249,0	146,4*	– 102,6

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 1999 (t/m 31 augustus 1999)

Het verschil tussen begroting en realisatie wordt voornamelijk verklaard door bij eerdere suppletore begrotingen aangebrachte mutaties in verband met: de overgang van de ECD naar het Ministerie van Financiën (Belastingdienst) per 1 september 1999 (– f 13,0 mln), een in dat verband aangebrachte overheveling (f 2,2 mln) en een overheveling uit hoofde van decentralisatie huisvestingsbudgetten (f 1,7 mln). In verband met de overgang van de ECD naar het Ministerie van Financiën zijn in deze financiële verantwoording geen kengetallen met betrekking tot deze dienst opgenomen.

Staatstoezicht op de Mijnen

Apparaatskosten

(bedragen verpl. x f 1 000)	begroting	realisatie	verschil
Materiële uitgaven	1 470	1 687	217
Personeelsuitgaven	5 781	6 823	1 042
Personele omvang (fte's)	47,5	44,2	- 3,3

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 1999

De overschrijding wordt veroorzaakt door incidentele kosten in verband met een doorgevoerde reorganisatie (f 0,8 mln), decentralisatie huisvestingsbudgetten (f 0,3 mln), toevoeging loonbijstelling (f 0,4 mln) en een saldo van kleinere mutaties en mee- en tegenvallers (f 0,2).

Kengetallen SodM

	begroting	realisatie	verschil
1. Aantal Zorgsysteem documenten	5	6	1
1a. Uitgaven per prestatie (x f 1 000)	12,079	4,201	- 7,878
2. Aantal Bedrijfsinterne audits	10	18	8
2a. Uitgaven per prestatie (x f 1 000)	10,066	6,119	- 3,947
3. Aantal audits (intern)	7	8	1
3a. Uitgaven per prestatie (x f 1 000)	40,262	16,764	- 23,498
4. Aantal VGD's en BMP's*	200	92	- 108
4a. Uitgaven per prestatie (x f 1 000)	1,107	12,849	11,742
5. Aantal Projectmatige inspecties	9	8	- 1
5a. Uitgaven per prestatie (x f 1 000)	30,197	50,035	19,838
6. Aantal Overige inspecties	800	454	- 346
6a. Uitgaven per prestatie (x f 1 000)	1,007	0,941	- 0,066
7. Aantal Incidenten onderzoeken	170	101	- 69
7a. Uitgaven per prestatie (x f 1 000)	1,539	0,871	- 0,668
8. Aantal Mijnwetgevingen	-	-	-
8a. Uitgaven per prestatie (x f 1 000)	-	-	-
9. Aantal Opsporingen	8	8	0
9a. Uitgaven per prestatie (x f 1 000)	18,873	15,977	- 2,896
10. Aantal Beschikkingen	265	97	- 168
10a. Uitgaven per prestatie (x f 1 000)	0,841	0,826	- 0,015
11. Niet toegelicht begrotingsbedrag (x f 1 mln)	4,874	5,936	1,062
12. Aantal fte	47,5	44,2	- 3,3
13. Uitgaven per fte (x f 1 mln)	0,153	0,193	0,040

* Veiligheids- en gezondheidsdocumenten en Bedrijfsmilieuplannen.

Toelichting

De kosten per zorgsysteemdocument (1) zijn lager dan geraamd doordat een gedeelte van deze werkzaamheden sinds medio 1999 onderdeel uitmaken de bedrijfsinterne audits. Efficiencymatregelen hebben geleid tot het dalen van de kosten per interne audit (3). De kosten van VG-documenten stegen als gevolg van de relatieve daling van het aantal minder-arbeidsintensieve documenten (4). De stijging van de kosten van de projectmatige inspecties is het gevolg van grotere complexiteit (5). Het aantal en complexiteit van de uitgevoerde incidentonderzoeken was lager dan verwacht (7). Het aantal beschikkingen (10) is lager vanwege minder aanvragen dan verwacht.

EVD

Apparaatskosten

(bedragen verpl. x f 1 000)	begroting	realisatie	verschil
materiële uitgaven	4 978	5 797	819
personeelsuitgaven	11 434	14 283	2 849
personele omvang (fte's)	126,0	124,7*	- 1,3

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 1999

De overschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door bij eerdere suppletore begrotingen aangebrachte mutaties in verband met: decentralisatie van de huisvestingsbudgetten (f 1,7 mln), toegevoegde middelen voortvloeiend uit een reorganisatie (f 0,6 mln) en extra middelen ten behoeve van de uitvoering van projectmatige werkzaamheden (f 1,8 mln). Voor een toelichting op de activiteiten van de EVD in 1999 wordt verwezen naar artikel 07.04.

Nederlandse Mededingingsautoriteit

Apparaatskosten

(bedragen verpl. x f 1 000)	begroting	realisatie	verschil
materiële uitgaven	8 749	6 565	- 2 184
personeelsuitgaven	10 296	13 564	3 268
personele omvang (fte's)	71,0	76,2*	5,2

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 1999

Het verschil tussen begroting en realisatie op materiële uitgaven wordt voornamelijk veroorzaakt door een bij eerdere suppletore begrotingen verwerkte overheveling naar 01.01-720 materieel DTe in verband met te verrichten onderzoeken (- f 1,0 mln) en enkele kleinere mutaties (- f 0,8 mln). De belangrijkste verklaringen voor de overschrijding van het personele budget zijn een uitbreiding van de formatie en het opvangen van piekbelasting (samen f 2,1 mln) en de vastlegging van enkele jaargrens-overschrijdende opdrachten (f 1,1 mln).

Kengetallen NMA

		begroting	realisatie	verschil
1a.	Aantal «reguliere» ontheffingsverzoeken kartelverbod	120	16	- 104
1b.	Aantal ontheffingsverzoeken kartelverbod in het kader van de overgangsregeling	n.v.t.		
2.	Aantal (ex officio) onderzoeken naar kartels	5	5	0
3.	Aantal ingediende klachten	250	92	- 158
4.	Aantal gemelde concentratievoornemens	180	158	- 22
5.	Aantal vergunningsaanvragen ten behoeve van een concentratie	12	6	- 6
6.	Aantal sanctiebeschikkingen	20	11	- 9
7.	Aantal bezwaarzaken	50	54	4
8.	Aantal beroepszaken	20	17	- 3
9.	Aantal aanvragen tot lasten onder dwangsom	25	6	- 19
10.	Aantal ondersteunen en adviseren EC	4	16	12

Toelichting

Door het ontbreken van ervaringsgegevens ten tijde van het opstellen van de begroting, wijken realisatie cijfers op een aantal onderdelen sterk af van toen opgestelde ramingen.

Dienst uitvoering en toezicht Elektriciteitswet

Apparaatskosten

(bedragen verpl. x f 1 000)	begroting	realisatie	verschil
materiële uitgaven	0	3 324	n.v.t.
personeelsuitgaven	0	1 638	n.v.t.
personele omvang (fte's)	0	10,6*	n.v.t.

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 1999

De DTe is in 1998 opgericht. Eerst in de eerste suppletore begroting 1999 zijn de apparaatsuitgaven van de DTe geraamd (f 3,2 mln). Ook is daarin de overheveling verwerkt van 01.01-670 materieel NMA in verband met te verrichten onderzoeken (f 1,0 mln). Het resterende verschil (f 0,7 mln) is het saldo van kleinere, beleidsmatig niet relevante mee- en tegenvallers.

Artikel 01.03 Loonbijstelling

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	8 735	8 735
Realisatie 1999	-	-
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 8 735	- 8 735

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

Bij eerste suppletore begroting is de loonbijstelling (f 24,6 mln) uitgedeeld door het Ministerie van Financiën. Bij tweede suppletore begroting is een

overboeking van het Ministerie van BZK ontvangen in verband met de Ziektekostenvoorziening Rijkspersoneel (f 0,9 mln) en is de loonbijstelling nader over de EZ-begroting verdeeld, waarbij f 12,3 mln is ingezet voor algehele EZ-problematiek. Onderstaande tabel geeft een specificatie van de verdeling.

Toelichting realisatie 1999

Verdeling loonbijstelling

(x f 1 000)	1999
01.01 Apparaatsuitgaven EZ	- 14 849
01.06 Post-actief personeel	- 393
01.55 Senter	- 276
02.05 Syntens	- 1 302
02.06 NNI	- 30
02.06 Marin	- 53
02.06 TNO	- 1 526
02.06 NMI	- 36
04.11 NBT	- 613
05.02 EIM	- 256
05.22 NMI	- 562
09.05 ECN	- 1 240
09.06 NITG-TNO	- 805
Oplossing EZ-problematiek	- 12 288
Totaal	- 34 229

Artikel 01.04 Prijsbijstelling

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	3 404	3 404
Realisatie 1999	-	-
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 3 404	- 3 404

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

Bij de eerste en tweede suppletore begrotingen is in totaal f 14,2 mln prijsbijstelling uitgedeeld door het Ministerie van Financiën. Bij tweede suppletore begroting is de prijsbijstelling nader over de EZ-begroting verdeeld, waarbij f 12,7 mln is ingezet voor algehele EZ-problematiek. Onderstaande tabel geeft een specificatie van de verdeling.

Toelichting realisatie 1999

Verdeling prijsbijstelling

(x f 1 000)	1999
01.01 Apparaatsuitgaven EZ	- 854
01.55 Senter	- 50
02.05 Syntens	- 673
02.06 NNI	- 16
02.06 Marin	- 9
02.06 TNO	- 257
02.06 NMI	- 6
02.07 Ruimtevaart	- 1 626
04.08/04.09 Langman	- 144
04.11 NBT	- 476
05.02 EIM	- 33
05.22 NMI	- 193
09.05 ECN	- 428
09.06 NITG-TNO	- 136
Inzet binnen EZ-begroting	- 12 684
Totaal	- 17 585

Artikel 01.05 Onvoorzien

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	749	749
Realisatie 1999	-	-
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 749	- 749

Artikel 01.06 Uitgaven post-actief personeel

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	14 609	14 609
Realisatie 1999	9 640	9 640
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 4 969	- 4 969

Toelichting realisatie 1999

Het verschil tussen begroting en realisatie wordt voornamelijk verklaard door bij eerdere suppletore begrotingen verwerkte overhevelingen naar artikel 01.01 (apparaatsuitgaven) in verband met de gewijzigde interne toerekeningsystematiek (- f 3,0 mln) en verwachte onderuitputting op dit artikel (- f 2,3 mln). Het resterende verschil betreft vooral toevoeging van loonbijstelling (f 0,4 mln).

Ramingskengetallen wachtgeld

	begroting	realisatie	verschil
1. Wachtgeld (verplichtingen x f 1 mln) ¹	15 840	13 755	- 2 085
2. Aantal wachtgelders ultimo van het jaar	242	252	10
3. Rekenkundig gemiddeld uitgekeerd bedrag (x f 1 000) ²	65,455	54,579	- 10,876

¹ Betreft totaal van de ramingen 0106-020 en 0101-030 inclusief apparaatskosten USZO

² De feitelijk gemiddelde uitkering wijkt van dit bedrag af omdat onder 1 de totale uitgaven zijn opgenomen en onder 2 het aantal wachtgelders per ultimo van het jaar

De uitputting is beneden de oorspronkelijke raming gebleven, terwijl het aantal wachtgelders minder sterk is gedaald dan verwacht. De lagere uitputting werd veroorzaakt doordat de daling van het aantal wachtgelders vooral begin 1999 heeft plaatsgevonden. Dit verklaart tevens de daling van het gemiddeld uitgekeerd bedrag.

Artikel 01.08 Nog te verdelen bedragen

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	- 8 000	- 8 000
Realisatie 1999	-	-
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 8 000	+ 8 000

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

Bij eerste suppletore begroting zijn de op dit artikel geparkeerde RA-taakstellingen voor volume en productiviteit (f 8 mln) ingevuld. Eveneens is op dat moment op dit artikel een interne taakstelling geparkeerd (f 7,4 mln) die het gevolg was van de besluitvorming rond Voorjaarsnota en Kaderbrief. Deze interne taakstelling is bij tweede suppletore begroting ingevuld.

Artikel 01.12 Europees Octrooibureau

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	7 309	7 309
Realisatie 1999	8 715	8 715
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 1 406	+ 1 406

Toelichting realisatie 1999

De hogere uitgaven worden vooral veroorzaakt door een combinatie van een groter aantal door het EOB in rekening gebrachte nieuwheidsonderzoeken en een minder sterke tariefdaling dan verwacht.

Ramingskengetallen EOB

	begroting	realisatie	verschil
1. Budget (verplichtingen x f 1000)	5 300	6 611	1 311
2. Aantal nieuwheidsonderzoeken	1 432	1 875	443
3. Tarief per onderzoek	3 700	3 526	- 174

Artikel 01.15 Adviescolleges

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	1 455	1 455
Realisatie 1999	1 566	1 482
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 111	+ 27

Toelichting realisatie 1999

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie:

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven	
(x f 1 000,-)	geraamd	realisatie	geraamd	realisatie
010 Algemene Energie Raad	170	192	170	192
020 Adviesraad Wetenschap en Techniek AWT	1 233	1 328	1 233	1 268
030 Raad deskundigen Nationale Standaarden	52	46	52	22
Totaal	1 455	1 566	1 455	1 482

Aan de adviesraden zijn in 1999 de gebruikelijke vergoedingen toegekend.

Artikel 01.55 Bijdrage aan het agentschap Senter

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	55 562	57 389
Realisatie 1999	74 704	69 518
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 19 142	+ 12 129

Uitvoeringskosten per DG (verplichtingen x f 1000)

	Raming	Realisatie	Vershil
DG Industrie & Diensten	37 568	38 167	599
DG Economische Structuur	3 256	6 108	2 852
DG Energie	8 536	16 581	8 045
DG Buitenlandse Economische Betrekkingen	6 202	13 848	7 646
Totaal	55 562	74 704	19 142

Toelichting realisatie 1999

De hogere realisatie van de uitvoeringskosten wordt veroorzaakt door aanvullende opdrachten voor diverse regelingen. Het betreft: bij DG ES onder meer een uitbreiding met een aantal onderwerpen van Innovatief gerichte Onderzoeksprogramma's (IOP, zie artikel 02.12) en Technologie en Samenleving (T&S, zie artikel 02.12), alsmede de uitvoering van de BBH-regeling (zie artikel 05.05); bij DG E de uitvoering van de nieuwe regeling NETTO, de toegenomen uitvoeringslast door de grote belangstel-

ling voor de EIA (Energie-investeringsaftrek) en de uitvoering van het CO₂-reductieplan (zie artikel 09.07), en bij DG BEB de uitvoering van de PSO (f 6,6 mln; zie artikel 07.05) en de BSE (zie artikel 07.03).

Hieronder zijn de kengetallen bij de uitvoering van de Wet Vermindering Afdracht loonbelasting en premie volksverzekeringen/Speur- en Ontwikkelingswerk opgenomen. Omdat het hier een fiscale regeling betreft, is een presentatie van deze kengetallen bij een ander begrotingsartikel van EZ niet mogelijk. Kengetallen met betrekking tot EZ-regelingen die Senter uitvoert zijn bij de betreffende begrotingsartikelen opgenomen. Kengetallen met betrekking tot de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van Senter zijn vermeld in de toelichting bij wetsartikel 3.

Toelichting realisatie 1999

Kengetallen uitvoering WVA-S&O

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	raming	realisatie	verschil
RAMINGSKENGETALLEN				
1. Aantallen aanvragen (=gehonoreerde WVA-vermindering)		50 392	52 227	1 835
2. Gemiddelde gehonoreerde toekenning per project		0,012	0,013	0,001
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= verlaging loonbelasting)		620	645	25
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN				
1. Aantal prestaties (= behandelde projecten)		55 500	61 310	5 810
2. Kosten per prestatie (x f 1 000)		0,124	0,148	0,024
3. Kosten van bezwaar- en beroepszaken		4,566	1,597	- 2,969
4. Overige uitvoeringskosten		10,635	10,649	0,014
5. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-010	15,207	12,246	- 2,961
6. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		77,9	62,7	- 15,2
KWALITEITSKENGETALLEN				
Aantal ingediende bezwaar- en beroepschriften		974	344	- 630
Aantal afgehandelde bezwaar- en beroepschriften		974	352	- 622
Waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		244	97	- 147

De lagere realisatie van het aantal ingediende bezwaar- en beroepschriften is het gevolg van een actief beleid gericht op het terugdringen daarvan. Hierdoor zijn ook minder FTE's ingezet.

Artikel 01.61 Personeel en materieel EZ, exclusief CBS

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	-	240
Realisatie 1999	-	265
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	-	+ 25

Toelichting realisatie 1999

Op dit artikel worden uitgaven verantwoord op de nog openstaande personele en materiële verplichtingen uit het verleden.

02.00 INDUSTRIEEL EN ALGEMEEN TECHNOLOGIEBELEID

Artikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	389 234	342 212
Realisatie 1999	321 670	292 984
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 67 564	- 49 228

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
570 Overige activiteiten	-	-	650	800
600 Stimulering strategische samenw.	-	-	31 350	18 222
620 Voorbereiding techn. productie PBTS/	63 107	14 327	41 640	31 155
710 Milieureferentieprojecten/SP	4 000	11 916	46 808	31 652
715 First movers faciliteit	15 000	-	600	-
720 IOP	-	35	13 083	9 218
730 Maritiem onderzoek	4 413	6 599	6 526	5 072
740 Flankerend beleid	23 000	9 513	17 376	13 566
745 Elektronische Snelweg	59 865	62 767	44 770	52 948
750 Infralijn	19 732	4 518	16 526	14 154
754 EET	100 000	73 326	59 800	37 547
760 TWA	1 360	619	1 336	568
780 Informatietechnologie	-	-	11 202	8 827
800 BTS	86 757	123 041	38 900	54 411
810 Kennisdifusie MKB	6 000	12 509	5 260	10 824
811 TNO/MKB-initiatief	6 000	2 500	6 385	3 885
900 Oude verplichtingen	-	-	-	135
Totaal	389 234	321 670	342 212	292 984

Toelichting realisatie 1999

Milieureferentieprojecten en Schoner Produceren

Milieureferentieprojecten worden gestimuleerd door middel van het subsidiëren van eerste praktijktoepassingen en van meetprogramma's van ontwikkelde milieutechnologie. In 1999 is aan 29 eerste praktijktoepassingen (f 3 mln) en aan 7 meetprogramma's (f 0,3 mln) subsidie toegekend. Een groot deel van de projecten betreft de procesindustrie.

Onder het programma Schoner Produceren vallen de Energie- en Milieu Adviezen (EMA) en Voorlichting en Doorlichting (V&D). Beide regelingen richten zich op verbeteringen op het gebied van milieu en energie in de bedrijfsvoering van het MKB en non-profit instellingen. In het kader van de EMA zijn 402 adviezen (f 2,7 mln) gesubsidieerd over mogelijkheden van een bedrijf om verbeteringen op het gebied van milieu en energie door te voeren. Hierbij worden ook de toekomstige wettelijke eisen aangegeven. Voor ruim de helft van de bedrijven betrof het de dienstverlening en non-profit sector en voor een derde industriële bedrijven, merendeels in de procesindustrie. Van de adviezen waren er circa 65% gericht op alleen energie, circa 15% op alleen milieu en circa 20% op beide aspecten.

Onder de V&D-regeling worden projecten gerealiseerd gericht op specifieke problematiek op het gebied van energie en milieu. Over de resultaten zetten intermediaire organisaties voorlichtingsactiviteiten op. Op basis van het verwachte milieurendement en economische en technische haalbaarheid, zijn in 1999 zijn 25 aanvragen gehonoreerd (f 4,5 mln). Evenals bij de EMA-regeling betrof het hier met name de dienstverlening en de procesindustrie.

First Mover Faciliteit

Vanwege juridisch-technische redenen duurt het tot stand komen van een nieuwe First Mover Faciliteit (FMF) langer dan voorzien en is het budget dat in 1999 voor FMF geraamd stond, niet gebruikt. Het budget is in 1999 ingezet voor een verhoging van het budget van de BTS (f 10 mln) en van de Haalbaarheidsfaciliteit (f 3,5 mln). Thans is de vormgeving van dit instrument Europees aanbesteed en hebben vier organisaties voorstellen ingediend voor de vormgeving en uitvoering van de faciliteit.

Subsidieregeling Maritiem Onderzoek

De SMO-regeling draagt bij in de projectkosten van maritieme onderzoeks- en haalbaarheidsprojecten die in een samenwerkingsverband worden uitgevoerd. In 1999 zijn van de 34 ingediende aanvragen 21 gehonoreerd. Ultimo 1999 zijn er 57 projecten in beheer. Ongeveer de helft van de projecten is ingediend door het MKB. Het budget van deze regeling komt voor f 2,2 mln van het Ministerie van Verkeer & Waterstaat.

Flankerend beleid

In het kader van het flankerend beleid is een start gemaakt met de uitvoering van het Actieplan Life Sciences. Dit actieplan kent vijf actielijnen:

- Platform Life Sciences (Biopartner): de verbindende schakel tussen de actielijnen en life sciences ondernemerschap;
- Zaaikapitaal regeling: een financiële bijdrage aan omzetten van kennis van onderzoekers in een businessplan gericht op de totstandkoming van startende life science ondernemingen;
- Incubators: voor huisvesting van startende life science ondernemingen;
- Apparatenfonds: voor ondersteuning van de aanschaf van bijzondere apparatuur en gezamenlijk gebruik door starters en kennisinstellingen;
- Startfonds met risicodragend kapitaal voor startende life science ondernemingen. Fondsbeheer wordt Europees aanbesteed.

In 1999 is f 4 mln beschikbaar gesteld aan Mibiton voor de eerste twee jaar van het apparatenfonds. Met de eigen bijdrage van f 2 mln is het totaal beschikbare bedrag dus f 6 mln voor 2000 en 2001. Hiervan kunnen naar verwachting 6 apparaten worden aangeschaft. Het voornemen is om over 2 jaar nog eens f 6 mln beschikbaar te stellen, gekoppeld aan een eigen bijdrage van Mibiton van f 3 mln.

Elektronische Snelwegen

Actielijnen Nationaal Actieplan (bedragen x f 1000)

ICT en Overheid (Elektronische Overheid) (w.v. overgeheveld naar SZW 1.118)	24 149
Kennis en toegankelijkheid	10 301
Innovatie van ICT-ontwikkeling in de marktsector (w.v. KREDO 19.872)	40 465
Onderzoeken NAP	2 500
(Tele-)communicatie	100
Overig	247
Totaal	77 762

Verder zijn op dit artikelonderdeel de verplichtingen uit hoofde van het Millennium Platform (f 3,4 mln) en enkele pilot-projecten op het gebied van Electronic Commerce (f 2 mln) verantwoord.

Voor het Twinning-initiatief bleek f 20 mln meer nodig dan oorspronkelijk was geraamd. Dekking is gevonden binnen het KREDO-budget. Intensieve departementale voorbereiding en de benodigde tijd voor de concrete uitwerking van de projecten voor de elektronische snelwegen hebben er toe geleid dat f 15 mln niet meer in 1999 verplicht kon worden. Dit budget wordt in 2000 verplicht.

Onder Elektronische Overheid valt een twintigtal projecten dat de (elektronische) toegankelijkheid van de overheid moet vergroten en de publieke dienstverlening middels elektronische communicatie moet verbeteren. Kennis en toegankelijkheid richt zich op de elektronische toegankelijkheid van bibliotheken, cultureel- en wetenschappelijk erfgoed en onderzoek. De overheid als wet- en regelgever betreft het project IT en recht. Innovatie van ICT ontwikkeling in de marktsector had in 1999 twee hoofdlijnen: de kredietregeling voor de ontwikkeling van elektronische diensten KREDO (f 19,8 mln; zie art. 02.09) en Twinning (f 20 mln).

Twinning is nu ruim een jaar actief. Het budget voor Twinning is in 1999 met f 20 mln verhoogd tot f 90 mln. Inmiddels zijn er drie Twinning centra: in Amsterdam, Eindhoven en Twente. In april 2000 zal het permanente onderkomen in Eindhoven worden geopend. In totaal zijn er nu 31 Twinning bedrijven. Hiervan zijn er 10 in Amsterdam gevestigd, 6 in Eindhoven, 1 in Twente en 14 buiten de Twinning centra. Er zijn 29 investeringen uit het startfonds gedaan voor in totaal f 9,5 mln. De gemiddelde investering per bedrijf bedraagt circa f 325 000. De toegezegde participatie in het eerste Startfonds van Twinning is f 10 mln. Daar staat een toegezegde participatie van f 12,5 mln door het bedrijfsleven tegenover. De 8 investeringen uit het groeifonds bedragen in totaal f 14,6 mln; gemiddeld f 1,8 mln. Het Groeifonds participeert voor maximaal 50% in een bedrijf tot een maximum van f 2 mln. Het overige wordt door particuliere investeerders bijgedragen. In totaal zijn er door Twinning 385 businessplannen beoordeeld.

Het doel van Twinning is het vergroten van het aantal ICT-starters door het creëren van een omgeving waarin deze startende bedrijven goed gedijen.

De indicatoren die hiertoe zijn opgesteld zijn:

- 40-60 bedrijven per centrum;
- jaarlijks 60 ondernemingen in het startfonds;
- jaarlijks 6 ondernemingen in het groeifonds;
- kosten van de investering per onderneming;
- mate waarin private sector participeert.

Reeds in 2000 zal een tussentijdse evaluatie van Twinning plaatsvinden. De realisatie van de beleidsdoelstellingen en de vraag of een zodanig

kader is geschapen dat Twinning in de toekomst ook zonder overheidsbemoediging blijft bestaan, zullen daarbij ruime aandacht krijgen.

Regeling Economie Ecologie Technologie (EET)

Kengetallen EET

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	raming	realisatie	verschil
RAMINGSKENGETALLEN				
1. Aantallen aanvragen (=gehonoreerde subsidieaanvragen)		67	45	22
2. Gemiddelde gehonoreerde toekenning per aanvraag		1,462	1,556	0,094
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie)	0 202-754	97,500	70,000	27,500-
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		130	172	42
2. Kosten per prestatie (x f 1 000)		3,231	3,797	0,566
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		70	88	18
4. Kosten per prestatie (x f 1 000)		6,839	5,952	- 0,887
5. Overige uitvoeringskosten		1,601	1,864	0,263
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitv.kstn prog. bur. EET)	0 202-754	2,500	3,041*	0,541
7. Uitvoerend personeel in fte (= prog. Bureau EET)		9,0	12,3	3,3
KWALITEITSKENGETALLEN				
Aantal ingediende bezwaarschriften		4	3	- 1
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		4	2	- 2
Waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		1	1	

In 1999 is de opdracht voor 2000 verstrekt (f 3,326). Omwille van een juiste vergelijking tussen raming en realisatie, is dit niet in de tabel verwerkt.

Het EET-programma is gericht op projecten die lange termijn doorbraken (5 « 20 jaar) kunnen bewerkstelligen welke een substantiële bijdrage leveren aan de vermindering van de milieubelasting en economisch haalbaar zijn. Van de gehonoreerde EET-projecten zijn er 23 regulier en 22 als zogenaamde «kiemprojecten» (éénjarige technologische onderzoeksprojecten met een verkennend karakter om te bezien of een meerjarig EET-project mogelijk is) aan te merken. De projecten zijn als volgt verdeeld over de in het EET-programma gedefiniëerde thema's:

- Duurzame industriële productieprocessen: 13 reguliere projecten en 10 kiemprojecten;
- Hernieuwbare grondstoffen: 2 reguliere projecten en 1 kiemproject;
- Duurzame energiebronnen: 2 reguliere projecten en 5 kiemprojecten;
- Verkeer en vervoer: 2 reguliere projecten en 1 kiemproject;
- Milieugerichte productontwikkeling: 4 reguliere projecten en 5 kiemprojecten.

Voor het EET-programma is f 26,7 mln van de oorspronkelijk geraamde verplichtingenruimte niet benut. Dit bedrag wordt in latere jaren aan de raming toegevoegd, zodat deze in lijn gebracht wordt met het tenderritme van het EET-programma (één tender per acht maanden, zodat in het ene jaar begrotingsruimte aanwezig dient te zijn voor het verplichten van twee tenders en in het andere jaar voor één tender).

Kengetallen BTS

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	raming	realisatie	verschil
RAMINGSKENGETALLEN				
1. Aantallen aanvragen (=gehonoreerde subsidieaanvragen)		102	109	7
2. Gemiddelde gehonoreerde toekenning per aanvraag		0,848	1 129	0,281
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie)	0 202-800	86,757	123,041	36,284
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		330	193	- 137
2. Kosten per prestatie (x f 1 000)		3,830	6,821	2,991
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		170	300	130
4. Kosten per prestatie (x f 1 000)		3,513	3,212	- 0,301
5. Overige uitvoeringskosten		1,955	2,355	400
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)		3,816	4,635	0,819
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		17,1	19	1,9
KWALITEITSKENGETALLEN				
Aantal ingediende bezwaarschriften		13	4	- 9
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		13	5	- 8
Waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		2	2	-

Hoewel het aantal aanvragen in 1999 lager was dan voorzien (109 in plaats van 193), was de kwaliteit en omvang van de ingediende projecten hoger dan voorgaande jaren. Vanwege de forse overtekening van de tenders en de kwaliteit van de ingediende projecten, is het budget in de loop van het jaar 1999 in totaal met f 36,3 mln verhoogd. Hierdoor kon een redelijk aantal aanvragen die in de beoordeling een hoog waarderingscijfer kregen, gehonoreerd worden. Deze verhoging is voor f 16,2 mln gedekt uit artikel 09.01 Energiebesparingstechnologie (gezien het hoge aandeel energieprojecten), voor f 5,0 mln uit artikel 03.03 Versterking economische structuur en voor de overige f 15,1 mln is compensatie binnen het artikel gevonden.

De in 1999 gehonoreerde BTS-projecten waren als volgt verdeeld over de sectoren:

Landbouw en voedings- en genotmiddelenindustrie	20,0%
Aardolie en aardgaswinning	1,9%
Chemie en kunststofindustrie	26,7%
Electrische apparaten	11,4%
Overige industrie	6,7%
Prod en distributie van electriciteit	1,9%
Bouwnijverheid	7,6%
Computerservice en IT bureaus	3,8%
Speur en ontw.werk	5,7%
Overige dienstverlening	14,3%
	100%

Het lagere aantal aanvragen gecombineerd met het intensieve beoordelingstraject dat nodig was om de projecten goed te rangschikken, verklaart dat de kosten per behandeld dossier hoger zijn dan geraamd. Opgemerkt moet worden dat het aantal aanvragen bij de oorspronkelijke ramingen hoog is ingeschat. Op basis van de opdracht 1999 aan Senter van eind 1998 is de raming voor het aantal behandelde aanvragen in de begroting voor het jaar 2000 al verlaagd van 330 tot 255.

Artikel 02.03 Internationale en algemene technologiestimulering

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	126 474	130 053
Realisatie 1999	126 099	137 349
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 375	+ 7 296

Toelichting realisatie 1999

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	geraamd	realisatie	geraamd	realisatie
010 BIT/Eureka	20 394	19 632	12 527	14 973
011 BIT/Opkomende markten	7 565	7 210	9 677	3 843
013 BIT/Geïndustrialiseerde landen	7 000	7 867	5 208	3 285
014 Eureka Secretariaat	215	356	215	356
020 Micro-elektronica stimulering	91 300	91 034	102 426	114 892
Totaal	126 474	126 099	130 053	137 349

BIT

Kengetallen BIT

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	raming	realisatie	verschil
RAMINGSKENGETALLEN				
1. Aantallen aanvragen (=gehonoreerde aanvragen)		47	50	3
2. Gemiddelde gehonoreerde toekenning per aanvraag		0,743	0,694	- 49
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie)	0 203-010 t/m 013	34,959	34,709	250
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		83	138	55
2. Kosten per prestatie (x f 1000)		9,573	6,264	- 3,309
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		194	120	- 74
4. Kosten per prestatie (x f 1000)		3,314	5,124	1,810
5. Overige uitvoeringskosten		2,746	2,585	- 0,161
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitv.kstn Senter)	0 155-010	4,184	4,064	120
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		16	15,5	- 0,5
KWALITEITSKENGETALLEN				
Aantal ingediende bezwaarschriften		8	6	- 2
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		8	5	- 3
waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		2	0	- 2

Er zijn onder de BIT 7 projecten goedgekeurd met een subsidiebedrag groter dan f 1 mln en 43 kleiner dan f 1 mln, waarvan 11 kleiner dan f 0,25 mln.

Nederland behoort tot de actiefste landen in Eureka-verband, samen met Frankrijk, Spanje en Duitsland. De projecten zijn breed verspreid over de verschillende sectoren. Een vaste factor in de BIT/Opkomende markten zijn de Life Sciences.

Het lagere aantal projecten in beheer ten opzichte van de raming is veroorzaakt door een inhaalslag die in 1999 is gemaakt bij het afronden van oudere lopende projecten. Bovendien is de afhandelingstijd voor projecten in de eindfase verkort. Het hogere aantal behandelde aanvragen wordt verklaard doordat bij de BIT het aantal nieuwe aanvragen niet de juiste afspiegeling is van de werkzaamheden. De voorbereidingstijd van deze internationale samenwerkingsprojecten is vaak meer dan een jaar. Er wordt nu dus het totale aantal aanvragen in behandeling weergegeven.

De MicroElectronicaStimulerings-projecten vallen grotendeels onder de EUREKA-projecten als MEDEA, ITEA en COMMEND. MEDEA is een samenwerkingsprogramma van chipfabrikanten, de (toe)leveranciers van productieapparatuur en systemen en enkele kennisinstellingen en is bedoeld om de Europese IC-industrie op mondiaal niveau een toonaangevende rol te laten spelen. ITEA (Information Technology for European Advancement) is een nieuw Eureka R&D-programma op het terrein van «software voor software intensieve systemen». Hiermee worden de softwarelagen tussen «Operating Systems» en de applicaties bedoeld (ook wel middle-ware genoemd). Onder het ITEA programma, waar 18 grotere projecten (onder andere met Philips) zijn ingediend hebben ook kleinere bedrijven, in samenwerking met universiteiten 6 projecten ingediend (f 5 mln). Bij het COMMEND-programma wordt de interconnectie onderzocht tussen apparatuur bij de consument thuis en de distributie van multimediasdiensten over deze in-huisnetwerken.

Artikel 02.04 Overheidsaanschaffingen en bevordering van bedrijfsgerichte samenwerking

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	15 000	18 609
Realisatie 1999	19 086	24 742
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 4 086	+ 6 133

Toelichting realisatie 1999

Onder de Codema-regeling worden in samenwerking met het Ministerie van Defensie onderzoeken ontwikkelingsprojecten ondersteund op militaire toepassingsgebieden. Het gaat om diverse technologieën. In 1999 is aan 19 nieuwe projecten subsidie toegekend. Vijf hiervan zijn R&D-samenwerkingsprojecten met Europese partners in het Eurofinder-programma. Bij vijf projecten uit voorgaande jaren is het subsidiebedrag verhoogd. Belangrijke projecten waaraan in 1999 subsidie is toegekend zijn een geavanceerd systeem voor toegangsbeveiliging van PC's (f 2,4 mln), beveiliging van netwerken (Virtual Private Network Guard, f 2,3 mln), een tracking radar voor toepassing zowel op zee als op land (f 1,7 mln) en helderheidversterkende richtkijkers (f 2 mln). In Eurofinder-verband is de ontwikkeling van Resin Transfer Moulds (f 0,8 mln) noemenswaard. Het is een licht en zeer sterk materiaal dat speciaal geschikt is voor het gieten van complexe driedimensionale delen voor vliegtuigen. Vanwege de hoge kwaliteit van de ingediende projecten is in 1999 f 4,1 mln aan het budget voor de Codema-regeling (f 2,0 mln) en voor overheidsaanschaffingen (f 1,8 mln) toegevoegd.

Artikel 02.05 Syntens

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	64 915	70 871
Realisatie 1999	72 846	72 846
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 7 931	+ 1 975

Toelichting realisatie 1999

Syntens geeft voorlichting en eerstelijnsadvisering aan kleine en middelgrote bedrijven. Hun missie is het versterken van het vernieuwend vermogen voor het midden- en kleinbedrijf door het actief bemiddelen in praktisch toepasbare kennis, met het accent op technologie en bedrijfsvoering. Activiteiten die Syntens in 1999 heeft uitgevoerd, zijn:

- doelgroep- en themagerichte (collectieve) voorlichtingen, zoals op het terrein van ICT en employability;
- landelijke en regionale projecten. Voorbeelden van landelijke projecten zijn: KIM-regeling (Kennisdragers in het Midden- en kleinbedrijf), Zakenlift en Innomat. Eén van de landelijke projecten waar veel interesse voor is, is SpOED (Stimuleringsprogramma Opkomst Electronische Diensten). Bedrijven krijgen een korte doorlichting en worden voorgelicht welke mogelijkheden er zijn op het gebied van elektronisch zakendoen. De inhoud van de regionale projecten wordt door de 15 vestigingen zelf ingevuld en is afhankelijk van de behoefte in de regio;
- het stimuleren van en deelnemen aan regionale, landelijke en internationale samenwerkingsverbanden gericht op vergroting van het vernieuwend vermogen;
- het toegankelijk zijn voor ondernemers met vragen passend binnen de missie door het geven van telefonisch advies en het doorverwijzen en inschakelen van adviesbureau's.

Toelichting op de afwezigheid van kengetallen

In de begroting 1999 zijn geen kengetallen opgenomen. In 1999 is een start gemaakt met de nulmeting Syntens. Via de nulmeting wordt een set doelmatigheids- en doeltreffendheidskengetallen ontwikkeld.

Artikel 02.06 Subsidies in het belang van de industriële ontwikkeling

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	68 065	74 138
Realisatie 1999	93 154	98 086
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 25 089	+ 23 948

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010 NEHEM	-	-	400	400
025 NIM	400	926	400	803
027 MIC/TUD	200	400	200	400
110 NNI	2 056	2 114	2 055	1 526
120 MARIN	1 906	13 559	1 906	13 559
220 OESO	58	55	58	55
330 NEA	-	-	-	113
415 Raad voor de accreditatie	400	400	400	720
420 TNO	53 885	57 410	54 109	55 875
500 Nederland distributieland	-	1 000	600	1 000
510 INK	575	575	575	575
515 NMI	1 300	2 800	1 650	3 920
520 Stichting Bos en Hout	490	490	490	376
620 NLR	4 275	10 275	4 275	10 275
810 Stichting Koning Willem I	150	150	150	137
840 WL Hydraulics	2 370	3 000	2 370	2 850
860 STW	-	-	4 500	5 502
Totaal	68 065	93 154	74 138	98 086

MARIN

Op basis van het regeringsstandpunt GTI's naar aanleiding van het advies van de commissie Zandbergen en het advies van de AWT is de missie-subsidie voor MARIN opgehoogd. Deze hogere bijdrage is noodzakelijk om de plannen, die de regering heeft met betrekking tot de rol en positie van het MARIN als toonaangevend maritiem instituut, te verwezenlijken. Daarnaast heeft EZ een bijdrage verstrekt aan MARIN van f 8,5 mln ter financiering van de backserviceverplichting die is ontstaan bij de invoering van de flexibele pensioenregeling conform de TNO-regeling. Doordat de missiesubsidie lager uitvalt dan door MARIN op grond van het regeringsstandpunt was begroot, heeft het instituut geen mogelijkheden om dit binnen de eigen begroting op te vangen.

NLR

Aan het NLR is f 6 mln extra beschikbaar gesteld voor hun R&D-inspanningen voor civiele vliegtuigontwikkelingsprojecten, met name GLARE. Dit bedrag is overgeheveld van het op artikel 02.08 beschikbare budget voor civiele vliegtuigontwikkeling.

Nederlandse Organisatie voor Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO)

Op grond van de TNO-Wet van 19 december 1985 wordt jaarlijks een bijdrage aan TNO in het kader van het doel- en stimuleringsprogramma «om niet» ter beschikking gesteld. Wel worden er afspraken gemaakt over de besteding van de door EZ beschikbaar gestelde middelen en de nagestreefde cofinanciering door het bedrijfsleven. Voor de activiteiten van deze instelling wordt verwezen naar haar jaarverslag.

Over 1999 is met TNO de volgende besteding en de bijbehorende gewenste cofinanciering afgesproken:

Kerngebieden 1999	doel- financiering	cofinan- ciering	cofinanciering in %
Productontwikkeling en nieuwe productie- techniekenbiotechnologie	10 406	6 198	37%
Nieuwe materialen	6 352	4 253	40%
Duurzame processen energie en materiaal- gebruik	9 750	3 700	27%
Informatie- en communicatietechnologie	2 650	1 410	35%
Elektronische en fysische systemen	3 028	2 108	41%
Voeding en voedingsmiddelen	9 617	8 741	48%
Preventie me gezondheid	1 430	875	38%
Transport en logistiek	2 725	1 080	28%
Bouw en infrastructuur	6 206	4 751	43%
Ondergrond en ondergrondse natuurlijke hulpbronnen	250	250	50%
Innovatiemanagement	835	200	19%
Totaal kerngebieden	53 249	33 566	38%
Nog toe te wijzen en loon- en prijs- bijstelling	2 627		
Totaal	55 876		

Artikel 02.07 Internationale ruimtevaartprogramma's

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	67 357	116 142
Realisatie 1999	125 578	142 935
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 58 221	+ 26 793

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en toelichting realisatie

Bij tweede suppletore begroting is het ruimtevaartbudget verhoogd in verband met de deename aan een aantal ontwikkelingsprogramma's waartoe op de ESA- Ministersconferentie in mei 1999 is besloten, zoals ARTES en Spacestation. De definitieve besluitvorming over het VEGA-project is uitgesteld tot 2000. Om deze reden is circa f 20,2 mln overgeheveld naar de begroting 2000.

De door EZ aangegane verplichtingen behelzen onder andere Galileo, navigatiesatelliet (f 2,2 mln), ARTES (f 19 mln), de bijdrage voor het International Space Station en de reddingssloep (f 28 mln), aardobservatie (EOEP) (f 15 mln), zonnepanelen (f 5,1 mln), ontwikkeling van lanceerders (f 23 mln), Eurosirn (f 7 mln) en ontwikkeling van algemene ruimtevaart-technologie (f 6 mln). De bijdrage in de apparaatskosten van ESA (general budget) wordt gefinancierd door EZ en bedroeg ongeveer f 20,3 miljoen.

In 1999 is het verplichtingenbudget per saldo met f 58,2 mln verhoogd om deze verplichtingen aan te kunnen gaan. Voor een deel is deze extra ruimte gedekt uit artikel 02.02 (f 12 mln), voor een deel door het verschuiven van verplichtingenruimte op het artikel tussen de jaren. Ook is de kasraming bijgesteld vanwege een versnelling van het betalingsritme van reeds lopende ESA-ruimtevaartprogramma's. Het gaat hier met name om ERA (f 18 mln), X-38 (f 1,5 mln) en Galileo en Multimedia-programma's binnen Artes (samen f 1,5 mln).

Artikel 02.08 Bevordering van de vliegtuigindustrie en ruimtevaart

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	41 500	41 500
Realisatie 1999	180 254	60 254
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 138 754	+ 18 754

Toelichting realisatie 1999

De beleidsdoelstelling van de regeling demonstratie- en technologieontwikkelingsprojecten Joint Strike Fighter is om Nederlandse bedrijven met concrete producten in staat te stellen aan de Amerikaanse fabrikanten te demonstreren over de technologische vaardigheden te beschikken die nodig zijn om deel te nemen aan de verdere ontwikkeling en later productie van de Joint Strike Fighter. Omdat het gaat om zeer hoogwaardig producten die volgens de nieuwste methoden ontwikkeld worden, kwalificeren de bedrijven zich als neveneffect ook als toeleverancier van andere vliegtuigen.

De stichting NIVR voert de genoemde regeling uit. Hiertoe is in 1999 f 180 mln aan verplichtingenruimte beschikbaar gesteld en is f 60 mln betaald. Per 31 december 1999 had het NIVR 31 projecten goedgekeurd voor een totaal subsidiebedrag van f 149,2 mln. Het betreft hier projecten met een relatief korte looptijd. Vrijwel alle projecten zijn strikt vertrouwelijk vanwege het militair en commercieel gevoelige karakter. Twee voorbeelden van projecten zijn een motortoegangsdeur van thermoplastisch composiet (Fokker Aerostructures) en een nieuwe generatie bekabeling (Elmo).

De verhoging van het verplichtingenbudget van f 173,5 mln voor de Joint Strike Fighter in 1999 is gedekt uit het naar voren halen van het JSF-budget uit latere jaren (f 93,5 mln), een technisch-administratieve aanpassing (f 30 mln), alsmede uit een bijdrage van het Ministerie van Defensie (f 50 mln).

Omdat de regeling voor de civiele vliegtuigontwikkeling in 1999 nog niet gepubliceerd kon worden, is f 23 mln voor dit programma overgeheveld naar latere jaren. Tevens is uit dit artikel voor f 6 mln overgeheveld naar artikel 02.06 voor ophoging van de missiesubsidie aan het Nederlandse Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium voor de ontwikkeling van civiele luchtvaartindustrie. Tenslotte is f 5,6 mln aan uitvoeringskosten van het NIVR betaald uit het «revolving fund» en het bedrag op de EZ-begroting dehalve vrijgevallen voor latere jaren.

Niet specifiek voor een project beschikbaar gestelde middelen alsmede de ontvangsten uit hoofde van in het verleden beschikbaar gesteld kredieten, royalties, licenties et cetera worden door het NIVR in het zogenaamde Revolving Fund gestort. Met instemming van EZ is in 1999 f 14 mln aan het fonds onttrokken. Het verloop van het Revolving Fund in 1999 kan als volgt worden weergegeven.

Het saldo van het revolving fund bedroeg ultimo 1999 circa f 7,1 mln.

Saldo ultimo 1998 o.b.v. voorlopige cijfers NIVR		f 69,6 mln
- vermindering o.b.v. definitieve cijfers NIVR 1998:		f 1,4 mln
- omzetting Korte termijn programma gericht op A3XX naar projectsubsidie:		f 52,3 mln
Stand voor realisatie:		f 15,9 mln
Uitgaven:		
- Uitloop oude Luchtvaartprogramma's	f 1,3 mln	
- Ruimtevaartprogramma's NRT	f 8,0 mln	
- Bureaunkosten	f 4,7 mln	
- Overig		
Totaal uitgaven NIVR		- f 14,0 mln
		f 1,9 mln
Ontvangsten:		
- stortingen	f 0,0 mln	
- overige	f 5,2 mln	
Totaal ontvangsten rev. fund		+ f 5,2 mln
Totaal saldo NIVR ultimo 1999 o.b.v. voorlopige cijfers NIVR		f 7,1 mln

Artikel 02.09 Speur- en ontwikkelingswerk

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	110 037	109 377
Realisatie 1999	103 197	130 366
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 6 840	+ 20 989

Toelichting realisatie 1999

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
110 TOK	80 037	81 916	93 084	117 004
120 KREDO	25 000	19 872	13 943	10 528
130 MPO	5 000	1 409	2 350	2 834
Totaal	110 037	103 197	109 377	130 366

Technische Ontwikkelingskredieten

Kengetallen TOK

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	raming	realisatie	verschil
RAMINGSKENGETALLEN				
1. Aantallen (= gehonoreerde kredietaanvragen TOK-groot)		2	3	1
2. Bedrag per eenheid (= kredietaanvraag TOK-groot)		15,668	14,200	- 1,468
3. Aantallen (= gehonoreerde kredietaanvragen TOK-klein)		52	57	5
4. Bedrag per eenheid (= kredietaanvraag TOK-klein)		0,937	0,690	- 247
5. Toegelicht begrotingsbedrag (= verstrekt krediet)	0 209-110	80 037	81,917	1,880
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN				
1. Aantal prestaties (= behandelde projecten)		100	132	32
2. Kosten per prestatie (x f 1000)		9,732	7,325	- 2,407
3. Aantal prestaties (= dossiers)		600	539	- 61
4. Kosten per prestatie (x f 1000)		2,359	2,543	184
5. Overige uitvoeringskosten		1,250	1,305	55
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitv. Senter)	0 155-010	3,638	3,643	0,005
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		16,5	17,6	1,1
KWALITEITSKENGETALLEN				
Aantal ingediende bezwaarschriften		9	13	4
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		9	14	5
waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		2	3	1

Het aantal behandelde en toegekende projecten ligt op een zelfde niveau als in 1998. Het beroep op de regeling is zelfs toegenomen; een aantal in 1999 ingediende aanvragen kon niet binnen het budget worden toegekend en is doorgeschoven naar 2000. In 1999 is ruim 55% (circa f 45 mln) van het budget gebruikt voor 3 grote TOK's. De gemiddelde omvang (f 0,7 mln) van de kleine TOK's lag veel lager dan in 1998. In de TOK aanvragen zijn diverse industrietakken vertegenwoordigd. Verreweg de meeste aanvragers van de TOK behoren tot het MKB (95% van het aantal projecten binnen de TOK-klein, 86% van het budget van de TOK-klein).

Omdat in 1999 verschillende tranches van een in voorgaande jaren toegezegd majeur technische ontwikkelingskrediet (onder de TOK-groot) in één keer tot uitbetaling kwam, is de kasraming voor de TOK met f 25 mln verhoogd.

Kredietregeling Elektronische Dienstenontwikkeling (KREDO)

Kengetallen KREDO

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	raming	realisatie	verschil
RAMINGSKENGETALLEN				
1. Aantallen aanvragen (=gehonoreerde aanvragen)		72	25	- 46
2. Gemiddelde gehonoreerde toekenning per aanvraag		0,346	0,794	0,448
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= verstrekt krediet)	0 209-120	25,000	19,872	- 5,128
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		220	145	- 75
2. Kosten per prestatie (x f 1 000)		3,952	4,302	0,350
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		68	75	7
4. Kosten per prestatie (x f 1 000)		2,673	2,534	139
5. Overige uitvoeringskosten		0,518	0,429	89
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	0 155-010	1,569	1,243	326
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		6,6	6,4	- 0,2
KWALITEITSKENGETALLEN				
Aantal ingediende bezwaarschriften		4	4	- 2
Aantal afgehandelde bezwaarschriften waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		4	7	1
		-	-	-

De KREDO-regeling richt zich op de ontwikkeling van ICT-toepassingen in de dienstverlening. De spreiding over de branches is zeer groot. Voorbeelden zijn mode, handel, uitgeverijen, onderwijs en bouw. Het aantal goedgekeurde projecten is lager dan verwacht. Eén van de verklaringen is dat de bekendheid van en belangstelling voor E-commerce en internetdiensten en dus de regeling laat op gang is gekomen. Op de laatste tender is een veel groter aantal aanvragen ingediend dan op de twee tenders die in 1999 zijn afgewikkeld.

Ondanks het lager aantal goedgekeurde projecten in 1999, komt het aantal projecten in beheer uit op de raming. Dit wordt veroorzaakt doordat de opstart en dus de doorlooptijd van de projecten uit oude tenders langer blijkt te zijn dan verwacht.

Van de in 1999 goedgekeurde aanvragen lagen er 8 onder de f 0,4 mln, 13 tussen f 0,4 mln en f 0,8 mln en 4 boven de f 0,8 mln.

Kredietregeling Milieugerichte Productontwikkeling

Deze regeling beoogt ondernemers te stimuleren hun producten milieuvriendelijker te (her)ontwerpen, door een krediet beschikbaar te stellen van 40% van de projectkosten. In geval de technische ontwikkeling mislukt of met het product geen omzet wordt gemaakt, behoeft het krediet niet terugbetaald te worden.

Het budget in 1999 bedroeg f 5 mln, later verlaagd naar f 3 mln. In 1999 zijn vier projecten gecommiteerd voor een totaalbedrag van f 1,4 mln. In de toekenningspraktijk worden vooral projecten voor verwarmingsapparatuur en agrarische machines gehonoreerd.

Artikel 02.12 Technologische infrastructuur

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	142 209	97 029
Realisatie 1999	138 670	92 950
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 3 539	- 4 079

Toelichting realisatie 1999

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie:

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010 Technologische vernieuwing	22 576	14 116	25 776	21 116
020 Onderzoek en voorl. Techn. bel.	4 608	3 823	3 208	5 085
030 STW	35 341	35 833	15 256	12 892*
040 IOP	18 999	19 021	10 417	5 124**
050 Topinstituten	42 211	44 829	29 876	36 512
060 Technologie en Samenleving	3 474	7 302	1 996	3 339
070 KIM	15 000	11 746	10 500	8 873
080 BCT	-	2 000	-	9
Totaal	142 209	138 670	97 029	92 950

* zie ook artikel 02.06 860 (betaald f 5,5 mln)

** betalingen op verplichtingen die t/m 1997 zijn aangegaan worden op artikel 02.02 720 verantwoord (in 1999 f 9,218 mln)

Technologische Vernieuwing

• New Metropolis

De in 1999 ingezette periode van surseance van betaling is afgesloten met een herstart van New Metropolis. Over deze periode zal in de jaarcijfers over 1999 door New Metropolis verslag worden gedaan. De bijdrage van onder meer EZ in NewMetropolis maakt het mogelijk dat het door het geheel nieuwe bestuur opgestelde businessplan in uitvoering kon worden genomen.

• Axis

De Axis- stichting beoogt de aansluiting van de bèta- en techniek-opleidingen op de arbeidsmarkt te bevorderen. De voor 1999 gereserveerde bijdrage van f 5,985 mln aan Axis is deels doorgeschoven naar 2000 en later. Axis heeft zich in 1999 wel aan diverse projecten gecommitteerd, maar de projecten zijn later van start gegaan dan was ingeschat.

• Stichting WeTeN

In 1999 is de Stichting WeTeN voor f 3 mln gefinancierd. Ook is een bedrag van f 0,75 mln vanuit het voorlichtingsbudget van EZ verstrekt. De Stichting heeft in 1999 onder andere twee onderzoeken gedaan waarin de vraag naar, respectievelijk het aanbod van informatie over wetenschap en techniek in kaart zijn gebracht.

• ICT-problematiek

De Taskforce werken aan ICT heeft in oktober 1999 elf aanbevelingen gedaan om het tekort aan ICT'ers in Nederland te verminderen. Vanwege het grote belang van oplossing van dit tekort voor de Nederlandse economie is bij de ontvangst van de aanbevelingen door de Ministers Jorritsma en Hermans toegezegd dat er voor het uitwerken van deze ideeën tot concrete businessplannen financiële ondersteu-

ning gegeven zou kunnen worden. Dit is in 1999 gedaan voor de volgende onderwerpen:

- ICT in HEO (f 0,45 mln): Aandacht voor ICT-kennis en vaardigheden in HBO.
- ICT in MBO (f 0,03 mln): Realiseren van transparantie in het MBO-ICT opleidingsaanbod, invoering van een flexibel hanteerbaar certificeringsstelsel en een snelle vergroting van het aantal ICT-ers op MBO-niveau.
- Netwerk-academie (f 0,4 mln): Realisatie van een gezamenlijk loket van hoger onderwijs-instellingen die tijd en plaats-onafhankelijk post-initieel (ICT) onderwijs aanbieden.
- ICT en Vrouwen (f 0,095 mln): Realiseren van een hogere instroom van vrouwen in de ICT-sector.

Alle businessplannen dienden eind februari 2000 bij de bewindslieden ingediend te zijn. Naar verwachting zal in april 2000 het kabinet-standpunt op deze plannen gereed zijn.

Onderzoek en voorlichting technologie beleid

In het kader van Employability is circa f 0,9 mln besteed aan een drietal hoofdpunten:

- **Advisering:** Best Practice (goede voorbeelden);
- **Elders Verworven Capaciteiten:** Monitoring van diverse branches;
- **Investors in People:** Opstellen van businessplan voor keurmerkstichting.

STW

STW beoordeelt de bij haar ingediende projectvoorstellen tweede geldstroom op wetenschappelijke kwaliteit en utilisatie (de kans dat gebruikers de resultaten zullen toepassen). STW rapporteert jaarlijks over de utilisatie-resultaten van de projecten die vijf, respectievelijk tien jaar geleden zijn gestart. STW heeft in 1999 met de subsidie van EZ circa 30 nieuwe projecten gestart. Gemeten naar het aandeel van de EZ-subsidie waren in totaal circa 200 onderzoekers met lopende STW-projecten bezig. De financiële bijdragen van bedrijven bedroegen circa f 4 mln; die van kennisinstellingen circa f 24 mln.

Uit het utilisatierapport 1999 blijkt dat van alle in 1988 gestarte projecten (inclusief NWO-subsidie) 19% heeft geleid tot een aanwijsbaar product.

Innovatiegerichte Onderzoekprogramma's (IOP)

In 1999 is een aantal innovatieve onderzoeksprogramma's uitgevoerd. Uit het onderstaande overzicht blijkt welke bedragen hiermee zijn gemoeid.

In 1999 uitgevoerde IOP's (x f 1 mln)

1. Metalen	0,2
2. Industriële Eiwitten	0,3
3. Koolhydraten	0,2
4. Opto electronica	0,2
5. Oppervlaktetechnologie	5,4
6. Beeldverwerking	2,7
7. Zware metalen	4,8
8. Mens machine interface	4,9
9. Precisietechnologie	0,3

Totaal	19
---------------	-----------

Kengetallen IOP

	Artikel(-sub)	Raming	Realisatie	Verschil
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN				
1. Behandelde aanvragen (in aantallen)		70	42*	- 28
2. Kosten per prestatie (x f 1000)		30,860	30,860	0
3. Aantal projecten in beheer (in aantallen)		293	257	- 36
4. Kosten per prestatie (x f 1000)		2,010	2,010	0
5. Toegelicht begrotingsbedrag (uitv. Senter) (x f 1 mln)	01.55-020	2,749	3,194	0,445
6. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		14,5	15,8	1,3

* Al eerder werd aangekondigd dat de IOP zou worden uitgebreid met een aantal onderwerpen. In 2000 zal een aantal nieuwe IOP's starten. In 1999 is tevens een aantal voorstudies verricht (zie artikel 02.12-040). De raming van 70 projectaanvragen blijkt te hoog te zijn ingeschat.

Technologische Top Instituten (TTI's)

In 1999 is voor de TTI's in totaal f 44,8 mln (incl. f 0,368 mln voor monitoring en evaluatie) verplicht met betrekking tot het subsidiejaar 2000.

De bijdrage per TTI is als volgt:

Subsidiejaar (bijdrage x f 1 mln)	2000
Voedselwetenschappen	11,50
Metaaltechnologie	12,00
Telematica	10,60
Polymeren	10,36

De TTI's hebben in 1999 in totaal circa 80 projecten gestart. Bij het in 1999 lopende basis-onderzoek werden in totaal circa 300 fte's onderzoekers ingezet. De bedrijfsbijdragen waren circa f 25 mln en die van de kennisinstellingen circa f 23 mln.

Technologie & Samenleving

In 1999 zijn 4 thema's onderdeel geweest van het T&S-programma, te weten Criminaliteitspreventie, Leren in de werkomgeving, Preventie arbeidsuitval en Reïntegratie gehandicapten. Deze thema's ontvingen 55 projectvoorstellen waarvan uiteindelijk 28 projecten werden gehonoreerd. De realisatie is hoger dan was voorzien. Dit wordt veroorzaakt door extra ondersteunende activiteiten.

Kennisdragers in het MKB (KIM)

Het aantal toegekende KIM'ers is lager (320) dan begroot (450), voornamelijk vanwege de krapte op de arbeidsmarkt. Begin 2000 zijn de resultaten van de evaluatie van de KIM-regeling bekend, waarbij bekeken wordt of de regeling aangepast dient te worden. Overigens worden eventuele aanpassingen van de regeling meegenomen met de stroomlijning van het kennisverspreidingsinstrumentarium van EZ, waarvan de KIM deel uit maakt.

Kengetallen KIM

(Bedragen x f 1 000)	Raming 1999	Raming 1999 na NvW	Realisa- tie 1999	Vershil
RAMINGSKENGETALLEN				
1. Ontvangen aanvragen (aantallen)	750	550	326	- 224
2. Toegewezen aanvragen (aantallen)	650	450	350	- 100
3. Toegelicht begrotingsbedrag	20 000	15 000	11 747	- 3 253
4. Loonkostensubsidie per KIM'er	20	20	20	-
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN				
1. KIM'ers in dienst van MKB getreden (%)	75	75	75	-
2. Kosten van begeleiding/advies	5 184	4 036	3 105	- 931
3. Overige uitvoeringskosten	1 964	1 964	1 642	- 322
DOELTREFFENDHEIDSKENGETALLEN				
Continuering innovatie na beëindiging KIM-project (%)	75	75	75 (a)	-

(a) 45% van de bedrijven geeft aan dat dit nieuwe innovatietrajecten betreft.

BrancheCentra voor Technologie (BCT)

In het eerste jaar van de gewijzigde regeling zijn er in totaal 4 aanvragen gehonoreerd voor in totaal f 2 mln (het totale subsidiebudget van de regeling), namelijk die van het Aluminiumcentrum, de Fotografenfederatie, de Nederlandse Vereniging voor Precisie techniek en de Federatie van de Nederlandse Kunststof- en Rubberindustrie.

Artikel 02.13 Projecten gefinancierd uit het Fonds economische structuurversterking

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	-	46 061
Realisatie 1999	142 000	54 405
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 142 000	+ 8 344

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en Toelichting realisatie 1999

Uit het Fonds economische structuurversterking werden in 1999 vier EZ-projecten gefinancierd. Het betreft de projecten NOBIS (Nederlands onderzoeksprogramma Biologische In-situ Sanering), HPCN (High Performance Computing en Networking), de investeringen in de onderzoeks-faciliteiten van het MARIN en GigaPort.

- Het doel van NOBIS is het bewerkstelligen van aanzienlijke kostenreductie voor bodemsaneringsoperaties en het opheffen van stagnatie van economische en maatschappelijke processen die een gevolg zijn van de bodemvervuiling. NOBIS doet dit door financiering en organisatie van onderzoeks- en demonstratieprogramma's naar biologische in-situ bodemsanering.
Het programma is trager op gang gekomen dan aanvankelijk was gepland. De projecten vroegen om veel voorbereiding en begeleiding door NOBIS. In 1999 is met name aandacht besteed aan de afronding van de lopende projecten en de verduurzaming van het werk dat door NOBIS in gang is gezet en het netwerk dat is opgebouwd. Een en ander is verankerd in de Stichting Kennisoverdracht Bodem (SKB). Het werkterrein van SKB is breder dan dat van NOBIS (alleen biologische

in-situ sanering). Uit ICES-2 zijn middelen voor deze stichting beschikbaar gesteld. Het Ministerie van VROM is hiervoor penvoerend ministerie.

- Het HPCN-programma is momenteel in zijn afsluitende fase. Gedurende de looptijd zijn 25 duurzame publiek-private samenwerkingsverbanden tot stand gekomen, gericht op de ontwikkeling en verspreiding van specifieke HPCN-toepassingen of -diensten.

Enkele voorbeelden van ontwikkelingsprojecten zijn:

- NICE: een project dat zich richt op numerieke stromingssimulatie in een groot aantal sectoren en op de realisatie en operationalisering van een geïntegreerd simulatiecentrum voor stromingen. Verschillende universiteiten en laboratoria participeren in het project dat vijf deel programma's kent: lucht, water, schepen, chemie en industriële stroming.
- SIMULTAAN: een project dat trainingssimulatoren ontwikkelt voor complexe besturingsvraagstukken in de vervoer-, defensie-, industrie- en ruimtevaartsector.

Om de economische spin-off van het HPCN-programma te bevorderen, worden door middel van diffusieprojecten (Virtual Megastore, TEN155) de resultaten en toepassing van HPCN-initiatieven in de markt en samenleving verspreid.

Het geheel heeft geresulteerd in een omvangrijk (kennis)netwerk voor de ontwikkeling, verspreiding en het gebruik van innovatieve HPCN-technologieën. De verduurzaming van het HPCN-initiatief zal in hoofdzaak vorm moeten krijgen via het «Platform HPCN», dat inmiddels meer dan 60 leden telt.

- De bijdrage aan MARIN is gericht op een drietal faciliteiten om het MARIN haar positie als één van de toonaangevende GTI's op maritiem gebied te laten behouden en uit te laten bouwen. De investeringen betreffen een Zeegangstank, een offshoretank en een vacuümtank. Als eerste is in 1999 de Zeegangstank in gebruik genomen. De Offshoretank is in aanbouw, de verouderde vacuümtank ondergaat thans een grootschalige renovatie.
- In 1999 is f 142 mln toegezegd voor het project GigaPort. Binnen GigaPort worden technologieën ontwikkeld die snelheid, betrouwbaarheid en beveiliging van het Internet zullen verbeteren. Het project is opgezet onder regie van de Ministeries van EZ, OC&W en V&W. De doelstellingen zijn onderverdeeld naar drie ambitieniveaus:
 1. ontwerpen, bouwen en onderhouden van een breedbandnetwerk voor onderzoek en ontwikkeling in het algemeen en gebruik door universiteiten, hogescholen en publiek gefinancierde onderzoeksinstituten in het bijzonder (GigaNet);
 2. stimuleren van kennisontwikkeling en «diffusie in Nederland (GigaWorks);
 3. versterken van de concurrentiepositie en economische ontwikkeling van Nederland (GigaPort als geheel).

In 1999 is de tender uitgevoerd voor de connectiviteit van het internationale onderzoeksnetwerk en zijn tevens de eerste kennisopbouw projecten en de eerste projecten met het bedrijfsleven van start gegaan.

Stand ultimo 1999

(x f 1000)	Totale project- omvang:	Reeds Betaald:	Openstaande verplichtingen:
NOBIS	23 988	23 922	66
HPCN	34 711	33 657	1 054
MARIN	100 000	100 000	0
Gigaport	142 000	10 500	131 500
Saldo	300 699	168 079	132 620

03.00 INDUSTRIE- EN DIENSTENBELEID**Artikel 03.03 Versterking economische structuur****Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)**

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	14 355	18 139
Realisatie 1999	7 217	8 908
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 7 138	- 9 231

Toelichting realisatie 1999

De in omvang belangrijkste projecten waaraan in het kader van Vernieuwingsprogramma's subsidie is toegekend, zijn de Bedrijfstaktoets 1999 (f 1,2 mln) en het project New Venture. (f 1,0 mln). In totaal is aan meer dan 60 projecten een bijdrage geleverd.

Een deel van het budget voor economische structuurversterking (f 5,1 mln) is structureel overgeheveld naar het BTS-budget (artikel 02.02).

Verder kon voor f 3,2 mln aan projecten, die in een gevorderd stadium van behandeling waren, niet meer in 1999 verplicht worden.

Artikel 03.04 Industriële promotie**Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)**

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	14 628	14 340
Realisatie 1999	14 055	11 930
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 573	- 2 410

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel	verplichtingen		realisatie	gemiddeld per post
	aantal posten	raming		
USA	5	6 066	8 957	1 792
Japan (incl. Hong Kong)	3	2 067	1 256	419
Korea	1	409	207	207
Taiwan	1	1 150	654	654
Singapore	1	500	249	250
Europa	1	3 120	1 555	1 555
Adviezen werkz. derden		1 316	1 177	
Totaal		14 628	14 055	

Nadere specificatie

Herkomst van bedrijven (donorgebieden)	aantal projecten		investering in mln		arbeidsplaatsen	
	1999	1998	1999	1998	1999	1998
Noord-Amerika	55	60	909	876	4 244	3 977
Azië	25	39	129	152	643	925
Europa	5	9	53	326	122	351
Totaal	85	108	1 091	1 354	5 009	5 253

Aard der projecten

	aantal projecten		investering in mln		arbeidsplaatsen	
	1999	1998	1999	1998	1999	1998
Productie/Assemblage	11	11	542	565	984	699
Distributie	22	38	116	275	969	1 380
Int Dienstverlening Algemeen	5	16	5	116	86	585
Europese hoofdkantoren	29	21	277	344	1 434	1 780
Call Centers	7	8	66	38	785	625
Overig (o a. Marketing/Sales)	11	14	85	16	751	184
Totaal	85	108	1 091	1 354	5 009	5 253

Verdeling naar regio

	aantal projecten		investering in mln		arbeidsplaatsen	
	1999	1998	1999	1998	1999	1998
Groningen	2	1	76	4	68	20
Friesland	0	0	0	0	0	0
Drenthe	0	1	0	8	0	25
Overijssel	2	1	7	100	290	50
Flevoland	1	1	4	9	20	100
Gelderland	6	6	29	84	183	266
Utrecht	4	4	16	19	329	45
Noord-Holland	25	42	310	350	1 096	2 215
Zuid-Holland	21	24	105	178	809	936
Zeeland	1	1	350	300	100	35
Noord-Brabant	13	17	80	174	1 311	999
Limburg	10	10	114	128	803	562
Totaal	85	108	1 091	1 354	5 009	5 253

Artikel 03.05 Steun scheepsbouw

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	55 000	59 432
Realisatie 1999	71 164	67 446
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 16 164	+ 8 014

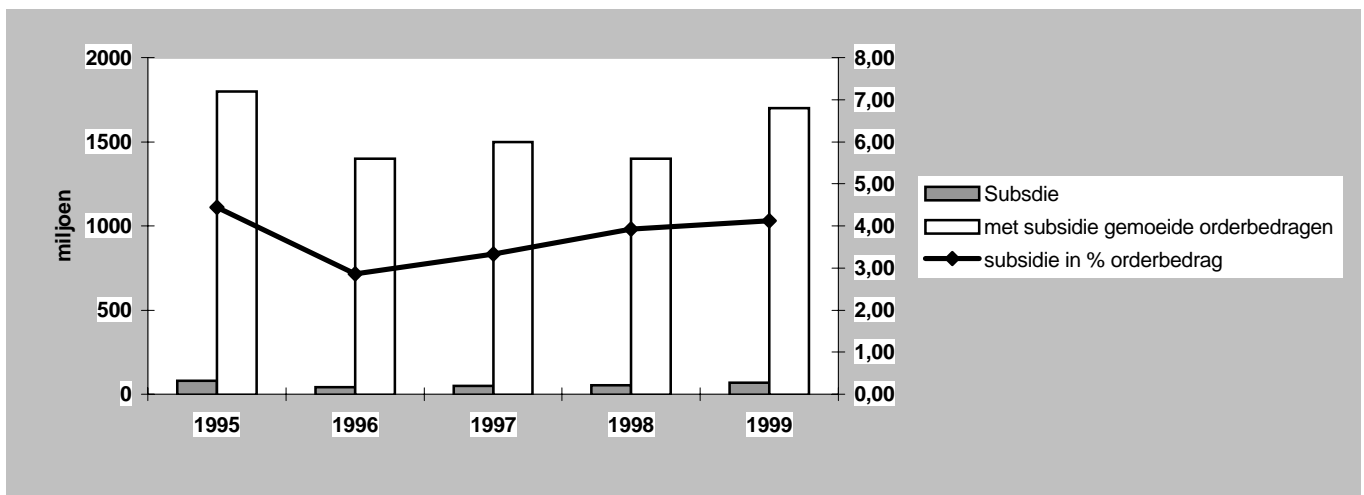
Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en toelichting realisatie 1999

In 1999 is f 16 mln aan het budget voor de regeling toegevoegd omdat de concurrentiepositie van de Nederlandse scheepsbouw nadelig beïnvloed werd.

In Europees verband is een steunkader voor Scheepsbouw afgesproken dat geldig is van 1 januari 1999 tot en met 31 december 2003. Hierin is onder andere opgenomen dat productiesteun, waar onderhavige regeling een vorm van is, alleen in 1999 en 2000 mag worden verstrekt. Alle andere vormen van ondersteuning zijn de hele periode van 5 jaar binnen afgesproken grenzen toegestaan.

De contractwaarde van de 49 projecten waarop generieke steun is verleend bedraagt f 1,7 mrd. De gemiddelde contractsom bedroeg in 1999 f 35 mln met een gemiddeld subsidiepercentage van 4,1%. De in Europees verband toegestane steunmaxima zijn voor schepen tot Euro 10 mln 4,5% en daarboven 9%.

In volgende grafiek wordt de verhouding orderbedrag/subsidiebudget over een reeks van jaren weergegeven.

Artikel 03.08 Bijdrage auto-ontwikkeling Nedcar B.V.

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	220 000	220 000
Realisatie 1999	501 090	303 560
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 281 090	+ 83 560

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en Toelichting realisatie 1999

In 1999 zijn door de Staat, Volvo Car Corporation en Mitsubishi Motors Corporation afspraken gemaakt over de beëindiging van de financiële relaties tussen de Staat en NedCar. De schuld door het verlies op de V400 enerzijds en de Projectloan anderzijds zijn de belangrijkste elementen van deze relatie. Door de overname van Volvo Car Corporation door Ford zijn de conceptafspraken nog niet definitief uitgevoerd, zodat een deel van de in 1999 opgehoogde begroting voor uitgaven (en ontvangsten) naar 2000 is doorgeschoven.

De verplichting in 1999 betreft de administratieve vastlegging van de schuld aan NedCar in verband met de verliezen op de V400. Terugbetaling heeft in 1999 voor f 220 mln plaatsgevonden uit de verkoop van de aandelen NedCar. De overige f 83,6 mln komt uit de terugbetaling van de wederzijdse vermindering van de Projectloan van de Staat aan NedCar en de schuld van de Staat aan NedCar voor het verlies op de V400.

Artikel 03.09 Garantierегeling Particuliere Participatiemaatschappijen 1981

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	–	2 976
Realisatie 1999	–	1 451
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	–	– 1 525

Toelichting realisatie 1999

Op dit artikel worden de betalingen verantwoord op in het verleden aangegane verplichtingen uit hoofde van de PPM-regelning.

04.00 REGIONAAL BELEID

Artikel 04.01 Bijdragen ten behoeve van regionale ontwikkelingmaatschappijen en overige

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	11 224	11 224
Realisatie 1999	15 424	13 210
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 4 200	+ 1 986

Toelichting realisatie 1999

In onderstaande tabel is voor elk van de vijf ROM's de raming afgezet tegen de realisatie.

De in het verslagjaar aangegane verplichtingen hebben betrekking op de apparaatskostenvergoeding. De bijdrage aan de NOM is éénmalig verhoogd met een bedrag van f 2,5 mln vanwege hogere uitgaven in het kader van de ontwikkelingstaak.

Gezien de lopende onderzoeken bij de GOM is de jaarrekening over 1998 nog niet vastgesteld waardoor ook de subsidievaststelling voor de apparaatskosten nog niet heeft kunnen plaatsvinden.

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010 NOM apparaatskosten	4 696	7 196	4 696	6 696
110 LIOF apparaatskosten	2 658	2 858	2 658	2 818
210 OOM apparaatskosten	1 607	1 607	1 607	1 607
310 GOM apparaatskosten	871	871	871	697
410 BOM apparaatskosten	1 296	1 296	1 296	1 296
610 Medewerkers overige instituten	96	96	96	96
750 GOM financieringsbedrijf oud	-	1 500	-	-
Totaal	11 224	15 424	11 224	13 210

Artikel 04.04 Voorwaardenscheppend beleid

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	-	-
Realisatie 1999	-	5 896
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	-	+ 5 896

Toelichting realisatie 1999

Betreft de uitfinanciering van de in voorgaande jaren toegezegde EZ-bijdrage ten behoeve van de aanleg van de provinciale weg S23 – voorheen SW26 – door de gemeente Kerkrade.

Voor dit project zijn twee betalingen (elk f 2,947 mln) verricht.

Artikel 04.05 Structuurversterkende projecten in het kader van de BRT-compensatie

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	–	5 508
Realisatie 1999	–	1 000
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	–	– 4 508

Toelichting realisatie 1999

De uitgaven betreffen de uitfinanciering van infrastructuurprojecten in Noord-Nederland. In 1999 hebben echter alleen betalingen plaatsgevonden op infrastructuurprojecten in Drenthe.

Artikel 04.08 Bevordering regionale bedrijfsinvesteringen

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	96 049	72 939
Realisatie 1999	139 660	90 742
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 43 611	+ 17 803

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

Als gevolg van het grote beroep op de Investeringspremieregeling (IPR) ten behoeve van met name Noordelijke projecten is binnen de EZ-begroting ruimte vrijgemaakt voor verhoging van het verplichtingenbudget met f 40 mln. Ook het kasbeslag uit lopende projecten bleek in 1999 hoger dan geraamd.

Toelichting realisatie 1999

Betreft de centrale en de decentrale Investeringspremieregeling (IPR). In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie.

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010 IPR-centraal	45 693	89 304	39 444	40 219
020 IPR-decentraal	50 356	50 356	33 495	50 523
Totaal	96 049	139 660	72 939	90 742

IPR-centraal

Kengetallen

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	raming 1999	realisatie 1999	verschil
RAMINGSKENGETALLEN				
1. Toegezegde subsidies (in aantallen)		11	20*	9
2. Gemiddeld bedrag per toezegging		4,2	4,4	0,2
3. Toegezegde subsidies	04.08-010	45,7	89,3**	43,6
DOELTREFFENDESKENGETALLEN				
1. Te realiseren arbeidsplaatsen (in aantallen)		800	2 498***	1 698
2. Premie per arbeidsplaats		0,057	0,036	- 0,021
3. Investerings		475	1 174	699
4. Premiepercentage (in %) (subsidie/ investeringen)		9,6	7,6	2,0

* het groter beroep op de regeling vindt z'n oorzaak in het feit dat de huidige IPR-regeling t/m 31-12-1999 loopt (verlenging moet nog door de Europese Commissie worden goedgekeurd);

** incl. f 0,3 mln voor verificatieonderzoeken;

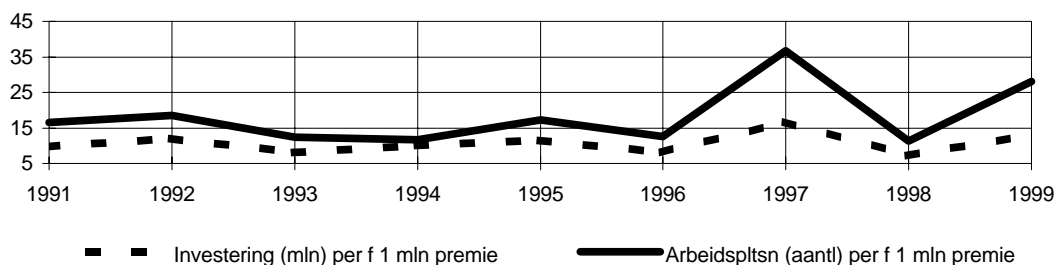
*** meer arbeidsplaatsen dan geraamd als gevolg van beschikking aanvullend IPR-budget.

Verdeling toezeggingen 1999 centrale IPR over provincies

Provincie	Investerings	Arbeidsplaat- sen	Projecten	Subsidie
Groningen	227,0	119	7	23,1
Friesland	409,7	1 052	6	28,5
Drenthe	214,7	232	3	21,5
Overijssel	152,0	100	1	3,1
Limburg	170,3	995	3	12,8
Totaal	1 173,7	2 498	20	89,0

De projecten zijn te verdelen in 12 vestigingsprojecten, 7 uitbreidingsprojecten en 1 fundamenteel wijzigingsproject. De verdeling industrieel versus dienstverlenend is 10:10 (waarvan 1 toeristisch).

De volgende grafiek geeft de realisatiecijfers van de afgelopen jaren met betrekking tot de centrale IPR. In de grafiek zijn de voorgenomen investeringen en het voorziene aantal te realiseren arbeidsplaatsen gerelateerd aan het toegezegde premiebedrag.

IPR-decentraal

Uit de decentrale IPR worden alleen in de drie Noordelijke provincies verplichtingen aangegaan. De uitvoering van de regeling is ondergebracht bij het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). De grens van de subsidiabele grondslag van de decentraal uit te voeren projecten ligt op f 10 mln.

Verdeling toezeggingen SNN 1999 decentrale IPR over provincies

Provincie	Investerin- gen (in mln)	Arbeids- plaatsen	Projecten	subsidie in f mln	
				totaal	per arbeids- plaats
Groningen	322,1	915	106	36,6	0,040
Friesland	606,3	1 761	232	58,6	0,033
Drenthe	196,7	750	67	25,0	0,033
Totaal	125,1	3 426	405	120,2*	0,035

* onder toezeggingen SNN zijn ook projecten opgenomen die in vorige jaren zijn ingediend.

Artikel 04.09 Regio-programma's**Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)**

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	107 423	102 415
Realisatie 1999	74 142	95 041
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 33 281	- 7 374

Toelichting realisatie 1999

De onderuitputting van f 33 mln op het verplichtingenbudget wordt met name veroorzaakt door vertraging bij het aangaan van de verplichting voor de aanleg van een bedrijventerrein bij het knooppunt Born. Het overleg met de provincie Limburg over de oprichting van de rechtspersoon die het bedrijventerrein tot ontwikkeling brengt en de vormgeving van de subsidierelatie is nog gaande. De oorzaken voor de lagere realisatie van kasuitgaven zijn het uitstel van bovengenoemde verplichting en de vertraagde kasuitfinanciering van in het verleden aangegane verplichtingen.

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010 ISP-regulier	73 092	46 192	74 433	73 526
520 Oost. mijnstreek Z-Limburg	8 200	12	6 730	1 612
610 EFRO-cofinanciering	26 131	27 938	18 752	17 868
900 Oude verplichtingen	-	-	2 500	2 035
Totaal	107 423	74 142	102 415	95 041

SP: Clusters waarvoor SNN (u.h.v. ISP-V) in 1999 projectbijdragen heeft gecommiteerd

Cluster	Aantal projecten	bedrag (x f 1 mln)
ISP-Marktsector:		
- Agro-business	27	7,6
- Logistiek	9	5,9
- MKB, Toerisme en Industrie	15	4,1
- Gezamenlijke thema's/Algemeen	2	7,5
ISP-Publieke Sector en Cofinanciering:		
- Doelstelling 2 Groningen/Drenthe	44	39,2
- Doelstelling 5b Groningen/Drenthe	21	10,8
- Doelstelling 5b Friesland	1	5,6
- Doelstelling 5b Overijssel	12	3,9
- Overig ISP-Publieke Sector	56	34,9
Totaal	187	119,5

N.b. Omdat het toezeggingen betreft van SNN is het bedrag aan toezeggingen niet gelijk aan het door EZ aan SNN toegezegde bedrag. 1999 is het slotjaar van de commiteringsperiode van het ISP-V. Naast het voor dit jaar beschikbare bedrag is ook de restanruimte uit de voorgaande jaren benut.

EFRO-cofinanciering

Programma's

	Aantal	verplichtingen (x f 1 mln)
Doelstelling 1 Flevoland	1	6,1
Doelstelling 2	0	0
Doelstelling 5b	0	0
Interreg II	29	11,4
Konver	9	2,9
MKB	9	1,9
algemeen (opschoning RC met Brussel)	1	5,6
Totaal	49	27,9

Artikel 04.10 Stimulering Ruimte voor Economische Activiteit

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	90 473	84 874
Realisatie 1999	80 308	74 279
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 10 165	- 10 595

Toelichting realisatie 1999

Eind december 1999 zijn de convenanten met de G25 getekend. Na afronding van de ISV-wet en de stadseconomieregeling zullen de verplichtingen medio 2000 door EZ worden aangegaan. In het verslagjaar zijn in het kader van de StiREA-regeling aan de vier grote steden toezeggingen gedaan voor in totaal f 25 mln. De verdeling is: Amsterdam f 9,375 mln, Rotterdam f 7,125 mln, Den Haag f 5,5 mln en Utrecht f 3 mln.

Via een tenderprocedure hebben acht projecten buiten de vier hierboven genoemde steden een bijdrage uit de StiREA ontvangen. Zes projecten werden gehonoreerd met f 7,5 mln en twee met f 2,5 mln. Via de tenderprocedure is f 42,5 mln terecht gekomen bij 7 steden die tot de G25

behoren. In totaal is f 67,5 mln terecht gekomen bij 11 steden die tot de G25 behoren.

In onderstaande tabellen is het aantal ontsloten hectares bedrijven-terreinen dat medegefinancierd is met de StiREA-tender 1999 en het aantal hiermee gemoeide arbeidsplaatsen weergegeven:

I. Vier nieuwe terreinen

Gemeente	Omschrijving/project	ha bruto	ha netto	Arbeids- plaats
Eindhoven	Flight forum, lake forum	200	140	7 000
Waalwijk	Haven	147	76	2 625
Hengelo	Westermaat campus/expres	56	28	1 050
Maastricht	Maastricht/Eijsden	55	35	3 300
Totaal		458	279	13 975

II. Herstructurering van vier terreinen

Gemeente	Omschrijving/project	ha	Arbeidsplaats (nieuw + behoud)
Den bosch	de rietvelden	25	750
Breda	de krogten	170	6 600
Schiedam	Wiltonhaven	66	1 570
Helmond	Hoogeind	29	7 050
Totaal		290	15 970

In onderstaande tabel zijn de totaalcijfers weergegeven voor StiREA-projecten die in de jaren 1996 tot en met 1999 zijn toegezegd. Het gaat daarbij om het bruto aantal hectares en het verwachte aantal nieuwe arbeidsplaatsen; beide zijn afkomstig uit de projectvoorstellen van de gemeenten en beoordeeld door de adviescommissie. Nadrukkelijk wordt opgemerkt dat de projecten nog in uitvoering zijn en dat het nog geen realisatiecijfers zijn.

StiREA

Jaar	Nieuw terrein (bruto ha)	Revitalisering (Bruto ha)	Nieuwe arbeidsplaatsen
StiREA 1996	467	120	17 200*
StiREA 1997	344	390	11 705
StiREA 1998	348	748	24 275**
StiREA 1999	418	290	16 700
Totaal tender	1 577	1 548	69 880
StiREA G4	108	305	8 585
StiREA G4	22	18	2 395
StiREA G4	12	57	2 220
StiREA G4	5	156	1 170
Totaal StiREA	1 724	2 084	84 250

* Incl. 7500 behouden arbeidsplaatsen

** Incl. een onbekend aantal behouden arbeidsplaatsen

Artikel 04.11 Toeristisch beleid

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	49 385	47 485
Realisatie 1999	50 085	49 196
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 700	+ 1 711

Toelichting realisatie 1999

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie.

Artikelonderdeel		Verplichtingen		Uitgaven	
(x f 1 000,-)		Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010	Div. toeristische organisaties	4 775	5 772	4 775	5 772
020	NBT	41 737	43 326	41 737	42 962
040	WTO	341	363	341	363
210	Bevordering toer. Promotie	2 532	624	632	99
totaal		49 385	50 085	47 485	49 196

EZ geeft het toeristisch beleid onder andere vorm door middel van bijdragen aan de volgende vijf instanties: de Algemene Nederlandse Vereniging van VVV's (ANVV), het Nederlands Bureau voor Toerisme (NBT), het Nederlands Congresbureau (NCB), de World Tourism Organization (WTO) en de Stichting Toerisme en Recreatie AVN.

Enkele gegevens over de NBT-begroting en de EZ-bijdrage daaraan

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	raming 1999	realisatie 1999*	verschil
Totale begroting NBT		77,0	74,1	- 2,9
- waarvan overheadkosten (algemene beheerskosten)		28,0	27,7	0,3
- waarvan totale activiteitenkosten		49,0	46,5	- 2,5
- Overheadkosten als % van de totale begroting		36,4	37,3	0,9
- Bijdrage van EZ (excl. Een bijdrage aan AVN van f 1,7 mln)	04.11 020	40,0	41,6	1,6
- Bijdrage van bedrijfsleven		37,0	34,1	- 2,9

* raming vlgs. opgave NBT d.d. 24-2-2000

Het beleid dat het Nederlands Bureau voor Toerisme (NBT) voert, wordt afgestemd met EZ en concentreert zich op een aantal kerntaken, dat in het Strategisch Marketingplan 1997-1999 is vastgelegd. Hierbij geldt als uitgangspunt, dat EZ alleen activiteiten financiert op het gebied van Hollandpromotie en op het gebied van innovatie- en vernieuwingstaken.

Toelichting ten aanzien van de overige instanties:

- Uitgangspunt voor de medefinanciering door EZ van de ANVV is een meerjarig activiteitenplan, waarbij de financieringsverhouding is aangepast van aanvankelijk 75:25 naar thans 50:50;
- Onder de post NCB wordt de EZ-participatie verantwoord in het activiteitenprogramma van de Vereniging voor Nederlandse Congresbelangen (VNC).

Het Toeristisch Huis zal volgens planning per 1 juli 2000 van start gaan. Het betreft de fusie van NBT, AVN en ANVV tot één centraal kennis- en innovatie-instituut van de BV Vakantieland Nederland, het Toeristisch Huis. Het streven is dat per 1 januari 2001 ook het NCB zich aansluit bij het Toeristisch Huis. De evaluatie NBT is in het jaar 2000 gestart.

05.00 DIENSTEN, MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF EN ORDENING

Artikel 05.01 Voorlichting en advisering MKB

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	-	3 871
Realisatie 1999	-	3 010
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	-	- 861

Toelichting realisatie 1999

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie

Artikelonderdeel		Verplichtingen		Uitgaven	
(x f 1 000,-)		Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
130	Proj.Markt & ondern.schap	-	-	1 476	582
140	Branche centra technologie	-	-	2 395	2 428
Totaal		-	-	3 871	3 010

Betreft uitsluitend de uitfinanciering van in het verleden aangegane verplichtingen.

Artikel 05.02 Onderzoek en onderwijs MKB

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	12 341	13 261
Realisatie 1999	15 380	15 815
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 3 039	+ 2 554

Toelichting realisatie 1999

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie.

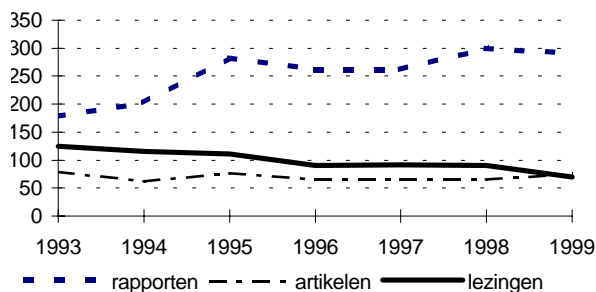
Artikelonderdeel		Verplichtingen		Uitgaven	
		Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
(x f 1 000,-)					
010	EIM	8 693	8 982	8 693	9 300
020	Beleidsonderbouwend				
	onderzoek	1 600	970	1 597	1 064
210	Ondernemersonderwijs	-	-	1 048	3 085
	Ondernemersonderwijs&				
	-scholing	567	-	1 416	1 609
230	MDW-onderzoek	-	1 220	210	737
240	PMO	1 481	4 208	297	20
250					
Totaal		12 341	15 380	13 261	15 815

Economisch Instituut voor het MKB (EIM)

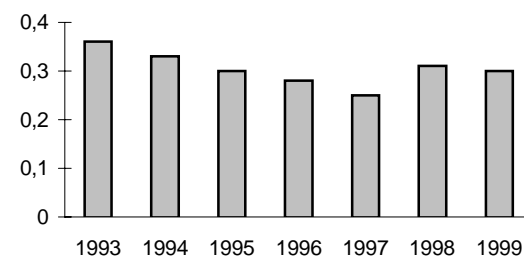
Het EIM heeft tot taak ontwikkelingen in het MKB en in specifieke sectoren te onderzoeken en te analyseren. EZ subsidieert jaarlijks het programma-onderzoek MKB en ondernemerschap van het EIM met ruim f 8 mln. Naar aanleiding van de evaluatie van het programma-onderzoek is in 1999 gewerkt aan uitgangspunten voor nieuwe subsidievoorwaarden. De nieuwe subsidievoorwaarden zullen in 2001 operationeel zijn.

Onderstaande grafiek geeft de realisatiecijfers van de afgelopen jaren met betrekking tot de activiteiten van het EIM.

aantallen producten EIM

aandeel EZ-subsidie van het totale budget

De totale omzet van het EIM (programma-onderzoek + contract-research) bedroeg in 1999 circa f 26 mln.

Beleidsonderbouwend onderzoek

De grootste commiteringen in 1999 betreffen het opzetten van een monitor ondernemerschap in Nederland (f 0,3 mln), een onderzoek voor de uitvoering van de eerste fase van het Bedrijvenloket OL 2000 (f 0,1 mln) en een onderzoek dat dient ter vaststelling van het werkplan van de

Commissie Onderwijs en Ondernemerschap (f 0,2 mln). Deze onderzoeken hangen nauw samen met de in de nota «de Ondernemende Samenleving» aangekondigde maatregelen.

MDW-onderzoek

Het kabinet heeft in het najaar van 1998 en het voorjaar van 1999 een oriëntatiefase ingelast om nieuwe MDW-projecten te definiëren, die goed aansluiten bij ervaren knelpunten in wet- en regelgeving bij burgers en bedrijven. In het kader van deze oriëntatie zijn diverse activiteiten georganiseerd, zoals thema-bijeenkomsten in De Balie. Op basis van deze oriëntatie zijn in 1999 16 nieuwe MDW projecten gestart. Voorbeelden van enkele projecten zijn: geneesmiddelen, voortijdig schoolverlaten in de BVE-sector, wachttijden in de AWBZ, Wet op de kansspelen en perifere- en grootschalige detailhandelsvestiging (zie Kamerstukken II 1998/1999, 24 036, nr. 126). Deze projecten zullen in het voorjaar van 2000 tot een advies leiden. In het kader van MDW is tevens onderzoek verricht naar het gebruik van kosten baten analyses in enkele andere landen. Dit onderzoek dient als bouwsteen voor het in beeld brengen van de kosten en baten van nieuwe wet- en regelgeving in het toetsingsproces. Ten slotte is in het kader van het in 1998 gestarte MDW-project benzinemarkt onderzoek verricht.

Projecten Markt en Ondernemerschap (PMO)

In 1999 zijn 9 projecten gehonoreerd. Het merendeel van het budget is aangewend voor de realisering van het Bedrijvenloket OverheidsLoket (OL) 2000. Voor een monitor kosten/baten is f 0,2 mln verplichtingen gecommiteerd, verder zijn voor in totaal f 2,4 mln verplichtingen aangegaan voor de drie voorhoedeprojecten in Groningen, Drenthe en Noordwest-Holland.

Voorts is een bedrag van f 1,2 mln gecommiteerd voor het programmabureau OL 2000 ter uitvoering van de tweede fase van het project Bedrijvenloket.

05.03 Borgstellingsregelingen

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	850 650	52 054
Realisatie 1999	955 468	31 904
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 104 818	- 20 150

Toelichting realisatie 1999

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010 Verliesdeclaraties MKB	850 000	955 168	51 360	31 853
310 Oude borgstellingsfondsen	50	-	50	-
410 Rentesubs. Waterkredieten	600	300	644	51
Totaal	850 650	955 468	52 054	31 904

Kengetallen BBKMB

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Artikel(-sub)	Raming 1999	Realisa- tie 1999	Verschil
RAMINGSKENGETALLEN				
1. Nieuwe kredietmeldingen (in aantallen)		4 000	4 033	33
2. Gemiddeld bedrag per krediet		0,212	0,237	0,25
3. Verstrekte kredieten		850	955	105
4. Uitstaand garantieobligo		2 941	2 552	- 143
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN				
1. Meldingen en wijzigingen (in aantallen)		7 800	7 616	- 184
2. Controles verliesdeclaraties (in aantallen)		700	524	- 176
3. Controles schuldregelingen (in aantallen)		900	926	26
4. Buitenvorderingstellingen (in aantallen)		300	590	290
5. Beheersposten (in aantallen)		400	254	- 146
6. Toegelicht begrotingsbedrag (uitvoering Kernministerie)*		2,088	2,088	-
7. Uitvoerend personeel in fte (= Kernministerie)		13,6	13,6	-
KWALITEITSKENGETALLEN				
8. Bedrag gehonoreerde versus ingediende verliesdecl. (in %)		95	94,6	- 0,4

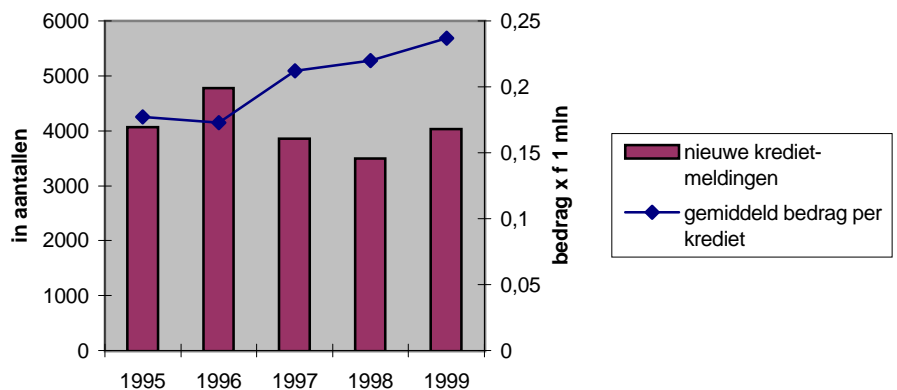
* De uitvoeringskosten betreffen de kosten van de controle door het Kernministerie. De ontvangsten als gevolg van provisies en schuldregelingen komen binnen op ontvangstenartikel 05.01-010. Banken verkrijgen ter vergoeding van uitvoeringskosten 20% van de opbrengst van een schuldregeling.

Toelichting kengetallen:

In het kader van het Amsterdams akkoord inzake groei- en werkgelegenheid heeft de Europese Commissie geld beschikbaar gesteld ten behoeve van verbetering van de financierings-mogelijkheden van het MKB. Dit heeft geleid tot een participatie van het European Investment Fund in de BBKMB waardoor het verplichtingenplafond kon worden verhoogd met f 150 mln per jaar in de jaren 1999 tot en met 2001. Het aantal verliesdeclaraties en beheersposten viel mee als gevolg van de gunstige economische conjunctuur. Het aantal buitenvorderingstellingen is hoger door opschoning van oude vorderingsbestanden.

In 1999 is gestart met de evaluatie van de BBKMB.

Onderstaande grafiek geeft de realisaties van de afgelopen jaren weer:

Artikel 05.05 Bedrijfsbeëindigingshulp

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	14 608	14 608
Realisatie 1999	14 145	14 045
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 463	- 563

Toelichting realisatie 1999

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	raming 1999	realisatie 1999	verschil
RAMINGSKENGETALLEN				
1. Uitkeringsgerechtigden (in aantallen)		2 698	2 600	98
2. Gemiddelde uitkering per jaar (x f 1 000,-)		5,414	5,388	26
3. Totaal bedrag uitkeringen (x f 1 mln)	05.05	14,608	14,145*	0,463

* exclusief uitvoeringskosten Senter (m.i.v. 1-5-1999) ad f 0,2 mln (zie artikel-sub 01.55.020).

Per 1-7-1987 is de bedrijfsbeëindigingshulp gesloten voor nieuwe toetreders. In januari 1999 is de uitvoerder van de regeling, het IMK-Nederland B.V., failliet verklaard. Met ingang van 1 mei 1999 wordt de BBH-regeling door Senter uitgevoerd.

Artikel 05.12 Afwikkeling toeristisch beleid tot 1999

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	-	11 554
Realisatie 1999	-	8 379
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	-	- 3 175

Betreft de afwikkeling van in het verleden aangegane verplichtingen voor het toeristisch beleid tot en met 1999. Met ingang van 2000 wordt verwezen naar artikel 04.11.

Artikel 05.21 Marktwerking

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	5 403	5 196
Realisatie 1999	7 770	6 143
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 2 367	+ 947

Toelichting realisatie 1999

Het betreft (subsidie) bijdragen en uitgaven ten behoeve incidentele onderzoeken.

Ten behoeve van de wachtgeldverplichtingen van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Konsumentenaangelegenheden (SWOKA) is voor een bedrag van f 0,194 mln aan verplichtingen aangegaan en is voor f 0,169 mln betaald. Aan het CBS is een bedrag van f 0,141 mln toegezegd ten behoeve de coördinatie-eenheid reductie overheids- en andere enquêtes.

Voor ondersteuning van de Commissie Administratieve Lasten alsmede ten behoeve van onderzoeken naar vermindering van administratieve lasten door branche-organisaties en provincies is voor een bedrag van f 1,9 mln aan verplichtingen aangegaan. De extra uitgaven ten behoeve van de Commissie Administratieve Lasten in 1999 hebben het verschil veroorzaakt tussen realisatie en raming.

Artikel 05.22 Bijdrage Nederlands Meetinstituut

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	27 803	28 839
Realisatie 1999	27 962	25 915
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 159	- 2 924

Toelichting realisatie 1999

Jaarlijks worden tussen EZ en het NMI overeenkomsten voor de uitvoering van werkzaamheden afgesloten. In 1999 werden voor de uitvoering van deze contracten verplichtingen aangegaan voor een bedrag van circa f 27 mln.

Dit bedrag is als volgt verdeeld:	f 1 mln
Kansspelcontract	3,1
Contract Wetgeving en Internationale vertegenwoordiging	1,8
Contract Standaardenbeheer	15,3
Meetmiddelencontract	6,7

In verband met een gesprongen waterleiding bij het NMI/Van Swinden Laboratorium te Delft, waardoor een deel van de werkzaamheden is vertraagd, is de einddatum van het standaardcontract 1999 verschoven van 31 december 1999 naar 1 mei 2000.

Voorts is een subsidie van f 0,48 mln gegeven voor werkzaamheden die niet onder de basiscontracten vallen, maar wel voortvloeien uit het feit dat dochtermaatschappijen van Verispect aangewezen zijn als standaardinstituut en de ijkinstelling.

In 1999 is eveneens f 0,53 mln aan bijdragen toegezegd aan de internationale metrologische organisaties waarvan de Nederlandse Staat lid is en die door EZ worden gedragen.

Kengetallen NMI

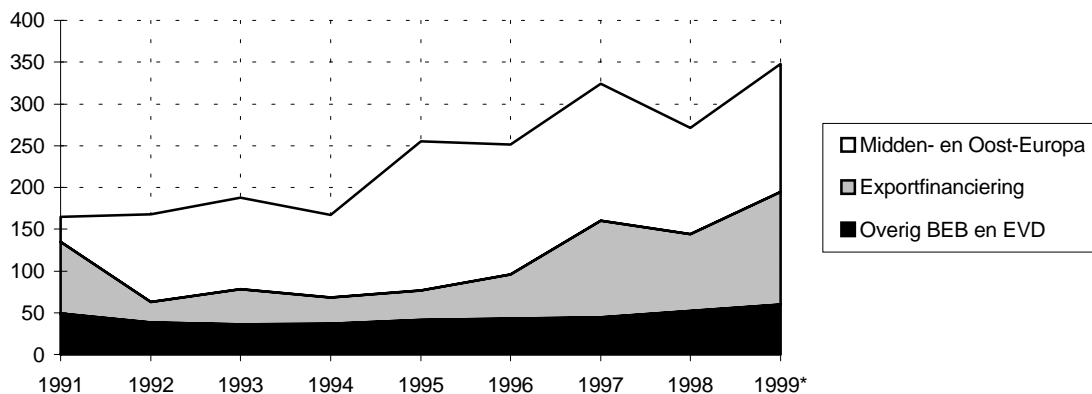
(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	raming 1999	realisatie 1999	verschil
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN				
1. Standaardenbeheer				
- Gemiddelde beheers- en ontwikkelingskosten per standaard		in discussie	1,606	-
- Gemiddelde afschrijving per standaard		in discussie	0,402	-
2. Toezicht speelautomaten				
<i>a) Controle exploitanten</i>				
- Controlekosten per exploitant (x f 1000)		in discussie	0,474	-
- Controles per jaar per exploitant (in aantallen)	1		1	0
<i>b) Controle speelautomaten</i>				
- Controlekosten per speelautomaat (x f 1000)		in discussie	0,147	-
- Controles per kansspelautomaat per jaar (in aantallen)	0,33		0,33	0
- Controles per behendigheidsaut. per jaar (in aantallen)	0,20		0,20	0
<i>c) Administratieve werkzaamheden</i>		in discussie	0,374	-
3. Controle meetmiddelen				
<i>a) Controle meetmiddelen consumentensfeer</i>				
- Prijsvariatie controle per meetmiddel (in gls)		in discussie	51-158	-
- Controles per meetmiddel per jaar (in aantallen)	0,33		0,33	0
<i>b) Controle meetmiddelen industriële sfeer</i>				
- Prijsvariatie controle per meetmiddel (in gls)		in discussie	142-1641	-
- Controles per meetmiddel per jaar (in aantallen)	0,25		0,20	- 0,05
4. Assistentie wetgeving en overige uitgaven				
Uitvoerend personeel in fte (= Kernministerie)		in discussie	1,780	-
	1,6		1,6	0
Totalen toegelichte begrotingsbedragen				
- Bijdrage EZ aan Nmi		in discussie	27,419	-
- Beheerskosten kerndepartement		0,280	0,280	0

N.B. met in «in discussie» is bedoeld dat deze bedragen ten tijde van het opstellen van de ontwerp-begroting nog in discussie waren tussen EZ en NMI.

07.00 BUITENLANDSE ECONOMISCHE BETREKKINGEN EN EXPORTBEVORDERING

Algemeen

Uit de aansluitende grafiek blijkt dat in 1999 voor dit beleidsterrein meer is uitgegeven dan in 1998. De sterkste stijging, ook indien wordt geabstraheerd van de teruggevorderde achtergestelde lening in het kader van de GOM, betrof het instrumentarium op het gebied van exportfinanciering. Reden hiervoor is de afdekking van de risico's die worden gelopen op de garantie herverzekering Inpres-8 middels een storting in de interne reserve (f 38,5 mln).

* De cijfers 1999 zijn gecorrigeerd voor de teruggevorderde achtergestelde lening die aan de Stichting SENO was verstrekt in het kader van de SENO-faciliteit (f 328 mln) voor het instrument Midden- en Oost-Europa en GOM (f 62 mln) voor het instrument exportfinanciering.

De uitvoering van een groot deel van het gehele BEB-instrumentarium is ondergebracht bij Senter (zie onderstaande tabel met vergoedingen aan Senter voor uitvoering).

Uitvoeringskosten Senter

(Bedragen x f 1000)	1997	1998	1999
PESP (07.02)	816	1 247	1 117
PSI (07.02)	444	155	305
SEM & PSB (07.02)	314	483	571
BSE & EFI (07.03)	1 524	1 741	1 619
PSO & Multilaterale projecten (07.05)	6 670	10 125	10 237
Totaal	9 768	13 751	13 848

In 1999 is de ex post-evaluatie van de Investeringsbevordering en technische assistentie (IBTA) afgerond. Eind 1998 is de opdracht verstrekt voor de evaluatie van het Besluit subsidies exportfinancieringsarrangementen (BSE). De eindrapportage is in januari 2000 ontvangen. De Kamer is per brief (BEB/DMA/EF/00002914) geïnformeerd over de uitkomsten van de evaluatie. In 1999 zijn de opdrachten voor de evaluatie van het Programma samenwerking Middenen Oost-Europa (PSO), de Multilaterale projecten/Trustfunds, het Programma economische samenwerking projecten (PESP) en de SENO-faciliteit verstrekt. De eindrapportage van de evaluatie Multilaterale projecten/Trustfunds en de PESP zijn eind 1999 ontvangen. De overige evaluaties zullen in 2000 worden afgerond. Naast de ex post evaluatie van het BSE is in 1999 een ex ante onderzoek uitgevoerd naar de opportuniteit van een rentepositiestelsel voor de Nederlandse exporteur. Op basis van de uitkomsten van dat onderzoek zijn twee vervolgonderzoeken gestart: rentestabilisatie bij exportfinanciering en een volumeonderzoek.

Artikel 07.01 Internationale organisaties

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	15 031	15 031
Realisatie 1999	13 578	13 578
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 1 453	- 1 453

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel	raming	Verplichten/uitgaven realisatie
010 Benelux	4 978	5 620
020 GATT/WTO	8 193	6 001
030 Grondstoffen & andere internationale organisaties	706	939
040 OMPI	937	777
060 Bijdrage uitvoering Energiehandvest	217	242
Totaal	15 031	13 578

Benelux

In mei 1999 heeft de scheiding van Schengen en Benelux plaats gevonden. Deze scheiding is budgettair neutraal verlopen.

Artikel 07.02 Bevordering van de buitenlandse economische betrekkingen

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	24 781	19 478
Realisatie 1999	40 528	22 113
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 15 747	+ 2 635

Toelichting realisatie 1999

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

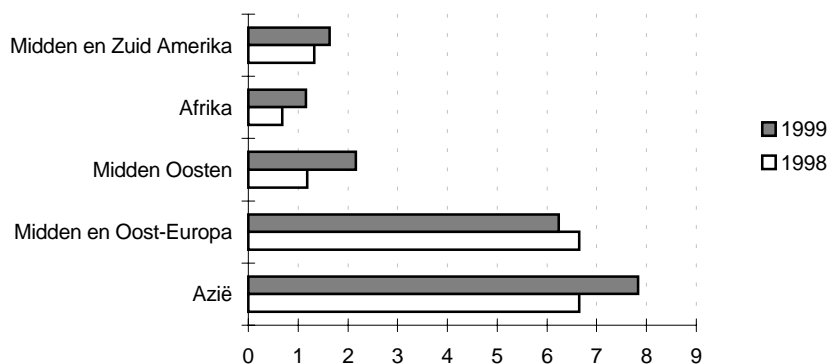
Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
020 PESP	12 000	18 955	10 615	10 308
030 BOA	0	0	0	303
050 BSA	1 481	3 610	1 481	2 087
060 Beurzenprogramma Indonesië	800	2 588	800	1 570
110 Programma Samenwerking Indonesië	7 500	6 566	3 712	5 692
130 SEM	1 000	894	1 070	400
140 WTO-Trustfund	0	2 428	0	0
150 Programma Starters Buitenland	2 000	5 487	1 800	1 753
Totaal	24 781	40 528	19 478	22 113

Programma Economische Samenwerking Projecten (PESP)

Het beroep op de PESP nam in 1999 wederom toe (1999: f 18,9 mln, 1998: f 16,4 mln). Zoals blijkt uit de aansluitende grafiek is het aandeel van de regio Midden- en Oost-Europa licht gedaald. Azië en Midden- en Oost-Europa blijven als regio het meest in trek. De belangrijkste sectoren zijn Energie, Landbouw en Bouw.

De gemiddelde jaarlijkse PESP-bijdragen aan Indonesië en China, aangeboden in het kader van de financiële pakketten (f 1,1 mln respectievelijk f 0,8 mln), zijn in 1999 ruimschoots gehaald met respectievelijk f 1,6 mln en f 4,3 mln. Hiermee is tevens voldaan aan de totale financiële verplichting in het kader van de aan Indonesië en China aangeboden pakketten. Deze bedroeg voor de periode 1996 tot en met 1999 f 4,4 mln voor Indonesië en f 3,2 mln voor China. In 1999 is gestart met de evaluatie van het programma. De eindrapportage is eind 1999 opgeleverd door de evaluator.

Verplichtingen PESP naar regio (x 1 mln)

Beurzenprogramma Indonesië/Programma uitzending managers Indonesië

Voor het beurzenprogramma Indonesië in 1999 is f 1,5 mln toegezegd. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen levert eveneens een bijdrage.

Verder is in 1999 circa f 1 mln toegezegd aan VNO/NCW voor activiteiten onder het Programma uitzending managers Indonesië in een zestal sectoren.

Programma Samenwerking Indonesië (PSI)

In 1999 zijn volgens de PSO-plus methode projecten ontwikkeld in Indonesië binnen de 3 vastgestelde thema's (landbouw/voedselverwerkende industrie, Industrie/technologie en transport/infrastructuur). In totaal zijn 8 projecten (1998: 6) aanbesteed (identificatiemissies en opdrachten voor monitoring niet meegerekend) met een gezamenlijk budgettair beslag van f 6,5 mln (1998: 4,95 mln). In een aantal gevallen wordt niet het gehele project via PSI gefinancierd, maar dragen de uitvoerders zelf maximaal twintig procent bij. De grootste bijdrage is evenals in 1998 gegaan naar landbouwprojecten.

WTO-Trustfund

De bijdrage aan het trustfund is bijna volledig besteed door de WTO. De bijdrage is onder andere ingezet om de doelgroep landen te informeren over hun rechten en verplichtingen binnen de WTO, het implementeren van WTO-overeenkomsten en het vergroten van de kennis over de WTO. Dit is gebeurd in de vorm van nationale en regionale seminars, technische missies en workshops.

In 1999 heeft Nederland een bijdrage van \$ 2,25 mln toegezegd aan de op te richten WTO-rechtswinkel. Daarom is f 2,4 mln (\$ 1,125 mln) ten laste gebracht van het onderhavige artikel. Het resterende bedrag wordt bijgedragen door het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De rechtswinkel zal zich, als volledig van de WTO onafhankelijke instantie richten op juridische dienstverlening en training van overheidspersoneel bij de ontwikkelingslanden en landen in transitie.

Subsidieregeling exportmedewerkers midden- en kleinbedrijf (SEM)

Programma starters op buitenlandse markten (PSB)

Mede op basis van de evaluatie van het PSB en adviezen uit het veld zijn de beleidsinstrumenten gericht op het MKB-exportpotentieel aangepast. Het MKB is actiever benaderd door exportconsulenten van Kamers van Koophandel (KvK) en brancheorganisaties. De EVD heeft hierbij een centrale rol vervuld door met de overkoepelende branche-organisaties en Kamers van Koophandel jaarlijks contracten af te sluiten omtrent de kwantitatieve doelen inzake aantallen bereikte MKB'ers.

Voor het PSB zijn 987 (1998: 190) aanvragen voor exportstrategieën ontvangen. Dit is aanzienlijk meer dan het streefgetal van 750. Voor 948 (1998: 89) is een positieve beschikking afgegeven met een totale omvang van f 5,487 mln (1998: f 0,5 mln). Het betreft 502 doorstarters en 446 starters. De resterende aanvragen waren ultimo 1999 nog in behandeling. Het aantal SEM-aanvragen is door de krapte op de arbeidsmarkt nihil (1998: 62).

Artikel 07.03 Stimulering exportactiviteiten

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	309 867	122 196
Realisatie 1999	685 701	197 037
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 375 834	+ 74 841

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010 Besluit Subsidies Exportfinanciering (BSE)	180 000	111 839	50 952	50 345
020 Levering kapitaalgoederen Argentinië	0	0	500	500
030 Exportfinancieringsarrangement Indonesië (EFI)	0	125 000	45 744	8 193
040 Garantie herverzekering Inpres 8	104 867	273 434	0	38 499
060 Garantiefaciliteit Opkomende Markten (GOM)	25 000	175 428	25 000	99 500
Totaal	309 867	685 701	122 196	197 037

Besluit Subsidies Exportfinanciering (BSE)

Gemiddeld gezien bleek de afgelopen jaren de slaagkans voor BSE-projecten hoger te zijn dan de in de begroting opgenomen 1:3-verhouding. Om de raming meer in overeenstemming te brengen met de verwachte scoringskans van projecten is de verplichtingenraming bij eerste supplementaire begroting neerwaarts bijgesteld naar f 160 mln, onder gelijktijdige ophoging van de kasdekking naar f 80 mln. De verhouding komt daardoor op 1:2. In 1999 is een verplichtingenbedrag van f 111,84 mln (1998: f 84,35 mln) gerealiseerd. Dit is voor het tweede achtereenvolgende jaar een stijging (1998: f 84,35; 1997: f 37,6 mln). De belangrijkste reden voor dit verhoogde beroep is de verscherpte concurrentie en voortdurende overheidssteun die de concurrenten van het Nederlandse bedrijfsleven, met name in de scheepsbouwsector, daarbij ontvangen. Evenals in de drie voorgaande jaren is veruit de meeste subsidie toegekend aan de zeescheepsnieuwbouw (88,7%). Bij verdeling van de landen naar exportregio zijn de EU-regio's in absolute en relatieve zin (73%) het hoogst vertegenwoordigd. Azië volgt daarna met 14%. Als gevolg van het grote aandeel van de zeescheepsnieuwbouw werd de op basis van de ingediende aanvragen verwachte scoringskans hoger ingeschat dan 50%. Om die reden is niet de volledige verplichtingenraming benut. Naast de ex-post evaluatie van de BSE is tevens een ex-ante onderzoek gestart naar de opportuniteit van de invoering van een rentepositiestelsel.

Kengetallen BSE

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	raming	realisatie	verschil
RAMINGSKENGETALLEN			
1. Aantallen (= gehonoreerde aanvragen)	30	19	- 11
2. Bedrag per eenheid (= aanvraag)	2,0	4,21	+ 2,21
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= kasdekking)	60,00	80,00	+ 20,00
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN			
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)	50	40	- 10
2. Kosten per prestatie	0,01	0,01	-
3. Aantal prestaties (=gemiddeld dossiers in beheer)	67	48	- 19
4. Kosten per prestatie	0,006	0,009	+ 0,003
5. Toelichting begrotingsbedrag (= uitv. kstn Senter)	0,960	0,862	- 0,098
6. Uitvoerend personeel in fte (=Senter)	4,6	4,6	-

Exportfinancieringsarrangement Indonesië (EFI)

In 1999 zijn de laatste verplichtingen aangegaan voor EFI. Voor 16 projecten zijn in de loop van 1999 contracten gesloten met Indonesië. De lage kasrealisatie wordt veroorzaakt doordat projecten (gedeeltelijk) uitgevoerd moeten zijn voordat een voorschot kan worden verstrekt.

Garantie herverzekering Inpres 8

Met de in het verleden en in 1999 aangegane verplichtingen staat er per ultimo 1999 f 295,084 mln aan garantieverplichtingen open. Het betreft 3 projecten waarvan de jaren 13 t/m 25 van langlopende commerciële leningen, die zijn gesubsidieerd via het Exportfinancieringsarrangement Indonesië, zijn herverzekerd. In afwijking van de bij Inpres 8 gebruikelijke formule is voor één project ook een garantstelling afgegeven voor het fabricatierisico en de eerste 10 jaar nafinanciering. De Kamer is hierover schriftelijk geïnformeerd. Ter afdekking van de aanvullende garantstelling is gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot het vormen van een interne reserve ter grootte van f 38,5 mln.

Garantie Exportkredietverzekering Ethiopië

Op verplichtingen uit 1996 van f 122,1 mln worden jaarlijks tot en met het einde van de looptijd in 2007 de aflossingen op het krediet afgeschreven. Afschrijving vindt plaats zes maanden na het verstrijken van de aflossingsstermijn. In 1999 is f 10,497 mln afgeschreven, waarmee ultimo 1999 de stand van de garantie f 82,297 mln is (1998: f 92,793 mln).

Garantiefaciliteit Opkomende Markten (GOM)

Met betrekking tot de financieringswijze geldt voor de GOM een vergelijkbare constructie als bij de SENO-faciliteit (zie artikel 07.05), met dien verstande dat bij de GOM de herverzekeringsruimte gelijk is aan het risicodragend vermogen. Sinds mei 1999 worden de risico's niet meer afgedekt door middel van een achtergestelde lening aan Stichting SENO, maar middels een interne reserve. De interne reserve voor de GOM heeft ultimo 1999 een omvang van f 82 mln. Het uitstaande obligo ultimo 1999 is f 75,9 mln (1998: f 31,6 mln). Dit betekent dat eind 1999 een herverzekeringsruimte resteert van f 6,1 mln.

Verloop obligo GOM (voorlopige cijfers)*

(Bedragen x f 1000)	Uitgereikte polissen	Uitgereikte dekkings-toezegging	Uitgereikte goedkeuringen	totaal
Stand per 31.12.98	4 192	26 509	–	30 701
Mutaties bestaande polissen	26 623	– 26 509	–	114
Afgegeven in 1999	10 894	16 325	17 893	45 112
Stand per 31.12.99	41 709	16 325	17 893	75 927

* meer cijfers nog niet beschikbaar

Artikel 07.04 Economische voorlichting en exportbevordering

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	27 201	27 793
Realisatie 1999	27 170	24 107
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	– 31	– 3 686

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)		Verplichtingen		Uitgaven	
		Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010	Bijdrage aan instituten	11 821	10 618	11 821	9 398
020	Promotie	11 688	14 648	11 688	12 656
030	Informatie	1 940	1 411	1 940	1 560
040	Beleidsontwikkeling, PR	1 752	491	1 752	491
120	Promotie	0	2	592	2
Totaal		27 201	27 170	27 793	24 107«

Toelichting realisatie 1999
Kengetallen EVD

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	artikel(-sub)	raming 1999	realisatie 1999	verschil
Netwerk	07.04-010			
Beleidsuitgaven		11 821	10 618	- 1 203
Aantal fte's		3	3	-
Beleidsuitgaven opdr. Part. Org/PPP		9 275	6 962	- 2 313
Aantal posten dat PPP's aanwendt		147	130	- 17
Voorlichting en promotie	07.04-020/ 07.04-120			
Beleidsuitgaven		11 688	14 650	+ 2 962
Aantal fte's		35	35	-
- Voorlichting en publiciteit buitenland				
Beleidsuitgaven		5 588	6 743	+ 1 155
Aantal fte's				
Aantal abonnementen «Bestedingen Buitenland»		600	580	- 20
Aantal abonnementen «Buitenlandse Markten»		2 600	2 200	- 400
Aantal bezoekers internetsite per dag		900	500	- 400
Aantal abonnementen berichten-service			1 600	+ 1 600
Aantal abonnementen EVDisk		800	770	- 30
Aantal abonnementen Vademecum Export		850	650	- 200
- Promotie				
Beleidsuitgaven		5 900	7 832	+ 1 932
Aantal fte's		9	9	-
Informatievoorziening	07.04-030			
Beleidsuitgaven		1 940	1 411	- 529
Aantal fte's		60	60	-
Aantal vraagbeantwoordingen		75 000	35 000	- 40 000
Beleidsontwikkeling	07.04-040			
Beleidsuitgaven		1 752	491	- 1 261
Aantal fte's		8	8	-
Niet met activiteiten toegelicht begrotingsbedrag				
Beleidsuitgaven		2 746	3 730	+ 984
Aantal fte's		25	18	- 7

Toelichting kengetallen:

- Bij «netwerk» zijn minder verplichtingen aangegaan. De posten dienst Buitenlandse Zaken wenden de budgetten voor uitbesteding van handelsbevorderend werk aan particuliere organisaties en het Promotionele Projecten Posten niet geheel aan. Bezien wordt hoe de kaders kunnen worden aangepast zodat de posten beter in de gelegenheid zijn deze budgetten te benutten.
- Bij «voorlichting en promotie» is een daling van de papieren informa-

tieverstreking waarneembaar ten gunste van het gebruik van de digitale informatieverstreking. Het aantal unieke bezoekers van de internetsite loopt terug doordat er een berichtenservice is ingericht op de site. Voor promotionele activiteiten zijn voor bijna f 1,9 mln meer verplichtingen aangegaan dan was geraamd door een uitgebreider promotie programma voor China.

- Het aantal beantwoorde vragen bij «informatievoorziening» is fors lager dan was begroot. Kort na de opstelling van de raming van de vraagbeantwoording voor de begroting 1999, is de vraagregistratie bij de EVD opnieuw ingericht. Door accuratere registratie en elimineren van dubbeltellingen bleek dat de oorspronkelijke raming niet gehaald kon worden. In het werkplan van de EVD voor 1999 is rekening gehouden met een bijgestelde raming van 35 000. Daarnaast is de oorspronkelijke raming niet gehaald als gevolg van de internetsite. Met een bezoekersaantal van circa 500 per dag worden veel van de vragen die voorheen telefonisch werden afgedaan, nu door middel van de internetsite beantwoord.
- De niet met activiteiten toegelichte beleidsuitgaven betreffen de financiering van het Netherlands Trade and Investment Office te Taiwan en de kosten van de uitvoering van het Concordaat met het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Gedurende het jaar zijn de diverse activiteiten gestart voor de omvorming van de EVD tot een agentschap per 2001.

Artikel 07.05 Economische hulp Oost-Europa

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	243 630	171 936
Realisatie 1999	934 713	480 566
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 691 083	+ 308 630

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010 Prog. Samenwerking Oost-Europa (PSO)	140 000	125 770	90 487	84 193
020 SENO-faciliteit (voorheen Leasefaciliteit)	50 000	746 937	25 000	334 494
030 TRHIO	0	5 959	0	0
040 IBTA	23 000	17 733	10 728	13 831
050 Investeringsfaciliteit O.M. 10 000	23 375	10 000	23 387	
060 GOS-programma ¹	0	0	0	42
110 Multilaterale projecten ²	0	0	16 338	10 069
111 OESO CCET/NIS	630	514	630	514
120 Trustfunds	10 000	6 007	11 000	4 833
140 Prog. Uitzending managers NMCP	7 500	6 089	5 553	5 922
150 Evaluatie en beleids-ondersteuning	500	1 795	500	1 164
160 Managementtraining (Passage)	2 000	534	1 700	2 117
Totaal	243 630	934 713	171 936	480 566

¹ Het GOS-programma is in 1994 opgegaan in het PSO

² Multilaterale projecten zijn in 1999 opgegaan in het PSO

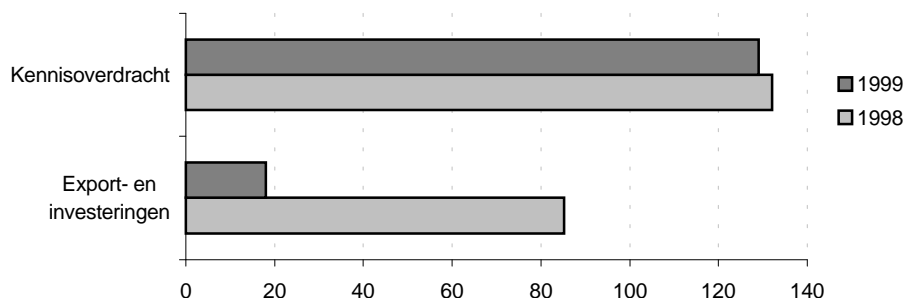
De faciliteiten zijn onder te verdelen in twee categorieën:

- **Kennisoverdracht:**
bilateraal: het Programma Samenwerking Oost-Europa (PSO), waaronder multilaterale projecten, Managementtraining (Passage), het Programma Uitzending Managers NMCP (PUM), Beurzenprogramma Rusland;
multilateraal: Multilaterale projecten, OESO CCET, Trustfonds;
- **Export- en investeringsbevordering:** de SENO-faciliteit, de Tijdelijke Regeling Herv verzekering Investerings Oost-Europa (TRHIO), Investeringsbevordering en Technische Assistentie (IBTA) en de Investeringsfaciliteit Opkomende Markten (IFOM).

Overige

- Evaluatie en beleidsondersteuning Midden- en Oost-Europa

Categorie verplichtingen MOE (x 1 mln)

De cijfers 1998 zijn gecorrigeerd en wijken af van de Rekening 1998. In deze grafiek is voor het export- en investeringinstrumentarium het saldo van nieuwe en vervallen toezeggingen gebruikt. De Trhio is in deze grafiek niet meegenomen, omdat deze is opgegaan in de Rhi en nieuwe verplichtingen worden verantwoord op de begroting van het Ministerie van Financiën.

Programma Samenwerking Oost-Europa (PSO)

Met de onder PSO vallende landen zijn landenbeleidsprogramma's opge maakt en MOU's afgesloten waarin is neergelegd op welke aandachtsgebieden projecten zich moeten concentreren. Voor PSO is in totaal voor f 117,57 mln aan verplichtingen aangegaan tegen f 107,734 mln in 1998. In 1999 is de beleidslijn voortgezet om het PSO af te bouwen in de meer ontwikkelde landen in met name Midden-Europa en de bijdragen aan de minder ontwikkelde landen in het oosten (Balkan en GOS) te verhogen. In 1999 is voor f 4,76 mln (1998: f 4,95 mln) aan preaccessie projecten ontwikkeld, gericht op een 5-tal landen (Bulgarije, Litouwen, Letland, Roemenië en Slowakije).

Het budget voor het Joint Implementation Proef Projecten Programma (JI-PPP) is tot en met 1999 een integraal deel van het PSO-thema energie en milieu en bedraagt f 12 mln per jaar (1997–1999). Doel van het JI-PPP was ervaring op te doen met het principe van Joint Implementation: het reduceren van emissies van broeikasgassen door projecten in landen in Midden- en OostEuropa. Uit het reguliere PSO-budget is nog voor f 1,587 mln (1998: f 2,1 mln) extra aan JI-projecten ontwikkeld. In totaal is in de periode 1997–1999 f 43,19 mln aan JI-projecten besteed.

Het programma Multilaterale projecten is opgenomen onder PSO. Naast joint cofinanciering, waarbij de internationale organisatie de opdracht

verstrekt, wordt ook parallelle cofinanciering toegestaan, waarbij Senter rechtstreeks opdracht verleent aan de opdrachtnemer.

In 1999 is voor een 6-tal projecten een bedrag van f 8,2 mln (1998: 14,426) aan verplichtingen aangegaan met name op Rusland en de Balkan.

Kengetallen PSO (incl. pre-accessie)

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Raming ¹	Realisatie	Vershil
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN			
1. Aantal prestaties (= behandelde projectaanvragen)	108	147	+ 39
2. Kosten per prestatie	0,024	0,018	- 0,006
3. Aantal prestaties (= dossiers)	286	348	+ 62
4. Kosten per prestatie	0,023	0,019	- 0,004
5. Toelichting begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	9,122	9,094	- 0,028
6. Uitvoerend personeel in fte (=Senter)	41,9	42	+ 0,1

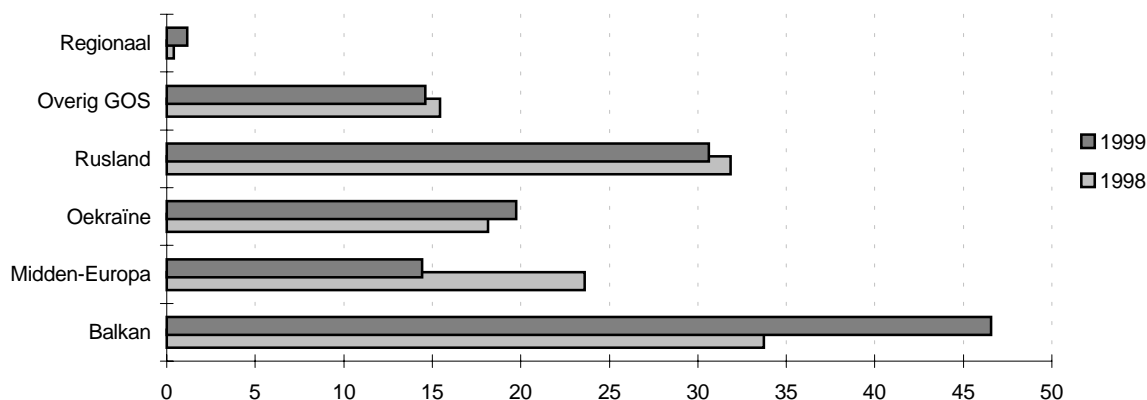
¹ De raming wijkt af van de begroting opgenomen kengetallen omdat cijfers voor pre-accessie zijn meegenomen.

Trustfunds

In 1999 is in totaal f 6 mln verplicht: f 1,2 mln voor de EBRD en f 4,8 mln voor de IFC. In 1999 is voor een totaal bedrag van f 9,58 mln (1998: 9,184 mln, 1997: 15,2 mln) aan projecten goedgekeurd door de drie internationale financiële instellingen.

Het totaal van de tot en met 1999 door EZ aangegane verplichtingen voor de Trustfunds ad f 75,402 mln is als volgt verdeeld: Wereldbank f 34,1 mln (inclusief f 4 mln van Ministerie van Financiën), EBRD f 25,078 mln, IFC f 16,224 mln. Bij de Wereldbank komen renteopbrengsten ten goede aan het Trustfund.

Verplichtingen PSO (incl. Multi) en Trustfunds naar landen (x 1 mln)

Cijfers 1998 zijn gecorrigeerd en wijken af van Rekening 1998

Managementtraining (Passage)/Beurzenprogramma Rusland

In 1999 zijn door de Nuffic de aanvragen afgehandeld die waren ingediend voor de sluitingsdatum ultimo 1998. In 1999 heeft Nuffic projecten goedgekeurd met een totale waarde van f 0,282 mln.

Voor het Beurzenprogramma Rusland is aan Human Resources Development International (HRDI) een bijdrage toegezegd van f 0,491 mln in

verband met toename van het aantal kandidaten van 15 tot 19 en de start van de 3^e pilot.

Programma Uitzending Managers NMCP (PUM)/de Baak Managementcentrum

In 1999 is voor de uitvoering van het PUM in 2000 een bedrag van f 5 mln beschikbaar gesteld aan de Stichting PUM (inclusief uitvoeringskosten). In 1999 zijn de meeste subsidies naar projecten voor Midden-Europa en Rusland gegaan.

Voor managementtrainingen in 2000 is een bedrag van f 0,961 mln aan De Baak Managementcentrum VNO-NCW verplicht.

SENO-faciliteit (voorheen Leasefaciliteit)

Deze faciliteit wordt beheerd door de stichting SENO die is opgericht door EZ. NCM is de verzekeringstechnische uitvoerder. Het cumulatief uitstaande obligo is ultimo 1999 gelijk aan f 412,5 (1998: f 440). In 1999 is de achtergestelde lening die was verstrekt aan de stichting ter dekking van mogelijke schades teruggevorderd. De ontvangen middelen zijn toegevoegd aan een in 1999 ingestelde interne reserve binnen de Rijksbegroting ter dekking van toekomstige schades. Ultimo 1999 is de omvang van de interne reserve ten aanzien van de SENO-faciliteit 328 mln.

Verloop obligo SENO (voorlopige cijfers)*

(Bedragen x f 1000)	Uitgereikte polissen	Uitgereikte dekkings-toezegging	Uitgereikte goedkeuringen	totaal
Stand per 31.12.1998	283 181	148 258	2 266	433 705
Mutaties bestaande polissen	- 1 361	- 81 796	- 463	- 83 620
Naar voorziening i.v.m. schade	- 10 211			- 10 211
Afgegeven in 1999	17 019	53 390	2 162	72 571
Stand per 31.12.99	288 628	119 852	3 965	412 445

* meer cijfers nog niet beschikbaar

Tijdelijke Regeling Herverzekering Investerings Oost-Europa (TRHIO)

In 1999 zijn 3 projecten afgewikkeld met een totale waarde van f 96 mln. Het cumulatief uitstaande obligo ultimo 1999 bedraagt f 109,3 mln (1998: f 205,3 mln). Hoewel de TRHIO met de Wet Herverzekering Investerings voor ontwikkelingslanden in 1997 in de Regeling Herverzekering Investerings (Rhi) zijn samengevoegd is in 1999 nog een aanvullende verplichting aangegaan. Dit betrof de ophoging van een onder de TRHIO aangegane verplichting. Ten behoeve van de schade-uitkeringen onder de TRHIO is indertijd een extracomptabele reserve opgebouwd (ultimo 1999: f 50,6 mln).

Investeringsbevordering/Technische Assistentie (IBTA)

FMO is in 1999 f 16,1 mln aan verplichtingen aangegaan tegen f 16,4 mln in 1998. Bij de projecten op Midden-Europa, de regio die het meest in trek is bij IBTA (63%; 1998: 78%) valt een daling te constateren. Bij de Balkanlanden is daarentegen een stijging waar te nemen (f 3,8 mln; 1998: f 1,7 mln).

Aan de uitvoerder van de IBTA, de Nederlandse Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden N.V. (FMO), is in 1999 voor het uitvoeringsjaar 2000 een bedrag beschikbaar gesteld van f 16 mln, naast een aanvul-

lend budget van f 1,73 mln voor het jaar 1999. Beide bedragen zijn inclusief uitvoeringskosten.

Investeringsfaciliteit Opkomende Markten (IFOM)

Aan de uitvoerder van de Investeringsfaciliteit, de NIB, is voor het doen van borgstellingen in 1999 voor f 23,4 mln aan verplichtingen aangegaan. In dit bedrag is f 1,1 mln aan provisies begrepen. Op de derdenrekening van de NIB bij de Rijkshoofdboekhouding is ultimo 1999 een bedrag beschikbaar van f 237 mln. De beheerskosten van de NIB worden niet apart in rekening gebracht, maar worden gedekt uit de rentemarge en provisie. Het totaal uitstaande bedrag voor de oorspronkelijke borgstellingen ten behoeve van de achtergestelde leningen die de NIB heeft verstrekt, is eind 1999 gelijk aan f 198,2 mln (1998 f 176,9 mln).

In 1999 zijn 2 borgstellingen opgeëist en uitbetaald (f 5,976 mln). Eén borgstelling kon deels worden gerecupereerd. Per saldo komt de uitbetaalde schade uit op f 3,546 mln

Sinds de verlaging van de ondergrens van f 1 mln naar f 0,1 mln (eind 1998) zijn 2 polissen voor kleine kredieten afgegeven en 3 aanvragen goedgekeurd.

De faciliteit wordt voornamelijk benut voor investeringen in Midden-Europa (86%) en in beperkte mate voor investeringen in Rusland, Oekraïne en de Balkan.

08.00 WET INVESTERINGSREKENING

Artikel 08.01 Investeringsbijdragen en investeringstoelagen

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	-	190 000
Realisatie 1999	-	185 907
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)		- 4 093

Toelichting realisatie 1999

Op dit artikel worden de uitgaven uit hoofde van de WIR verantwoord. Deze omvatten het (verschuivings)effect van de temporiseringsmaatregel (WIR-knip) en de uitgaven vóór verwerking van het effect van deze maatregel (bruto WIR-uitgaven). De raming is samengesteld uit f 60 mln bruto WIR-uitgaven en f 130 mln saldo-effect van de WIR-knip. De realisaties bedragen respectievelijk f 70 mln en f 116 mln. Er is derhalve sprake van een tegenvaller bij de bruto WIR-uitgaven van f 10 mln die meer dan volledig wordt gecompenseerd door een meevaller van f 14 mln met betrekking tot de WIR-knip.

09.00 ENERGIEBELEID

Artikel 09.01 Energiebesparingstechnologie

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	202 293	131 186
Realisatie 1999	375 745	148 404
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 173 452	+ 17 218

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

Als onderdeel van het CO₂-reductiebeleid is vanuit de aanvullende post «Nader te bepalen» van de Rijksbegroting, conform de Energiebesparingsnota, f 145 mln voor diverse Novem-programma's aan de begroting toegevoegd. Daarnaast is f 45,9 mln aan verplichtingenruimte vervroegd van 2000 naar 1999 in verband met het meerjarig commiteren van een aantal programmaovereenkomsten met Novem. Ook is het budget voor de EINP in 3 stappen verhoogd tot f 36 mln. Vanwege de forse overtekening op de tenders van de BTS-regeling, de kwaliteit van de projecten en het hoge aandeel energie-projecten is een bedrag van f 15 mln overgeheveld naar artikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering. De omzetting van het programma NEWS in NETTO heeft tot gevolg dat de uitvoering niet meer door Novem, maar door Senter geschiedt. De uitvoeringskosten van Novem werden op het beleidsartikel zelf geraamd, de uitvoeringskosten van Senter worden geraamd op artikel 01.55 Bijdrage aan het agentschap Senter. Daarom zijn de uitvoeringskosten (f 2,7 mln) naar dat artikel overgeheveld. Verder is f 2,5 mln overgeheveld naar artikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering voor het onderdeel Schoner Producteren.

Toelichting realisatie 1999

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)		Verplichtingen		Uitgaven	
Artikelonderdeel		Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
030	Lange term onderzoek besparingstechn	36 400	35 620	21 115	18 711
110	Industrie	69 927	132 487	41 936	51 792
120	Tenders energiebesparing (TIEB)	12 500	0	9 000	3 250
130	Stimulering E&M-adviezen	2 600	0	2 972	2 934
140	NEWS	8 000	30	7 400	3 409
150	Nieuwe technieken	0	0	235	42
210	Woningbouw/diensten	37 366	149 969	20 388	42 092
230	Verkeer en vervoer	8 500	4 505	9 850	9 466
240	Agrarische sector	7 000	17 143	6 500	5 232
250	Non-profit regeling (EINP)	20 000	35 991	11 790	11 476
Totaal		202 293	375 745	131 186	148 404

Van de aangegane verplichtingen is f 338 mln besteed in het kader van programmaovereenkomsten met Novem. Daarnaast heeft Novem de zogenaamde kas-EZ gebruikt ter financiering van een deel van de menskrachtvergoeding (ad f 11 mln) en een deel van enkele programma's.

De toegevoegde klimaatgelden, ad f 145 mln, zijn onder meer aangewend voor stimulering van nieuwe doorbraaktechnologieën in de industrie,

duurzame bedrijventerreinen, ontwikkeling van de Energieprestatie-keuring en het R&D-traject in de glastuinbouw.

Op basis van het Besluit subsidies energieprogramma's verstrekt Novem in opdracht van EZ subsidies aan derden op grond van programma's die jaarlijks gepubliceerd worden.

Tendem, dat zich richt op demonstratie en marktintroductie van energiebesparingstechnologie, is de opvolger van de Tenderregeling Industriële energiebesparing (TIEB). De resultaten van de eerste tender zullen in 2000 bekend zijn. Hetzelfde geldt voor de regeling NETTO.

Kengetallen EINP (excl wind)

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Artikel(-sub)	Realisatie
RAMINGSKENGETALLEN		
1. Aantallen technieken		2 300
2. Bedrag per eenheid (= aanvraag) (x f 1 000)		27,6
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie)		36
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN		
1. Aantal behandelde aanvragen		1 304
2. Aantal vaststellingen		680
5. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringsk.)	01.55	1,5
6. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		10,1

Voor de EINP staan geen ramingskengetallen in de ontwerpbegroting 1999.

Revolving fund kas-EZ (zie ook saldibalans, geconditioneerde vorderingen)

De kas-EZ wordt gevuld met terugontvangen gelden van leningen die door Novem zijn verstrekt aan derden in naam van EZ. Verder wordt de rente, berekend over de stand van kas-EZ gedurende het lopende jaar, aan kas-EZ toegevoegd.

Verloop Revolving fund (in guldens)

stand 1 januari 1999	7 312 521
Bij	17 564 913
Af	22 516 476
stand ultimo 1999	2 360 958

De kas-EZ is gestegen (bij-posten) door met name terugbetalingen van verstrekte leningen voor stadsverwarmingsprojecten in Almere en Den Haag. Uit de kas-EZ (af-posten) zijn een deel menskracht bij Novem (f 13,1 mln) en met name de programmaovereenkomst Zon-Thermisch 2000 (f 6,5 mln), deels de programma-overeenkomst P&I (f 2,0 mln) en de programma-overeenkomst Lage Temperatuur Systemen (f 0,9 mln) gefinancierd.

Artikel 09.02 Duurzame energie

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	97 611	59 366
Realisatie 1999	209 402	60 688
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 111 791	+ 1 322

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

Bij eerste suppletore begroting is uit de middelen van de duurzame energie-impuls een verplichtingenbedrag van f 27 mln toegevoegd. Vanwege het meerjarig toezeggen van een aantal programmaovereenkomsten met Novem is een verplichtingenbedrag van f 88 mln vanuit 2000 naar 1999 vervroegd.

Toelichting realisatie 1999

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
110 Zon-thermisch	0	6 885	5 757	5 585
120 Zon-fotovoltaïsch	35 971	92 548	18 738	16 028
130 Windenergie	17 393	31 428	11 340	13 715
140 Biomassa en afval	15 497	49 174	9 015	11 073
150 Warmtepompen	8 250	9 005	6 056	6 896
210 Stimulering zonneboilers	8 000	4 536	3 135	2 949
220 Wind einp	7 500	0	3 375	0
310 Projectbureau Duurzame E en overige uitgaven	5 000	15 826	1 950	4 441
Totaal	97 611	209 402	59 366	60 688

De lange-termijn doelstelling voor het aandeel van duurzame energie is 10% in 2020. In de begroting is deze doelstelling vertaald naar subdoelstellingen per energiebron in 2000, 2007 en 2020. In juli 1999 is de Voortgangsrapportage Duurzame energie in uitvoering aan de Tweede Kamer aangeboden (Kamerstukken II 1999/2000, 25 276, nr. 7).

Realisatie duurzame energie 1990-1998 (bijdrage in PJ*) conform methode Derde Energienota

	1990	1995	1996	1997	1998
Waterkracht	0,8	0,8	0,7	0,8	0,9
Windenergie	0,5	2,9	4,0	4,3	5,8
Zon-PV	0,00	0,01	0,01	0,02	0,03
Zon-thermisch	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3
Warmtepompen	p.m.	3,1	3,2	3,3	3,4
Warmte/koude opslag	0,01	0,1	0,1	0,2	0,2
Energie uit afval en biomassa	22,8	28,3	35,0	42,3	44,7
TOTAAL	24,21	35,41	43,21	51,22	55,33

* uitgespaarde fossiele brandstof

Van de aangegane verplichtingen is f 203 mln besteed aan programmaovereenkomsten met Novem. Daarnaast heeft Novem de zogenaamde kas-EZ gebruikt ter financiering van een deel van de menskrachtvergoeding (een bedrag van f 2,0 mln). De middelen uit de duurzame energie-impuls zijn met name ingezet voor de onderdelen zon-fotovoltaïsch en biomassa en afval. De naar voren gehaalde verplichtingenruimte is gebruikt voor het meerjarig vastleggen van de programma's zon-fotovoltaïsch, windenergie en energiewinning uit afval en biomassa. Als onderdeel van de programma's worden op basis van het Besluit subsidie energieprogramma's (BSE) subsidies aan derden verstrekt. Via de subsidieregeling actieve zon-thermische systemen worden subsidies verstrekt aan kopers van een zonneboiler. Senter voert deze regeling uit. De resultaten van 1999 zijn in de volgende tabel samengevat. De

uitvoeringskosten hebben zowel betrekking op aanvragen in 1999 als de afwikkeling van vóór 1999 ingediende aanvragen.

Kengetallen Stimulering zonneboilers

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Artikel(-sub)	realisatie
RAMINGSKENGETALLEN		
1. Aantallen zonneboilers		9 000
2. Bedrag per eenheid (= aanvraag) (x f 1 000)		2,3
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie)		4,5
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN		
1. Aantal behandelde aanvragen		1 956
2. Aantal vaststellingen		2 532
5. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringsk.)	01.55	1,008
6. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		6,5

Hiervoor staan geen ramingskengetallen in de ontwerpbegroting 1999.

Artikel 09.03 Energievoorzieningsonderzoek

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	4 200	21 756
Realisatie 1999	724	20 080
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 3 476	- 1 676

Toelichting realisatie 1999

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
110 Hoge Flux Reactor	0	651	16 500	16 529
120 Progr's Kernenergie	0	69	2 097	3 018
130 Nieuwe electriciteitstechn.	4 200	4	3 159	533
Totaal	4 200	724	21 756	20 080

Hoge Flux Reactor (HFR) In 1996* heeft Nederland zich verplicht tot een bijdrage aan aanvullende Euratomprogramma's van 32,5 mln ECU voor vier jaar. In 1999 is een deel van deze verplichting als voorschot uitbetaald.

Programma's kernenergie De uitgaven op dit artikelsub hebben betrekking op in het verleden aangegane verplichtingen voor onderzoek naar de opslagmogelijkheden van radioactief afval en de instandhouding van de nucleaire kennis.

Nieuwe electriciteitstechnologieën Het voor 1999 geraamde verplichtingenbedrag is nagenoeg onbesteed gebleven. Afhankelijk van de uitkomsten van een studie naar «Elektro-magnetische vermogenstechnieken», die uit moet wijzen of – en zo ja, op welke wijze – deze techniek onder de Nieuwe electriciteitstechnologieën gestimuleerd kan worden, worden verplichtingen aangegaan. Dit onderzoek was eind 1999 nog niet gereed.

Artikel 09.04 Beleidsondersteuning en overige uitgaven

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

(bedragen verpl. x f 1 000)	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	9 113	6 551
Realisatie 1999	8 760	7 387
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 353	+ 836

Toelichting realisatie 1999

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010 Beleidsondersteuning	8 913	8 760	6 351	7 387
110 Bijdragen mijnindustrie	200	0	200	0
Totaal	9 113	8 760	6 551	7 387

Op het onderdeel beleidsondersteuning zijn naast vele kleine projecten de volgende grotere projecten verplicht:

- een deel van de programmaovereenkomst P&I met Novem (f 3,3 mln);
- studies op het gebied van CO₂-opslag (Novem: f 1,3 mln, NITG-TNO f 0,2 mln).

Artikel 09.05 Energieonderzoek-Centrum Nederland

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	57 692	57 696
Realisatie 1999	62 865	61 315
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 5 173	+ 3 619

Toelichting realisatie 1999

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010 Basis- en missie- financiering	29 065	31 846	29 065	31 847
020 Samenwerkingsfinanciering	28 627	31 019	28 631	29 468
Totaal	57 692	62 865	57 696	61 315

Met de Basis- en ENGINE(=missie)-financiering doet ECN onderzoek en ontwikkelt het instituut kennis en kunde op het gebied van duurzame energie, fossiele brandstoffen, nucleaire energie, energie-efficiency en beleidsstudies. Met de Samenwerkingsfinanciering voert ECN het, per jaar op te stellen, Samenwerkingsprogramma (S-programma) uit. Het S-programma bestrijkt dezelfde werkgebieden als bij de basis- en ENGINE financiering. ECN brengt jaarlijks een jaarverslag uit welke ingaat op de uitgevoerde activiteiten.

Artikel 09.06 Doelfinanciering NITG-TNO

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	28 688	28 688
Realisatie 1999	31 788	31 788
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 3 100	+ 3 100

Toelichting realisatie 1999

Per 1 september 1997 is de Rijksgeologische Dienst (RGD) gefuseerd met TNO-GG in het Nederlands Instituut Toegepaste Geowetenschappen (NITG). Vanaf die datum ontvangt het NITG doelfinanciering van EZ. De bijdrage is bestemd voor de instandhouding en verdere ontwikkeling van geowetenschappelijke en daarmee verband houdende technologische kennis.

Artikel 09.07 CO₂-reductieplan door EZ

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	-	974
Realisatie 1999	303 391	19 896
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 303 391	+ 18 922

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en toelichting realisatie 1999

Bij eerste suppletore begroting is f 269 mln aan verplichtingenruimte (waarvan f 53,6 mln als overloop uit 1998) en f 7,5 mln aan kas aan dit artikel toegevoegd. Bij tweede suppletore begroting is f 2,9 mln kas- en verplichtingenruimte overgeheveld naar artikel 01.55 voor de uitvoeringskosten van het CO₂-reductieplan. Verder zijn HGIS-middelen aan dit artikel toegevoegd voor het opzetten en uitvoeren van Joint Implementation in het kader van CO₂-reductie in samenwerking met Midden- en Oost-Europa.

In 1999 is voor een verplichtingenbedrag van f 303 mln toegezegd op de door EZ uitgevoerde regeling. Medio 1999 is aan de Tweede Kamer gerapporteerd over de stand van zaken van het CO₂-reductieplan (Kamerstukken II 1998/99, 25 026, nr. 10).

Voorts bleek het niet mogelijk om de voor 1999 geraamde f 26,5 mln aan verplichtingenruimte voor Joint Implementation te gebruiken. Dit bedrag was bestemd voor de Nederlandse bijdrage aan het Prototype Carbon Fund (PCF), en zal na het ondertekenen van de participation agreement, naar verwachting in 2000 toegezegd worden.

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010 CO ₂ -redukatieplan door EZ	-	303 391	974	19 896
020 Joint Implementation	-	-	-	-
Totaal	-	303 391	974	19 896

Artikel 09.12 Garanties Energiebeleid**Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)**

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	-	5 460
Realisatie 1999	489	651
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 489	- 4 809

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en toelichting realisatie 1999

EZ draagt jaarlijks bij aan de afdekking van het exploitatietekort van de Nederlandse Pijpleidingmaatschappij (NPM). Door het ontbreken van overeenstemming over de te betalen garantiebijdrage Duiven-Westervoort is in 1999 daarvoor geen betaling gedaan.

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1 000,-)	Verplichtingen		Uitgaven	
	Raming	Realisatie	Raming	Realisatie
010 Leningen NPM	-	489	125	651
140 Garanties stadsverwarming	-	0	5 335	0
Totaal	-	489	5 460	651

Artikel 09.21 Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieprodukten**Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)**

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	140 580	140 580
Realisatie 1999	136 746	136 746
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 3 834	- 3 834

Toelichting realisatie 1999

Het betreft een doorsluispost. Voor een nadere toelichting op de realisatie zie ontvangstenartikel 09.03 Ontvangsten COVA.

Artikel 09.22 Uitkering aan houder certificaten Energiebeheer Nederland B.V.

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	138 000	138 000
Realisatie 1999	131 472	131 472
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 6 528	- 6 528

Toelichting realisatie 1999

Het betreft een desaldering met ontvangstenartikel 09.02 Uitkering EBN. Voor een toelichting wordt naar dat artikel verwezen.

Artikel 09.31 Adviesraden, normalisatiewerkzaamheden en overige uitgaven

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	-	-
Realisatie 1999	-	50
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	-	+ 50

Toelichting realisatie 1999

Op dit artikel worden de uitgaven verantwoord op de tot en met 1995 aangegane verplichtingen.

Artikel 09.32 Toepassing energiebesparingstechnologie en duurzame energie

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	-	59 952
Realisatie 1999	-	55 635
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	-	- 4 317

Toelichting realisatie 1999

Op dit artikel worden de uitgaven verantwoord op de tot en met 1995 aangegane verplichtingen. Het betreft met name betalingen aan Novem in het kader van in het verleden afgesloten programmaovereenkomsten en betalingen door Senter op aangegane verplichtingen in het kader van de BSET.

Onderstaand is de raming afgezet tegen de uiteindelijke realisatie (x f 1000).

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel	Uitgaven	
	Raming	Realisatie
111 Industrie	11 320	14 384
112 Gebouwde omgeving en vervoer	7 328	3 787
113 Tenderregeling energiebesparingsprojecten	10 254	13 781
422 Energiebesparingsadviezen	600	135
426 Invest. in windturbines	13 650	5 802
427 Overige duurzame energie	16 800	17 746
Totaal	59 952	55 635

Artikel 09.33 Onderzoek en ontwikkelingswerk op energiegebied**Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)**

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	-	10 860
Realisatie 1999	-	9 007
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	-	- 1 853

Toelichting realisatie 1999

Op dit artikel worden de uitgaven verantwoord op de tot en met 1995 aangegane verplichtingen. Onderstaand is de raming afgezet tegen de uiteindelijke realisatie (x f 1000).

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel	Uitgaven	
	Raming	Realisatie
020 Onderzoek actiniden & r-afval	68	148
110 Beleidsstudies	42	30
210 Ontwikkeling kolenbeleid	1 000	637
510 Ond. energiebesparingstech. & duurzame energie	9 750	8 192
Totaal	10 860	9 007

Artikel 09.35 Investeringsubsidies energiebesparing**Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)**

	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 1999	-	1 000
Realisatie 1999	-	1 129
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	-	+ 129

Toelichting realisatie 1999

Op dit artikel worden de uitgaven verantwoord op de in 1995 aangegane verplichtingen.

ONTVANGSTEN

01.00 Algemeen

Artikel 01.01 Diverse ontvangsten

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	7 188
Realisatie 1999	8 874
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 1 686

Artikel 01.11 Ontvangsten Bureau voor de Industriële Eigendom

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	46 755
Realisatie 1999	49 939
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 3 184

Toelichting realisatie 1999

De hogere ontvangsten zijn het gevolg van een groter aantal in stand gehouden octrooien en daaruit voortvloeiende taksen (f 2,3 mln). Het resterende verschil (f 0,8 mln) is een samenstel van diverse kleinere meevallende ontvangsten.

Artikel 01.21 Ontvangsten Centraal Planbureau

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	3 242
Realisatie 1999	2 981
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	- 261

Toelichting realisatie 1999

Het verschil tussen begroting en realisatie wordt met name verklaard door minder werken in opdracht.

Artikel 01.31 Ontvangsten Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	21 600
Realisatie 1999	32 196
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 10 596

Toelichting realisatie 1999

Het verschil tussen begroting en realisatie wordt verklaard door hogere ontvangsten uit werken in opdracht.

Tabel 1: Opbouw van de personele raming voor geheel EZ

(bedragen x 1 000 Eur)	opdrachtgever	opbrengst
Landbouwtelling	Europese Unie	770
Edicom (onderzoek naar elektronisch binnenhalen van gegevens)	Europese Unie	1 520
Teler (programma-ontwikkeling NWO)	NWO	1 200

Artikel 01.41 Terugontvangen bijdragen van Senter

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	-
Realisatie 1999	5 042
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 5 042

Toelichting realisatie 1999

Betreft ontvangsten op grond van eindafrekeningen over 1998 met betrekking tot diverse door Senter uitgevoerde EZ-regelingen.

02.00 INDUSTRIEEL EN ALGEMEEN TECHNOLOGIEBELEID

Artikel 02.02 Ontvangsten technische ontwikkelingskredieten

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	100 000
Realisatie 1999	121 576
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 21 576

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en Toelichting realisatie 1999

Op dit artikel worden de TOK-ontvangsten verantwoord. De terugbetaling op de TOK-kredieten wordt bepaald door het commerciële succes van het ontwikkelingsproject. Omdat de terugbetalingen op enkele grote TOK's sneller gerealiseerd zijn dan verwacht, is in 1999 meer ontvangen dan oorspronkelijk was begroot.

Artikel 02.04 Diverse ontvangsten technologiebeleid

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	27 000
Realisatie 1999	39 387
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 12 387

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en Toelichting realisatie 1999

Op dit artikel worden incidentele ontvangsten in het kader van technologiebeleid en de bijdrage van het Ministerie van OC&W aan de EET-regeling (f 15 mln) verantwoord.

In het kader van de afwikkeling van het faillissement hebben de curatoren van Fokker onder meer een eerste uitkering op erkende concurrente vorderingen gedaan. Hiermee was een ontvangst gemoeid van ruim f 20,7 mln.

Artikel 02.05 Ontvangsten uit het Fonds economische structuurversterking

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	46 061
Realisatie 1999	54 404
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 8 343

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en Toelichting realisatie 1999

Op dit artikel worden de ontvangsten uit het Fes voor een aantal projecten verantwoord. Voor een specificatie van de ontvangen bedragen wordt verwezen naar het uitgavenartikel 02.13.

03.00 INDUSTRIE- EN DIENSTENBELEID

Artikel 03.01 Ontvangsten staalindustrie

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	16 080
Realisatie 1999	602 923
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 586 843

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en toelichting realisatie 1999

Op de aandelen Hoogovens is naast het (geraamde) dividend over 1998 van ruim f 16 mln een interim-dividend over 1999 ontvangen van f 3,7 mln. Daarnaast is het volledige aandelenbezit (waarop ongeveer f 140 mln was gestort) voor ruim f 583 mln verkocht.

Artikel 03.03 Ontvangsten uit bijdragen aan de industrie

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	500
Realisatie 1999	84 034
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 83 534

Toelichting realisatie 1999

De ontvangsten betreffen m.n. de terugbetaling op de Projectloan van NedCar aan de Staat, onder gelijktijdige afboeking van de Schuld van de Staat aan NedCar uit hoofde van het verlies op de V400 (f 83,6 mln). Zie ook uitgavenartikel 0308.

Artikel 03.04 Ontvangsten Particuliere Participatiemaatschappijen 1981

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	-
Realisatie 1999	350
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 350

04.00 REGIONAAL BELEID

Artikel 04.03 Diverse ontvangsten Regionaal Beleid

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	4 500
Realisatie 1999	20 121
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 15 621

Toelichting realisatie 1999

Op dit artikel worden diverse ontvangsten uit hoofde van het regionaal beleid verantwoord.

In het kader van IPR-decentraal werd f 18,3 mln terugontvangen, de ROM's droegen dividend af ter grootte van f 1,1 mln. Verder werden diverse geringe bedragen tot een totaalbedrag van f 0,7 mln ontvangen.

05.00 DIENSTEN, MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF EN ORDENING

Artikel 05.01 Ontvangsten uit borgstellingsregelingen

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	28 500
Realisatie 1999	34 746
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 6 246

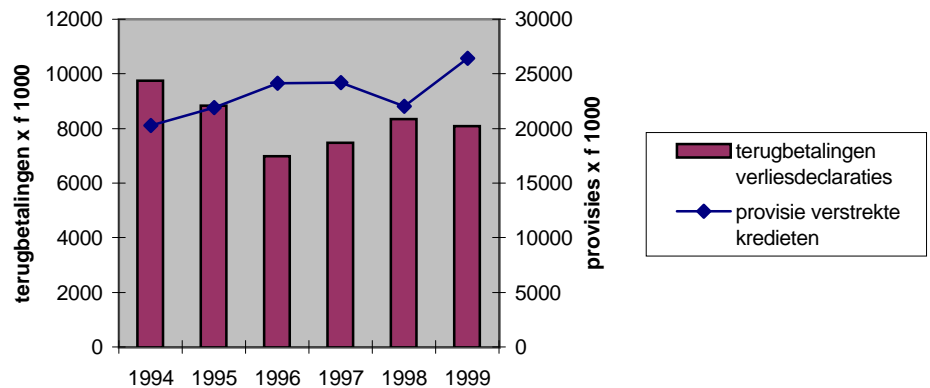
Toelichting realisatie 1999

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie

Artikelonderdeel (x f 1000)	Ontvangsten	
	geraamd	realisatie
010 Terugbetalingen verliesdeclaraties	7 300	8 088
030 Rente kmkb/bbmb	200	217
040 Provisie verstrekte kredieten	21 000	26 441
Totaal	28 500	34 746

Onder terugbetalingen verliesdeclaraties worden onder meer de opbrengsten van schuldregelingen verantwoord en correcties op ingediende verliesdeclaraties. De toegenomen provisieontvangsten zijn het gevolg van het door de contragarantie van het EIF mogelijk gemaakte hogere jaarquotum.

De volgende grafiek geeft de realisaties van de afgelopen jaren weer:

Artikel 05.12 Opbrengst van casino's

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	148 000
Realisatie 1999	128 700
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	- 19 300

Toelichting realisatie 1999

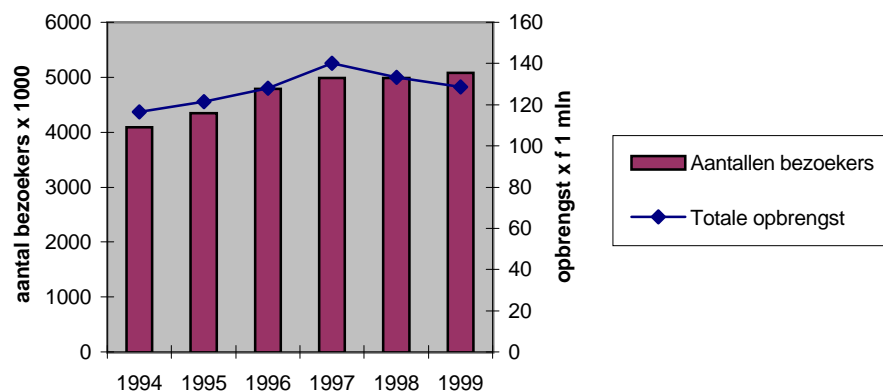
Conform de Beschikking Casinospelen komt de netto opbrengst van de gezamenlijke speelcasino's toe aan de Staat. De door EZ in 1999 ontvangen bedragen betreffen het resultaat over de periode 1 oktober 1998 tot en met 30 september 1999. Door lagere dan geraamde bezoekersaantallen is de omzet van Holland Casino tegengevallen. Verder is – ter versterking van het eigen vermogen – in totaal een bedrag van f 9,6 mln ingehouden op de winstafdracht aan EZ in 1999 (4^e kw. 1998: f 2,3 mln; 3^e kw. 1999: f 7,3 mln)

Kengetallen casino's

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Artikel(-sub)	Raming 1999	Realisatie 1999	Vershil
RAMINGSKENGETALLEN				
1. Aantal bezoeken alle casino's (x f 1000)		5 500	5 074	- 426
2. Gemiddelde opbrengst per bezoek (x f 1000)		0,030	0,027	0,003
3. Totale opbrengst EZ (x f 1 mln)	05.12	148*	128,7**	- 19,3
4. Aantal casino's		10	10	-

* f 164 mln minus inhouding ad f 16 mln ten behoeve van vorming eigen vermogen

** f 138,3 mln minus inhouding ad f 9,6 mln ten behoeve van vorming eigen vermogen.

Artikel 05.13 Opbrengst afgifte exploitatievergunningen speelautomaten

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	3 500
Realisatie 1999	6 511
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 3 011

Toelichting realisatie 1999

De ontvangsten uit de afgifte van exploitatievergunningen speelautomaten en merktekens vloeien voort uit de Wet op de Kansspelen. De uitvoering van de Speelautomatenregeling en de afgifte van merktekens

worden verzorgd door Verispect B.V. De door EZ ontvangen bedragen hebben betrekking op de periode 1 april 1998 tot en met 30 november 1999.

De totale opbrengst wijkt af van de raming doordat in februari 1999 nog het restant van de ontvangsten uit 1998 van f 2,852 mln (2^e tot en met 4^e kwartaal 1998) naar EZ is overgemaakt.

Hiermee rekening houdend bedraagt het werkelijk in 1999 ontvangen bedrag f 3,659 mln.

Kengetallen afgifte exploitatievergunningen speelautomaten

(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Artikel(-sub)	Raming 1999	Realisa- tie 1999	Verschil
RAMINGSKENGETALLEN				
1. Merktkens kansspelautomaten (in aantallen)		7 100	7 855	755
2. Tarief kansspelautomaten (x f 1000)		0,290	0,290	-
3. Merktkens casino-automaten (in aantallen)		1 000	1 102	102
4. Tarief casino-automaten (x f 1000)		0,290	0,290	-
5. Merktkens behendigheids-automaten (in aantallen)		6 000	3 004	- 2 996
6. Tarief behendigheidsautomaten (x f 1000)		0,025	0,025	-
7. Verlening exploitatie vergunningen (in aantallen)		800	691	- 109
8. Tarief exploitatie vergunningen (x f 1000)		1,000	1 000	-
9. Nieuwe exploitatie vergunningen (in aantallen)		40	57	17
10. Tarief nieuwe exploitatie vergunningen (x f 1000)		5,000	5,000	-
11. Totale opbrengst (x f 1 mln)	ontv. 05.13	3,5	3,7*	0,2

* periode 1/1/1999 t/m 30/11/1999

Artikel 05.15 Ontvangsten Nederlands Meetinstituut

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	2 548
Realisatie 1999	2 084
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	- 464

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1000)	Ontvangsten	
	geraamd	realisatie
010 Rente ontvangsten NMI	588	588
020 Aflossing van leningen	1 260	1 260
030 Dividend NMI	700	236
Totaal	2 548	2 084

Toelichting realisatie 1999

Het NMI heeft over 1998 een lagere winst behaald dan was begroot, derhalve is ook een lager dividend uitgekeerd.

Artikel 05.21 Diverse ontvangsten OM

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	3 000
Realisatie 1999	417
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	- 2 583

Toelichting realisatie 1999

De ontvangsten op dit artikel betreffen diverse terugbetalingen uit hoofde van te veel betaalde subsidievoorschotten en verstrekte uitkeringen, ontvangen renten, aflossingen en overige bijdragen.

07.00 BUITENLANDSE ECONOMISCHE BETREKKINGEN EN EXPORTBEVORDERING

Artikel 07.01 Ontvangsten BEB

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	5 233
Realisatie 1999	414 701
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 409 468

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1000)	Ontvangsten geraamd	realisatie
010 Ontvangsten gemengde kredieten	500	1 417
030 Overige ontvangsten BEB	2 500	6 326
040 Ontvangsten uit garanties	2 233	406 801
050 Ontvangsten PSB	0	157
Totaal	5 233	414 701

In 1999 zijn om doelmatigheidsredenen de achtergestelde leningen van SENO ter dekking van de risico's voor SENO en GOM teruggevorderd. De totale ontvangst ad f 391 mln is gestort in een interne reserve die vanaf mei 1999 de risico's op deze regelingen afdekt.

08.00 WET INVESTERINGSREKENING

Artikel 08.01 Ontvangsten WIR

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	10 000
Realisatie 1999	31 001
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 21 001

Toelichting realisatie 1999

Op dit artikel worden de desinvesteringsbetalingen (terugbetalingen van eerder ontvangen WIR-premies) verantwoord. Als gevolg van relatief omvangrijke betalingen in de laatste maanden van 1999 zijn de ontvangsten uit hoofde van de WIR in 1999 ruim f 21 mln hoger uitgekomen dan was geraamd.

09.00 ENERGIEBELEID

Artikel 09.01 Inkomsten uit aardgas

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	2 178 000
Realisatie 1999	2 773 661
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 595 661

Toelichting realisatie 1999

De wijzigingen van de reguliere aardgasbatenramingen bij eerste (-/- f 131 mln) en tweede (+/+ f 410 mln) suppletore begroting vloeien voort uit een aanpassing van de verwachtingen ten aanzien van de koers van de dollar, de olieprijs en de gasafzet. In 1999 is eenmalig f 355 mln van Energie Beheer Nederland BV (EBN) ontvangen in verband met de uitspraak in de arbitrageprocedure tussen de NAM en Brigitta, de zogenaamde Common Areabaten (zie ook Kamerstukken II 1998/99, 21 563, nr. 8).

Bijdrage aan het Fes

In de vastgestelde begrotingen 1999 van EZ en het Fes, alsmede in de eerste en tweede suppletore begrotingen 1999 van EZ en het Fes, is voor de gasbaten bijdrage van de EZ-begroting aan het Fes uitgegaan van een gewijzigde voedingssystematiek voor het Fes. Voor een toelichting daarop wordt verwezen naar de Slotwet 1999 van het Fes. Voor de voeding van het Fes uit aardgasbaten houdt de wijziging in dat niet meer de extra exportbaten ten opzichte van het plan van gasafzet 1990 regulier ten gunste van het Fes komen, maar 41,5% van de totale gasbaten (exclusief VpB). Voor het jaar 1999 komt deze nieuwe systematiek uit op bijdrage aan het Fes van f 1 715,422 mln.

Niet meer de hoofdsom van de Common Areabaten komt ten gunste van het Fes, maar de structurele rentevrijval die het gevolg is van het in mindering brengen op de staatsschuld van deze hoofdsom.

Nu het wetsvoorstel waarin de gewijzigde voedingssystematiek wordt vastgelegd, parlementair nog niet is afgerond, dienen de voor het Fes bestemde gasbaten alsnog naar de oude systematiek te worden herrekend. Dit houdt in dat de verantwoording van de totale bijdrage aan het Fes geschiedt op basis van de huidige voedingwet. De extra exportbaten (op grond van de Wet Fonds economische structuurversterking, Stb 1996, 52, artikel 2 eerste lid, onderdeel a) bedragen f 332,128 mln en de overige voor het Fes bestemde gasbaten (op grond van de Wet Fonds economische structuurversterking, Stb, 52, artikel 2 eerste lid, onderdeel c) bedragen f 1 383,294 mln. Tezamen bedraagt de bijdrage aan het Fes derhalve f 1 715,422 mln.

Het brengen van de Common Areabaten ten gunste van de staatsschuld geschiedt op basis van artikel 3 van de slotwet van het Fes.

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x f 1000)

Artikelonderdeel (x f 1000)		Ontvangsten	
		geraamd	realisatie
010	Aardgasbaten MOR Groningen	1 263 000	1 772 949
020	Aardgasbaten via EBN B.V. 1 560 000	1 721 422	
030	Opbrengsten mijnwetgeving	880 000	
031	Winsttaandeel		727 940
032	Cijns		201 142
033	Oppervlakterechten		45 609
034	Verkenningvergunningen		21
040	Dividend Gasunie via EBN	12 000	12 000
050	Dividend Gasunie	8 000	8 000
060	Bijdrage aan het Fes	- 1 545 000	- 1 715 422
Totaal		2 178 000	2 773 661

Ramingskengetallen aardgas

	Raming Ontwerp- begroting 1999	Realisatie 1999	verschil
Prijsgegevens			
Dollarkoers	1,95	2,07	0,12
olieprijs in dollar per vat	14,5	17,9	3,4
Hoeveelheidsgegevens (mld m³)			
afzet binnenland	43,8	40,4	- 3,4
afzet export	36,8	35,0	- 1,8
Totaal	80,6	75,4	- 5,2
Ontvangsten aardgasbaten (mld hfl)			
niet belasting middelen			
- EZ-begroting	2,2	2,7	0,5
- niet belasting middelen FES	1,5	1,7	0,2
Vennootschapsbelasting	2,0	2,5	0,5
Totaal	5,7	6,9	1,2

Artikel 09.02 Uitkering van Energiebeheer Nederland B.V.**Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)**

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	138 000
Realisatie 1999	131 472
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	- 6 528

Toelichting realisatie 1999

De realisatie op dit artikel betreft de winstuitkering van EBN BV aan de Staat ten behoeve van de NV DSM. Het resultaat van EBN is lager dan geraamd door onder andere tegenvallende afzet in het najaar, waardoor ook de winstuitkering aan DSM daalt. Tegenover deze lagere ontvangsten staan lagere uitgaven bij artikel 09.22.

Artikel 09.03 Ontvangsten voorraadheffing in verband met financiering Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	140 580
Realisatie 1999	136 745
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	- 3 835

Toelichting realisatie 1999

Omdat voor 1999 een lager volume (125 mln in plaats van 127,8 mln hectoliter) werd verwacht tegen een gelijkblijvend tarief van f 1,10, is de ontvangstenraming voor 1999 bij tweede suppletore begroting met f 3,1 mln verlaagd. Uiteindelijk is een bedrag van f 136,7 mln ontvangen. Tegenover deze lagere ontvangsten staan lagere uitgaven bij artikel 09.21.

Ramingskengetallen ontvangsten COVA

	Begroting	Realisatie	Vershil
Heffingsplichtig volume (mln hectoliter)	127,8	124,3	3,5
Tarief (in guldens)	1,10	1,10	-
Raming (x 1 mln)	140,58	136,745	3,835

Artikel 09.04 Dividend Ultra-Centrifuge Nederland N.V.

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	25 000
Realisatie 1999	36 230
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 11 230

Toelichting realisatie 1999

In verband met een gefaseerde aanpassing naar een meer marktconforme vermogensstructuur heeft UCN in 1999 een substantieel hoger bedrag als dividend uitgekeerd dan eerder was geraamd.

Artikel 09.05 Ontvangsten zoutwinning

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	3 000
Realisatie 1999	3 389
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 389

Toelichting realisatie 1999

Op basis van de overeenkomst van 13 juli 1918, behorende bij de mijnbouwconcessie voor de winning van zout heeft de Staat over 1998 in 1999 f 3,4 mln ontvangen (4,13 mln ton à f 0,82).

Artikel 09.06 Diverse ontvangsten Energie

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)

	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 1999	1 250
Realisatie 1999	1 361
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 111

Toelichting realisatie 1999

De ontvangsten op dit artikel betreffen verrekeningen met Novem in verband met in het verleden teveel betaalde voorschotten.

AGENTSCHAP SENTER

Deze toelichting bevat de balans per 31 december 1999, de rekening van baten en lasten over 1999 en het kasstroomoverzicht 1999 van het agentschap Senter alsmede een toelichting.

Missie

Senter is, sinds 1 januari 1994, een agentschap van het Ministerie van Economische Zaken. De taak van het agentschap is de uitvoering van overheidsbeleid op het terrein van technologie, energie, milieu, export en internationale samenwerking. Doelstelling hierbij is het duurzaam versterken van de positie van het bedrijfsleven en de kennisinstellingen in ons land.

Zowel de scheiding van beleid en uitvoering als kwaliteit spelen een centrale rol in het realiseren van de missie van Senter. Dit wordt bereikt door:

- regelingen en programma's correct en efficiënt uit te voeren;
- het kennen van de behoefte van het bedrijfsleven ook om de beleidsmakers goed te kunnen informeren;
- het realiseren van beleidsdoelen en het meten van effecten daarvan;
- zich integer, onafhankelijk en pro-actief op te stellen;
- te beschikken over deskundige en gemotiveerde medewerkers;
- te investeren in talenten, kennis en netwerken en deze optimaal te mobiliseren;
- te opereren vanuit een internationale scope met een focus op Nederland.

Om de missie te doen slagen is een maximale betrokkenheid van het personeel vereist. Aan de hand van de missie is een aantal verbeterpunten voor de organisatie benoemd. Deze zijn:

- klantgerichtheid en het kennen van de behoefte van het bedrijfsleven om beleidsmakers goed te informeren;
- het meten van resultaten van beleidsdoelen;
- partner search;
- een pro-actieve opstelling en een brede focus van de Senter-medewerker;
- kennismanagement.

Financieel beheer

Om het financieel beheer binnen Senter verder te verbeteren zijn in 1999 onder meer de volgende activiteiten uitgevoerd:

- de uitbetaling van de (subsidie)declaraties is versneld;
- de managementinformatie is verbeterd door de uitbreiding met niet-financiële informatie, in de vorm van kengetallen (Balanced Score Card);
- met behulp van een nieuw planningsstelsel is de werkplanning verbeterd;
- de organisatie van de inkoop is verder geprofessionaliseerd, hetgeen de efficiëntie ten goede komt en waarmee het voldoen aan de Europese aanbestedingsregels beter wordt gewaarborgd;
- door de verdere ingebruikname van het informatiesysteem BAS bij alle subsidie- en krediet-opdrachten is een gemeenschappelijke basis gecreëerd om per opdracht te komen tot een standaardisatie van de vast te leggen financiële gegevens.

Balans per 31 december 1999 (voor resultaatbestemming)

(x f 1 000)	31-12-19 99	31-12-1998
Activa		
Materiële vaste activa	3 497	5 203
Onderhanden werk	9 489	4 398
Debiteuren	1 407	533
Nog te ontvangen en vooruitbetaald	525	529
Liquide middelen/Rekening Courant RHB	29 840	31 757
Totaal activa	44 758	42 420
Passiva		
Agentschapsvermogen		
* exploitatiereserve	3 969	3 355
* bestemmingsreserve	–	1 360
* saldo exploitatie boekjaar	6 631	8 339
Egalisatierekening	4 699	–
Voorzieningen	5 523	6 020
Lening Ministerie van Economisch Zaken	–	471
Crediteuren	1 502	3 823
Overige schulden en nog te betalen kosten	22 434	19 052
Totaal passiva	44 758	42 420

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, dan wel op lagere economische bedrijfswaarde onder aftrek van lineaire afschrijvingen. De afschrijvingstermijn is gelijk aan de geschatte economische levensduur van de betreffende activa.

Voor automatiseringsgoederen (hardware) is de economische levensduur geschat op drie jaar, voor de overige materiële vaste activa op vijf jaar. In het jaar van investeren wordt met ingang van de maand van ingebruikname afgeschreven. Via out-of-pocketkosten gefinancierde investeringen worden, gezien hun specifieke opdracht-afhankelijkheid, volledig afgeschreven in het jaar van aanschaf.

De specificatie van de materiële vaste activa luidt als volgt (x f 1 000):

	Automati- sering	Meubilair	Overige	Totaal
Aanschafwaarde	6 198	2 044	2 732	10 974
Cumulatieve afschrijvingen	- 3 359	- 978	- 1 434	- 5 771
Boekwaarde 1 januari 1999	2 839	1 066	1 298	5 203
Investeringen	862	256	145	1 263
Investeringen out-of-pocket	46	0	0	46
Aanschafwaarde desinvesteringen	- 674	0	0	- 674
Afschrijvingen	- 1 861	- 508	- 600	- 2 969
Boekwaarde desinvesteringen	114	0	0	114
Afschrijvingen out-of-pocket	- 46	0	0	- 46
Cum. Afschrijvingen desinv.	560	0	0	560
Totaal mutaties	- 999	- 252	- 455	- 1 706
Aanschafwaarde	6 432	2 300	2 877	11 609
Cumulatieve afschrijvingen	- 4 592	- 1 486	- 2 034	- 8 112
Boekwaarde 31 december 1999	1 840	814	843	3 497

Onderhanden werk

De post onderhanden werk wordt gedefinieerd als de waarde van reeds verrichte, maar nog niet gedeclareerde activiteiten. Onderhanden werk uit hoofde van in behandeling zijnde aanvragen en declaraties of in uitvoering zijnde overige opdrachten, wordt gewaardeerd op de contractuele opbrengstwaarde, in evenredigheid met de geleverde productie en reeds bestede uren. Met mogelijke verliezen wordt rekening gehouden door het treffen van een beperkte voorziening.

De stijging van het onderhanden werk per ultimo 1999 wordt met name verklaard door een aantal opdrachten waarvoor de werkzaamheden al zijn verricht maar waarvan de bevoorschotting door de opdrachtgevers nog (gedeeltelijk) moet plaatsvinden. Daarnaast is sprake van een relatief hogere onderhanden werk positie bij enkele opdrachten vanwege nog te factureren werkzaamheden over het tweede halfjaar van 1999. In 1999 werd een voorziening getroffen van f 0,7 mln.

Debiteuren

De post debiteuren is gewaardeerd op nominale waarde en betreft voornamelijk openstaande vorderingen op opdrachtgevers.

De stijging van het debiteurensaldo per 31 december 1999 wordt met name veroorzaakt door een vordering op de Europese Commissie van f 1,2 mln in verband met uitgevoerde werkzaamheden. Deze vordering wordt volledig inbaar geacht.

In 1999 werd een voorziening wegens mogelijke oninbaarheid getroffen van f 0,05 mln.

Nog te ontvangen en vooruitbetaalde kosten

De nog te ontvangen en vooruitbetaalde kosten zijn gewaardeerd op nominale waarde. Ten opzichte van het saldo per 31-12-98 deden zich geen grote wijzigingen voor.

Liquide middelen/Rekening-courant bij de RHB

Voor de ontwikkeling van het saldo van de rekening-courant wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht.

Agentschapsvermogen

In de Miljoenennota 2000 is de wijziging van de financiering van de agentschappen beschreven. Deze wijziging is vastgelegd in de regeling «Vermogensvoorschriften Agentschappen 2000». De financiering van Senter wordt gewijzigd op basis van de in deze verantwoording gepresenteerde balanscijfers per 31 december 1999. In verband met deze wijziging is de benaming van de algemene reserve gewijzigd in exploitatiereserve. Conform de door de plv. secretaris-generaal vastgestelde resultaatbestemming 1998 is in 1999 een bedrag van f 2,5 mln aan de exploitatiereserve toegevoegd.

Vanaf 2000 is de exploitatiereserve gemaximeerd tot 5% van de gemiddelde totale omzet (inclusief out of pocket kosten), berekend over de afgelopen 3 jaren. Bij Senter is sprake van een overschrijding van dit maximum. Als gevolg van deze overschrijding is f 1,886 mln geconverteerd van eigen naar vreemd vermogen en is als af te dragen reserves opgenomen onder de overige schulden en nog te betalen kosten. In 2000 zullen nadere afspraken worden gemaakt over de wijze waarop dit surplus zal worden afgebouwd.

Conform de door de plv. secretaris-generaal vastgestelde resultaatbestemming 1998 is in 1999 een bedrag van f 3,3 mln aan de bestemmingsreserve herhuisvesting toegevoegd. Het volledige saldo van de bestemmingsreserve herhuisvesting (f 4,699 mln) is ultimo 1999 overgeboekt naar een egalisatie-rekening op basis van de terugbetalingsverplichting, die op deze post rust.

Ultimo 1999 bestaat het agentschapsvermogen uit een exploitatiereserve en het nog onverdeelde resultaat over 1999. Tezamen vormen deze het eigen vermogen van Senter. De exploitatie reserve is bedoeld voor het opvangen van algemene bedrijfsrisico's, die voortvloeien uit de normale bedrijfsvoering van Senter.

De balans geeft een presentatie van omvang en samenstelling van het vermogen vóór resultaatbestemming. Het nog onverdeelde resultaat over 1999 bedraagt f 6,6 mln. Senter heeft bij de secretaris-generaal het volgende voorstel tot resultaatbestemming ingediend:

(x f 1 000)	Voorstel 1999
Resultaatuitlekking aan de eigenaar	2 181
Egalisatierekening herhuisvesting	4 450
Totaal	6 631

Egalisatierekening

Door de vervangende huisvesting in Den Haag wordt Senter geconfronteerd met aanzienlijke uitgaven voor bouwkundige aanpassingen, installaties en inrichting. De egalisatieregeling dient ter dekking van deze uitgaven, die op voorzienbare termijn verricht worden. Op deze egalisatierekening rust een terugbetalingsverplichting indien de gelden niet voor de geormerkte bestemming gebruikt worden. De terugbetalingsverplichting loopt in een aantal jaren geleidelijk af. De hiermee samenhangende vrijval wordt ten gunste van het resultaat gebracht.

Voorzieningen

Voor het treffen van voorzieningen is door Senter een voorzieningenbeleid opgesteld. Hierin is onder meer opgenomen voor welke risico's

en/of verplichtingen een voorziening wordt gevormd. In 1999 is dit voorzieningenbeleid geformaliseerd.

Voor specifieke risico's die zijn verbonden aan bepaalde activa of passiva of die verband houden met activiteiten van Senter, worden voorzieningen gevormd voor zover deze risico's op balansdatum bekend zijn en voortvloeien uit gebeurtenissen in het verslagjaar of voorgaande verslagjaren. Conform het voorzieningenbeleid wordt voor de kosten inzake investeringen in materiële vaste activa en de kosten met betrekking tot de uren van de eigen medewerkers geen voorziening gevormd.

De samenstelling en het verloop van de voorzieningen waren in 1999 als volgt (x f 1 000):

	voorziening 1 jan 99	dotatie	onttrekking	vrijval	voorziening 31 dec 99
Personeel	2 246	443	- 476	- 466	1 747
Herhuisvesting	231	2 701	- 126	0	2 806
Informatisering	3 293	502	- 2 523	- 349	923
Millennium	250	0	- 25	- 178	47
Totaal	6 020	3 646	- 3 150	- 993	5 523

De voorziening personeel strekt ter dekking van in de toekomst ten laste van Senter komende kosten bij schaalverschillen (verschillen tussen feitelijke en formatieve schaal), langdurige ziekte, wachtgeld en claims van personeel. De onttrekking betreft met name de loonkosten van langdurig zieken, de kosten verband houdend met de schaalverschillen en betaalde wachtgelden. De vrijval betreft de in de voorziening opgenomen bedragen voor schaalformatieverschillen van de medewerkers die Senter in 1999 hebben verlaten.

Het huurcontract voor de Haagse vestiging loopt op 31 augustus 2001 af. De directie heeft besloten om te verhuizen naar een nieuw kantoorgebouw met toepassing van een modern, flexibel en gedifferentieerd kantoorconcept.

In 1999 heeft een oriëntatieonderzoek plaatsgevonden naar zowel de kantoor- als de locatiekeuze. Gebaseerd op dit onderzoek zal naar verwachting begin 2000 hieromtrent door de directie besluitvorming plaatsvinden. De onttrekking aan de voorziening heeft betrekking op de kosten van een adviesbureau dat dit onderzoek gedurende 1999 heeft ondersteund.

Door de verhuizing wordt Senter geconfronteerd met aanzienlijke uitgaven voor kosten van externe ondersteuning, projectmanagement, heffingen en bouwvergunningen. Ter dekking van deze kosten is f 2,7 mln aan de voorziening herhuisvesting gedoteerd.

De voorziening informatisering is bestemd voor afronding en implementatie van de nieuwe informatiehuishouding van Senter. Doelstelling is het verbeteren van het facilitair beheer en het door uniformering van werkprocessen en integratie van gegevensbestanden verhogen van de kwaliteit en de efficiëntie van de beleidsuitvoering. De onttrekkingen in 1999 betreffen de kosten van de hiervoor extern ingehuurde medewerkers, de kosten voor de aanschaf van de benodigde software en de kosten voor opleidingen.

De dotatie van f 0,5 mln betreft met name de meerkosten van de implementatie van de gemeenschappelijke projectadministratie (BAS-SIRIUS) alsmede de conversiekosten van het bestaande planningsen tijdschrijfsysteem (OBER) naar een moderne database omgeving.

De voorziening millennium dient ter dekking van de kosten voor de afronding van aanpassingen aan harden software als gevolg van de overgang naar een nieuw millennium.

Van de voorzieningen is de voorziening personeel en herhuisvesting, ultimo 1999 groot f 4,5 mln, als een verplichting op lange termijn aan te merken.

Crediteuren

De crediteuren zijn gewaardeerd tegen nominale waarde en betreffen hoofdzakelijk normale handelscrediteuren. De afname van de positie wordt veroorzaakt door een afname van de schulden aan leveranciers van goederen en diensten.

Overige schulden en nog te betalen kosten

De overige schulden en nog te betalen kosten zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De toename van deze post betreft een aantal posten. De belangrijkste zijn: de nog te betalen resultaatuitkering 1998 aan EZ (f 2,5 mln) en de af te dragen reserves (f 1,9 mln) in verband met de maximering van het eigen vermogen van Senter als gevolg van de wijziging in de financiering van agentschappen. Daarnaast is sprake van een afname van een aantal posten. De belangrijkste zijn: te verrekenen met opdrachtgevers (f 1,7 mln) en te verrekenen beleids gelden (f 1,4 mln).

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Hieronder volgt een opsomming van de verplichtingen die uit oogpunt van kostentoe rekening niet in de balans zijn opgenomen, maar die vanwege aard en/of omvang wel vermelding behoeven om tot een juist oordeel te kunnen komen over de vermogenspositie van Senter.

Belangrijke financiële verplichtingen

- Senter huurt de benodigde kantoorruimten. Het huurcontract voor de Zwolse vestiging loopt tot 1 februari 2003. De huur per 1 januari 2000 bedraagt op jaarbasis circa f 1,4 mln.
Het huurcontract voor de Haagse vestiging heeft een looptijd tot en met 31 augustus 2001.
Per 1 januari 2000 bedraagt de jaarhuur, inclusief voorschot servicekosten circa f 3 mln.
- Senter heeft leasecontracten afgesloten voor haar kopieerapparatuur, met een looptijd tot 1 januari 2001. Het werkelijke kopieerverbruik wordt in rekening gebracht op basis van nacalculatie. De kopieerkosten bedragen circa f 0,5 mln per jaar.
- Senter heeft voor het niet-ambtelijk personeel een detacheringsovereenkomst afgesloten met het detacheringbureau BDG-TAD met een opzegtermijn van zes maanden. Over de door dit bureau te hanteren tarieven worden jaarlijks afspraken gemaakt. De kosten van inhuur van personeel bij dit detacheringbureau bedragen circa f 22 mln per jaar.
- Senter heeft een contract afgesloten voor cateringactiviteiten met een opzegtermijn van zes maanden. De cateringkosten bedragen circa f 0,5 mln per jaar.

Voorwaardelijke verplichtingen

- Senter voert in samenwerking met Novem een viertal opdrachten uit, te weten: 1) InfoMil; 2) CO₂-reductieplan; 3) Ecologie, Economie en Technologie (E.E.T.) en 4) MOVE.
Senter en Novem hebben samenwerkingsovereenkomsten gesloten, waarin is bepaald dat beide organisaties deze opdrachten voor gemeenschappelijke rekening en verantwoording uitvoeren in een 50/50-verhouding. Jegens opdrachtgevers en eventuele derden geldt voor partijen echter een hoofdelijke aansprakelijkheid.

- Met uitzondering van de opdrachtgever EZ kan Senter aansprakelijk worden gesteld indien Senter in de uitvoering van een opdracht verwijtbaar gedrag heeft vertoond of in ernstige mate nalatig is geweest in de uitvoering van de opdracht. Bij een aantal opdrachtgevers is de aansprakelijkheid beperkt tot de opdrachtsom van het onderhavige jaar.
- Samen met KEMA voert Senter de opdracht JIRC uit, waarbij Senter voor de opdrachtgever fungeert als formeel aanspreekpunt en hoofdaannemer. Senter en KEMA zijn ten opzichte van derden hoofdelijk verbonden voor verplichtingen welke door hen zijn aangegaan uit hoofde van de uitvoering van de opdracht.
- Samen met Nuffic voert Senter de opdracht Azië-faciliteit uit, waarbij Senter voor de opdrachtgever fungeert als formeel aanspreekpunt en hoofdaannemer. Senter en Nuffic zijn ten opzichte van derden hoofdelijk verbonden voor verplichtingen welke door hen zijn aangegaan uit hoofde van de uitvoering van de opdracht.

Rekening van baten en lasten over 1999 (x f 1 000)

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie (+ of -) (+ = tekortschietend t.o.v. geraamd bedrag)
Baten			
omzet moederdepartement	56 616	65 669	- 9 053
omzet overige departementen	9 487	11 716	- 2 229
omzet overig	1 661	2 451	- 790
rentebaten	200	677	- 477
buitengewone baten	100	473	- 373
Totaal baten	68 064	80 986	- 12 922
Lasten			
apparaatskosten			
* personeel	50 247	58 650	- 8 403
* materieel	12 224	12 205	19
rentelasten	-	-	
afschrijvingskosten			
* materieel	2 415	2 969	- 554
* immaterieel	-	-	
dotaties voorzieningen	1 476	2 708	- 1 232
onttrekkingen voorzieningen	-	- 2 177	2 177
buitengewone lasten	-	-	
Totaal lasten	66 362	74 355	- 7 993
Saldo van baten en lasten	1 702	6 631	- 4 929

Baten algemeen

Ten tijde van de opstelling van de begroting waren veel opdrachten óf nog niet bekend óf nog onzeker waardoor de realisatie hoger is dan de raming. De gerealiseerde omzet is met bijna 18,0% gestegen ten opzichte van de raming. Deze groei is gelijkmatig verdeeld over alle opdrachtgevers. De in derekening van baten en lasten opgenomen omzet is exclusief de out of pocket kosten.

Omzet moederdepartement (EZ)

De in 1999 bij EZ gerealiseerde omzet is met f 9 mln gestegen ten opzichte van de raming. De hiervoor genoemde onzekerheid omtrent de opdrachten leidt tot het verschil tussen raming en realisatie. Het aandeel van DG I&D binnen de totale omzet van Senter is gedaald. Dit is met name het gevolg van de lagere omzet bij de WBSO opdracht als gevolg van

minder geoffreerde bezwaarschriften en de afloop van de regelingen Relatiebeheer en IT-staart.
Het omzetaandeel van DG ES, DG BEB en DG E nam toe als gevolg van nieuwe opdrachten en een aantal aanvullingen op bestaande opdrachten.

Omzet overige departementen

De in 1999 bij de overige departementen gerealiseerde omzet is met 35,6% gestegen ten opzichte van 1998 en is f 2,2 mln hoger dan de raming. Deze relatief forse omzetgroei wordt met name gerealiseerd bij het Ministerie van Ontwikkelingssamenwerking/Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Ook bij het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer was sprake van een omzetsijging als gevolg van een nieuwe opdracht en de uitbreiding van een bestaande opdracht. De omzet van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschappen nam licht toe, die van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en die van het Ministerie van Financiën nam af. Bij deze laatste twee ministeries is sprake van een aflopende regeling.

Overige omzet

De opdrachten die Senter uitvoert voor de Provincies, de Europese Commissie, Landbouwschap en EnergieNed zijn in 1999 verder afgenomen (afname van 15,5% ten opzichte van 1998). De realisatie is f 0,8 mln hoger dan de raming. De gevolgen van de uitkomsten van de commissie Cohen, waardoor Senter niet meer voor derden kan werken, is nog niet geheel zichtbaar. Dit kan worden verklaard doordat de afbouw van de werkzaamheden voor de Provincies iets langer duurt dan bij de raming was gepland.

Rentebaten

Alle bank- en girorekeningen van Senter zijn gekoppeld aan de rekening-courant bij de Rijkshoofdboekhouding. De rentebaten vloeien hoofdzakelijk voort uit de van de Rijkshoofdboekhouding ontvangen rente over de gedurende 1999 op de rekening-courant aangehouden saldi.

Buitengewone baten

Als onderdeel van de resultaatbestemming 1998 is tegelijkertijd een renteloze lening van het kernministerie afgelost. De vrijval van de lening bedraagt f 0,5 mln en is onder de buitengewone baten verantwoord.

Personele kosten

De hogere realisatie ten opzichte van de raming is het gevolg van de omzetgroei. De stijging van de personele kosten (16,7%) ligt iets onder de stijging van de omzet (17,8%). Senter stelt nieuw personeel meestal aan door tussenkomst van een uitzend- of detacheringbureau (BDG/TAD). Dit heeft tot gevolg dat bij een omzetgroei veelal een «verslechtering» optreedt van de verhouding tussen ambtenaren (A) en inleenkrachten van BDG/TAD (I).

In 1999 hebben drie omzettingrondes plaatsgevonden waardoor 33 personen een ambtelijke aanstelling hebben gekregen. Ondanks deze rondes is de A:I-verhouding licht teruggelopen, van 56:44 in 1998 naar 55:45 in 1999.

Materiële kosten

Ondanks de forse omzettoename ten opzichte van de begroting is de realisatie van de materiële kosten bijna gelijk aan de raming. De huisvestingskosten zijn hoger dan de raming doordat het aantal gehuurde vierkante meters is vergroot. De extra huisvestingsruimte is benodigd vanwege het toegenomen personeelsbestand. De kosten van automatisering, communicatie en reis en verblijf zijn lager dan de raming. Dit is met name het gevolg van een voorzichtig uitgavenbeleid.

De afschrijvingskosten zijn ten opzichte van de raming gestegen vanwege een extra afschrijvingslast in 1999. Dit is het gevolg van de beslissing om per 31 augustus 2001 een nieuw kantoorpand te betrekken waardoor sprake is van de verkorting van de economische levensduur van bepaalde activa van het Haagse pand. Daarnaast dient als gevolg van de snelle technologische ontwikkelingen een aantal computers eerder te worden vervangen dan de gebruikelijke termijn van 3 jaar, waardoor de afschrijvingstermijn neerwaarts is bijgesteld.

Dotatie voorzieningen

De dotaties aan voorzieningen in 1999 zijn als volgt te specificeren (bedragen x f 1 000):

	Realisatie 1999	Begroting 1999
Dotaties		
Voorziening herhuisvesting	2 701	0
Voorziening personeel	443	726
Voorziening informatisering	502	0
Voorziening onderhanden werk	126	750
Voorziening debiteuren	33	0
Vrijval		
Voorziening personeel	- 466	0
Voorziening informatisering	- 349	0
Voorziening millennium	- 178	0
Voorziening onderhanden werk	- 104	0
Ten laste van de exploitatie	2 708	1 476

Voor een toelichting op deze voorzieningen zij korthedshalve verwezen naar de toelichting bij de balans.

Onttrekking voorzieningen

	Realisatie 1999	Begroting 1999
BAS-Sirius	- 1 454	0
Professionalisering I&A	- 723	0
Ten gunste van de exploitatie	- 2 177	0

De kosten van extern ingehuurde medewerkers ten behoeve van deze twee interne projecten zijn in de exploitatierekening ten laste van de post loonkosten personeel verantwoord. Deze kosten zijn aan de betreffende voorzieningen onttrokken en ten gunste van een afzonderlijke post in het exploitatie overzicht verantwoord. Per saldo hebben deze kosten geen invloed op het resultaat over 1999.

Kasstroomoverzicht over 1999 (x f 1 000)

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Realisatie	Slotwetmutatie (+ of -) (+ = tekortschietend t.o.v. geraamd bedrag)
Rekening Courant RHB 1 januari	12 500	31 757	- 19 257
Totaal operationele kasstroom	1 300	- 608	1 908
3a. totaal investeringen	- 1 800	- 1 309	- 491
3b. totaal boekwaarde des-investeringen	0	0	0
Totaal investeringskasstroom	- 1 800	- 1 309	- 491
4a. eenmalige uitkering aan moederdepartement	0	0	0
4b. eenmalige storting door moederdepartement	0	0	0
4c. aflossingen op leningen	0	0	0
4d. beroep op leenfaciliteit	0	0	0
Totaal financieringskasstroom	0	0	0
Rekening Courant RHB 31 december	12 000	29 840	- 17 840

Het kasstroomoverzicht geeft een analyse van de in de verslagperiode gerealiseerde liquiditeitsontwikkeling.

Het saldo liquide middelen bestaat uit het bij de Rijkshoofdboekhouding aangehouden rekeningcourantsaldo van f 29,8 mln. De hieraan gekoppelde bank- en girorekeningen hebben zowel in 1999 als in 1998 per ultimo boekjaar een saldo van nihil.

Ten opzichte van 1998 vertoont het saldo op de rekening courant aangehouden bij de Rijkshoofdboekhouding in 1999 een daling van f 1,9 mln. Deze daling wordt met name verklaard door de fors lagere realisatie van de kasstroom uit operationele activiteiten. Dit is het gevolg van een toename in de post onderhanden werk en debiteuren, een toename in de post overige schulden/nog te betalen kosten en een afname van de post crediteuren.

Kengetallen

Gemiddelde personeelsbezetting verdeeld naar ambtelijk en inhuur

	1999 realisatie		1999 begroting		1998 realisatie		1997 realisatie	
	fte's	%	fte's	%	fte's	%	fte's	%
ambtelijk	253	55	256	65	235	56	205	58
inhuur	205	45	138	35	182	44	150	42
totaal ambtenaar en inhuur	458	100	394	100	417	100	355	100
overig	65		58		59		5	
Totaal	523		452		476		409	

Senter streeft naar een flexibele bedrijfsvoering om de schommelingen in de omvang van de opdrachtenportefeuille goed te kunnen opvangen. Omwille van deze flexibiliteit wordt een deel van het personeelsbestand extern ingehuurd. Senter streefde in 1999 naar een verhouding ambtelijk versus ingehuurd personeel van 65/35. Door de omzetgroei ontwikkelde de verhouding ambtelijk/inhuur zich niet volgens de raming 1999. Nieuwe medewerkers worden veelal aangetrokken via het detacheringbureau BDG/TAD. Gelet op de relatieve terugloop van het aantal ambtenaren

vond in 1999 driemaal een hertaxatie plaats van de in het personeelsbestand benodigde flexibiliteit die ertoe heeft geleid dat in totaal 33 medewerkers een ambtelijke aanstelling hebben gekregen. Ondanks deze omzettingen is de geraamde verhouding ambtenaar/inhuur (BDG/TAD) niet gerealiseerd. Door de omzetgroei komt de inhuur in aantallen totaal 48,6% hoger uit dan de raming.

Gemiddelde loonkosten per fte naar ambtelijk en ingehuurd personeel

	1999 realisatie		1999 begroting		1998 realisatie		1997 realisatie	
	loonkosten (x f 1 000)	loonk per fte	loonkosten (x f 1 000)	loonk per fte	loonkosten (x f 1 000)	loonk per fte	loonkosten (x f 1 000)	loonk per fte
ambtelijk	25 991	102 731	25 911	101 210	23 350	99 370	20 413	99 580
inhuur	31 290	115 889	22 500	114 800	27 280	113 170	23 224	113 840
totaal	57 281	109 524	48 411	107 100	50 630	106 360	43 637	106 690

De ambtelijke loonkosten per fte komen 1,5% hoger uit dan de begroting. De ambtelijke loonkosten per fte zijn meer gestegen dan de stijging van de totale ambtelijke loonkosten (0,3%). Een gemiddelde ambtenaar is dus iets duurder geworden dan bij de raming werd voorzien.

Uit het kengetal loonkosten per fte blijkt dat de kosten per ingeleende fte hoger zijn dan per ambtelijke fte. Dit komt doordat Senter BTW is verschuldigd over de inleen en doordat de bureaus waarvan Senter inleenkrachten betreft, een vergoeding verlangen voor bemiddeling. De loonkosten per fte bij ingeleend personeel stegen ten opzichte van de raming met 0,9%.

Deze relatief geringe stijging wordt grotendeels veroorzaakt door de vernieuwde contractafspraken per 1 januari 1999 met BDG/TAD. De stijging van de totale loonkosten per fte (2,3%) ten opzichte van de begroting is vooral het gevolg van het niet realiseren van de gewenste verhouding (65/35) tussen ambtenaren en inhuur, doordat meer relatief dure inhuur aanwezig was dan begroot.

Omzet per fte

	1999 realisatie		1999 begroting		1998 realisatie		1997 realisatie	
	omzet (x f 1 000)	omzet per fte	omzet (x f 1 000)	omzet per fte	omzet (x f 1 000)	omzet per fte	omzet (x f 1 000)	omzet per fte
	79 836	152 650	67 764	149 920	74 213	155 910	63 704	155 760

Het kengetal omzet per fte wordt in de zakelijke dienstverlening veel gebruikt en maakt daardoor vergelijking met andere uitvoeringsorganisaties mogelijk. In de begroting 1999 was reeds rekening gehouden met een daling van de omzet per fte. De gerealiseerde daling ten opzichte van 1998 (2,1%) is echter minder sterk dan verwacht. De daling in 1999 ten opzichte van 1998 is hoofdzakelijk het gevolg van de tariefdaling van gemiddeld 2,3%.

Toegevoegde waarde(TW) per fte

	1999 realisatie		1999 begroting		1998 realisatie		1997 realisatie	
	TW (x f 1 000)	TW per fte	TW (x f 1 000)	TW per fte	TW (x f 1 000)	TW per fte	TW (x f 1 000)	TW per fte
	64 131	122 621	51 649	114 270	60 265	126 607	46 362	113 350

De toegevoegde waarde is het bedrag dat beschikbaar is voor de belanghebbenden van de organisatie, in casu het beschikbare bedrag voor de beloning van de geleverde prestaties. Hiermee worden bedoeld de beloning van medewerkers voor verrichte arbeid en van de eigenaar voor het verstrekte vermogen. Het geeft inzicht in de waarde die het personeel door de uitvoering van de activiteiten toevoegt aan de organisatie. De toegevoegde waarde per fte geeft een eerste indicatie van de doelmatigheid van het agentschap (voor inflatiecorrectie en nog zonder meeweging van de ontwikkeling in de personele kosten). De stijging van de toegevoegde waarde per fte ten opzichte van de raming 1999, vindt haar grondslag in een terughoudend uitgavenbeleid en het feit dat een aantal kosten, zoals bijvoorbeeld huisvestingskosten, niet volledig afhankelijk is van het omzetniveau, waardoor bij groei, de ontwikkeling van de materiële kosten iets achterblijft. De daling van de toegevoegde waarde ten opzichte van 1998 is met name het gevolg van de daling van de tarieven met gemiddeld 2,3%.

Materiële kosten per fte

1999 realisatie		1999 begroting		1998 realisatie		1997 realisatie	
mat.kn (x f 1 000)	mat. kn per fte	mat.kn (x f 1 000)	mat. kn per fte	mat.kn (x f 1 000)	mat. kn per fte	mat.kn (x f 1 000)	mat.kn per fte
15 705	30 029	16 115	35 650	13 948	29 303	17 342	42 401

De materiële kosten per fte bieden inzicht in de voor volume effecten gecorrigeerde ontwikkeling van de materiële kosten. Waar het kengetal omzet per fte vooral de doelmatigheidsontwikkeling in personele zin weergeeft, geeft het kengetal materiële kosten per fte vooral de doelmatigheidsontwikkeling in de materiële kosten weer. De materiële kosten per fte liggen 2,5% boven de realisatie over 1998 en 15,7% beneden de begroting voor 1999. Naast een voorzichtig uitgavenbeleid wordt dit verklaard door het benutten van schaaffecten als gevolg van de groei.

Doelmatigheid

(x f 1 000)	1999 realisatie	1999 ¹⁾ realisatie	1998 realisatie	1997 realisatie
Omzet	79 836	67 764	74 213	63 704
Gemiddeld tarief	1 165	1 165	1 190	1 190
Voor tariefontwikkeling gecorrigeerde omzet (A)	81 755	69 393	74 400	63 685
Totale lasten	74 355	66 362	65 981	62 287
Dotatie voorzieningen	- 2 708	- 1 476	- 2 881	- 4 846
Lasten exclusief dotatie voorzieningen	71 647	64 886	63 100	57 441
Inflatie	2,2%	2,0%	2,0%	2,2%
Voor inflatie gecorrigeerde lasten. exclusief dotatie voorzieningen (B)	64 639	58 197	58 181	54 022
Doelmatigheidskengetal (C=A/B)	126,5%	119,2%	127,9%	118,2%

¹ het gemiddelde tarief is nu zonder rekening te houden met de bezetting per tariefgroep weergegeven. In de rijksbegroting 1999-2003 was het gewogen tarief f 1116. Omdat de tarieven ten opzichte van 1999 zijn gewijzigd, is als ongewogen tarief f 1 165 voor de rijksbegroting 1999-2003 ingevuld.

Per jaar wordt de omzet gecorrigeerd voor de tariefontwikkeling vanaf 1994. Het jaar 1994 is het eerste jaar van Senter als agentschap en geldt als basisjaar. Het gemiddeld ongewogen tarief (zonder rekening te houden met de bezetting) bedroeg toen f 1,193.

Ook de kosten worden gecorrigeerd. Ten eerste wordt gecorrigeerd voor de per jaar sterk wisselende dotaties aan voorzieningen. Vervolgens wordt gecorrigeerd voor de inflatie, wederom met 1994 als basisjaar. Een stijging in het kengetal weerspiegelt een gunstige, een daling een ongunstige ontwikkeling van de doelmatigheid.

In 1998 is de organisatie fors gegroeid. In dit jaar bleven de, voor dotatie aan voorzieningen gecorrigeerde, kosten (stijging van 9,9% ten opzichte van 1997) flink achter in verhouding tot de toename in omzet (stijging 16,5%). Dit verschil in ontwikkeling is in 1999 kleiner geworden met name door het naijleffect van de kosten.

**Saldibalans per 31 december 1999 van het Ministerie van Economische Zaken
(bedragen x f mln)**

1)	Uitgaven ten laste van de begroting	7 861,6	2)	Ontvangsten ten gunste van de begroting	10 226,6
3)	Liquide middelen	6,0			
4)	Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding	2 855,3	4a)	Interne reserve Inpres8/Seno/Gom	448,5
5)	Uitgaven buiten begrotingsverband	- 4,9	6)	Ontvangsten buiten begrotingsverband	42,9
8)	Extra-comptabele vorderingen	3 987,5	8a)	Tegenrekening extra-comptabele vorderingen	3 987,5
9a)	Tegenrekening extra-comptabele schulden	7,2	9)	Extra-comptabele schulden	7,2
10)	Voorschotten	5 029,6	10a)	Tegenrekening voorschotten	5 029,6
11a)	Tegenrekening garantieverplichtingen	5 596,6	11)	Garantieverplichtingen	5 596,6
12a)	Tegenrekening openstaande verplichtingen	5 942,7	12)	Openstaande verplichtingen	5 942,7
13)	Deelnemingen	895,5	13a)	Tegenrekening deelnemingen	895,5
Totaal		32 177,1	Totaal		32 177,1

Toelichting op de saldibalans per 31 december 1999.
1) Uitgaven ten laste van de begroting (f 7 861,6 mln)

Deze post bevat de nog niet met het Ministerie van Financiën verrekenende begrotingsuitgaven over 1998 (3 530,8 mln) en 1999 (4 330,8 mln). Verrekening van de begrotingsuitgaven zal plaatsvinden nadat de Slotwet van het desbetreffende jaar door de Staten-Generaal is vastgesteld. Voor de begrotingsuitgaven over 1998 kan dit op korte termijn plaatsvinden omdat de slotwet 1998 is vastgesteld.

2) Ontvangsten ten gunste van de begroting (f 10 226,6 mln)

Deze post betreft de nog niet met het Ministerie van Financiën verrekenende begrotingsontvangsten over 1998 (5 500,8 mln) en 1999 (4 725,8 mln). Verrekening van de begrotingsontvangsten zal plaatsvinden nadat de Slotwet van het desbetreffende jaar door de Staten-Generaal is vastgesteld. Voor de begrotingsontvangsten over 1998 kan dit op korte termijn plaatsvinden omdat de slotwet 1998 is vastgesteld.

3) Liquide middelen (f 6,0 mln)

De post liquide middelen is als volgt opgebouwd:

saldo 31-12-99	(x f 1000)
Saldo liquide middelen kasbeheerder EZ	0
Saldo liquide middelen overige kasbeheerders	3 903
Saldo rekening-courant TWA/CBIN	2 139
Totaal	6 042

4) Rekening-courant RHB (f 2 855,3 mln)

De rekening-courant met de Rijkshoofdboekhouding geeft de financiële verhouding met het Ministerie van Financiën weer. Het bedrag op de saldibalans is overeenkomstig de saldo-opgave per 31 december 1999 van genoemd Ministerie en is opgebouwd uit het saldo van de reguliere rekening-courant (2 406,8 mln) en het saldo van de rekening-courant betreffende de Interne reserve (448,5). Bij de vaststelling van dit saldo is rekening gehouden met de valuta-posten 1999 welke door de Rijkshoofdboekhouding in 2000 zijn verwerkt maar gevaluteerd op 1999.

4a) Interne reserve (f 448,5 mln)

De interne reserve is bestemd om eventuele toekomstige betalingen uit hoofde van verstrekte garanties in het kader van de Inpres-8 faciliteit, de Garantiefaciliteit Opkomende markten of SENO-faciliteit mogelijk te maken. In de begrotingswet 1999 (artikel 4) is de mogelijkheid tot het aanhouden van deze reserve opgenomen.

5) Uitgaven buiten begrotingsverband (= intra-comptabele vorderingen) (f -/- 4,9mln)

Onder de uitgaven buiten begrotingsverband zijn posten opgenomen, die met derden moeten worden verrekend. De nadere specificatie van deze post is als volgt:

saldo 31-12-99	(x f 1000)
a) Vorderingen op andere ministeries	624
b) Intra-comptabele vorderingen EZ op derden	-/-6 951
c) Intra-comptabele vorderingen diensten	1 469
Totaal	-/-4 858

Het negatieve bedrag van f 6,9 mln is het saldo van vooruitontvangen bedragen van de Europese Gemeenschap van f 8,4 mln verminderd met een bedrag van f 1,5 mln in verband met een groot aantal kleinere vorderingen. Het bedrag van f 1,469 mln betreft de vorderingen die door de diensten van EZ dienen te worden ontvangen.

6) Ontvangsten buiten begrotingsverband (= intra-comptabele schulden) (f 42,9 mln)

Onder de ontvangsten buiten begrotingsverband zijn de posten opgenomen, die aan derden moeten worden betaald. De specificatie van de onder deze posten opgenomen bedragen is als volgt:

Saldo 31-12-99	(x f 1000)
a) Schulden aan andere ministeries	3 319
b) Intra-comptabele schulden EZ aan derden	21 647
c) Intra-comptabele schulden diensten	17 918
Totaal	42 884

Het bedrag van f 21,647 mln betreft met name de per 31 december af te dragen loonbelasting en premies sociale lasten. De intra-comptabele schulden van de diensten betreffen met name een depot van octrooigemachtigden bij het Bureau voor de Industriële Eigendom.

8) Extra-comptabele vorderingen (f 3 987,5 mln)

8a) Tegenrekening extra-comptabele vorderingen (f 3 987,5 mln)

De extra-comptabele vorderingen worden bij ontvangst ten gunste van de ontvangstenbegroting geboekt. Het verloop van de extra-comptabele vorderingen in 1999 binnen EZ was als volgt:

		(x f 1 mln)
Stand vorderingen eind 1998		4 252,9
Bij: In 1999 ontstane vorderingen	1 012,7	
Bijgeschreven dividend/rente	<u>143,8</u>	
		1 156,5
		5 409,4
Af: Ontvangen betalingen	1 129,7	
Ontvangen dividend/rente	189,4	
Buiteninvorderingstelling c.q. kwijtschelding	<u>102,8</u>	
		1 421,9
Stand vorderingen eind 1999		3 987,5

Uit het bovengenoemd verloop van de extra-comptabele vorderingen blijkt dat het bedrag van de definitief buiteninvorderingstelling/kwijtschelding in 1999 f 102,8 mln bedraagt. Dit bedrag is als volgt over de onderstaande begrotingsartikelen verdeeld:

		(x f 1 mln)
Art 02.03	Internationale en algemene technologiestimulering	0,1
Art. 02.09	Speur- en ontwikkelingswerk	26,3
Art. 04.08	Bevordering regionale bedrijfsinvesteringen	2,8
Art. 05.03	Borgstellingsregelingen MKB	73,2
	Speerpunktedieten	0,4
Totaal		102,8

De extra-comptabele vorderingen zijn per hoofdbeleidsterrein, het agentschap Senter, NMa en IZ onderverdeeld naar de mate van liquiditeit (opeisbaarheid) van de vorderingen. (x f 1000).

Vorderingsoort	direct opeisbaar	op termijn opeisbaar	geconditioneerd	niet invorderbaar	Totaal
Omschrijving					
Algemeen	12 033	4 274			16 307
Ind. en Alg. Techn. Beleid	3 892	5 699	7 060	342 107	358 758
Industrie- en Dienstenbeleid		36 271	851 969	1 504	889 744
Regionaal Beleid	11 905		86 484	9 619	108 008
Diensten MKB en Ordening	40	9 271	507 030	603	516 944
Buitenl. Ecn. Betr. en Exp.	1 656	46 302	237 451	8 353	293 762
Energiebeleid	52 098		68 607	4 551	125 256
Buiten begrotingsverband	871				871
Senter	120 034	514 153	1 028 307		1 662 494
Nma	398		14 318		14 716
Dir. IZ		686			686
Totaal	202 927	616 656	2 801 226	366 737	3 987 546

De kolom direct opeisbare vorderingen van het voorgaande overzicht is op artikelniveau gerubriceerd naar ouderdom. (x f 1000)

Art.	Omschrijving	<1998	1998	1999	Totaal
01.01	Apparaatskosten EZ			12 033	12 033
02.02	Specifieke bedrijfsger. techn. stimuler.			3 892	3 892
04.08	Bevord. Region. bedr. invest.	3 895		6 905	10 800
04.09	Regio-programma's			1 105	1 105
05.05	Oude BBH-regelingen			40	40
07.03	Stimulering exportactiviteiten			168	168
07.05	Economische hulp Oost-Europa			1 488	1 488
09.00	Energiebeleid algemeen			52 098	52 098
	Buiten begrotingsverband			871	871
	Senter			120 034	120 034
	Nma			398	398
Totaal		3 895		199 032	202 927

Onderstaand worden per categorie vorderingen die in verhouding tot het totaal van de vorderingen een grote omvang hebben, een nadere toelichting gegeven. Per post is aangegeven aan welk artikel de vordering is gekoppeld.

Direct opeisbare vorderingen (x f 1000)

Artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ (10 650)

De aan dit artikel gerelateerde vorderingen hebben met name betrekking op de extra-comptabele vorderingen van het CBS (f 10 650).

Artikel 04.08 Bevordering regionale bedrijfsinvestering (10 800)

De vorderingen van voor 1998 betreft een drietal direct opeisbare vorderingen, groot f 3240, f 475 en f 180, die ontstaan zijn in het kader van de IPR. De definitieve vaststelling van deze subsidies is het onderwerp van een beroepsprocedure. Daarnaast staat een bedrag groot f 6 905 open als vordering op de provincie Noord-Brabant als gevolg van de definitieve afrekening van een aantal projecten in het kader van de decentrale IPR.

Artikel 09.00 Mijwethedding (52 098)

Dit betreft de per 31 december 1998 nog te ontvangen bedragen uit hoofde van verleende vergunningen in het kader van de mijnwet.

Op termijn opeisbare vorderingen (x f 1000)

Artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ (3 625)

De vordering betreft het saldo van de in het kader van de PC-financieringsregeling aan EZ-medewerkers verstrekte leningen.

Artikel 03.07 Bijdrage aan KSG (36 271)

Dit betreft een in het kader van dit begrotingsartikel via de NIB verstrekte lening en de daarop bijgeschreven rente.

Artikel 07.03 Stimulering export activiteiten (37 985)

Dit betreft een op termijn opeisbare en inbare vordering inzake door EZ verstrekte kredieten in het kader van de stimulering van exportactiviteiten die door de NIO (f.37 985) wordt geadmistriseerd en beheerd.

Artikel 03.08 Bijdrage auto-ontwikkeling NedCar B.V. (839 469)

In het kader van de NedCar-deal is door de Staat een achtergestelde renteloze lening verschaft ten behoeve van de ontwikkeling van nieuwe automodellen bij NedCar. Per saldo resteert nog een leningbedrag van f 665 000. Daarnaast heeft de Staat nog een vordering op NedCar van per saldo f 174 469 uit hoofde van de zgn. spareparts concessionfee.

Artikel 04.01 Bijdrage ten behoeve van Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen en overige (65 000)

Deze vordering betreft een renteloze lening aan de NOM in het kader van het Aramide-project die ontstaan is bij de herfinanciering van de ROM's. Te zijner tijd wordt het restant van de lening mogelijk afgelost door de verkoop van haar belang in het Aramide-project.

Artikel 05.03 Borgstellingsregelingen MKB (498 142)

Dit betreft vorderingen inzake door de banken verstrekte kredieten in het kader van de borgstellingsregelingen MKB, waarvan inmiddels bekend is dat deze naar alle waarschijnlijkheid niet zullen worden terugontvangen.

Artikel 07.05 Economische hulp Oost-Europa (237 293)

Dit bedrag is gestort op een rekening-courant bij de Rijkshoofdboekhouding ten behoeve van de dekking voor de uitvoering van de investeringsfaciliteit door de NIB.

Artikel 09.12 Garanties energiebeleid (66 246)

Deze vordering betreft een zogenaamde regres-vordering aan de Nederlandse Pijpleiding Maatschappij (NPM), die is ontstaan uit een afgegeven garantie. Enerzijds heeft dit betrekking op renteen aflossingsverplichtingen en anderzijds op de overige exploitatiekosten. Bijschrijving op de lening vindt per kwartaal plaats naar rato van de door de NPM te betalen verplichtingen.

Niet invorderbare vorderingen (x f 1000)

Artikel 02.11 Garanties technologiebeleid (340 564)

Betreft het restant vorderingsbedrag van een aangesproken garantie die is afgegeven in het kader van de ontwikkelings-financiering van een drietal vliegtuigtypen. Van deze vordering (Fokker) is in 1999 een klein deel (f 20 720) ontvangen.

Vorderingen van het agentschap Senter (x f 1000)

Vorderingen Senter (1 662 494)

Het merendeel van de vorderingen van Senter heeft betrekking op de Regeling Technische ontwikkelingskredieten ($\pm 99\%$). Deze regeling wordt uitgevoerd door dit agentschap. Het betreft leningen verstrekt met het doel een «nieuw» product te ontwikkelen waarvan de terugbetaling afhankelijk is van de met het ontwikkelde product verkregen omzet. Er is rente verschuldigd die jaarlijks wordt bijgeschreven. Het type lening is ruwweg te verdelen in 1/3 geslaagde projecten, 1/3 lopende projecten en 1/3 niet geslaagde projecten. De onder direct opeisbare (115 000) en op termijn

opeisbare (514 153) opgenomen bedragen hebben betrekking op de geslaagde projecten. Het restant (1 028 307), «lopende en niet geslaagde projecten» is opgenomen onder de geconditioneerde vorderingen.

Vorderingen van het Nma (x f 1000)

Vorderingen NMa/DTe (14 716)

Dit betreft de door het NMa opgelegde boetes en lasten onder dwangsom (14 318) en de inning van de door de vergunninghouders verschuldigde bijdrage van 60% in de totale kosten van DTe (398).

9) Extra-comptabele schulden (f 7,2 mln)

9a) Tegenrekening extra-comptabele schulden (f 7,2 mln)

Dit betreft met name de extra-comptabele schulden van het CBS (6,1 mln) en het Bureau voor de Industriële Eigendom (0,7 mln.). Het restant van de extra-comptabele schulden (0,4 mln.) betreft de zgn. mijnschadevoorzieningen.

10) Voorschotten (f 5 029,6 mln)

10a) Tegenrekening voorschotten (f 5 029,6 mln)

op grond van de comptabele regelgeving kunnen door EZ vooruitbetalingen (voorschotten) worden verstrekt. Deze voorschotten zijn gebaseerd op EZ-subsidieregelingen danwel op door EZ gesloten contracten. Voor wat betreft subsidies wordt in principe betaald op basis van gemaakte en betaalde kosten. De definitieve vaststelling van de subsidie danwel de afwikkeling van het contract geschiedt na indiening van de einddeclaratie. In 1999 is voor f 1 446,9 mln aan voorschotten afgerekend.

Het saldo openstaande voorschotten is als volgt opgebouwd:

Overzicht openstaande voorschotten EZ (x f 1 mln)

Stand per 31 december	1999	1998	1999	1998	1999	1998
Ontstaansjaar	Kerndepartement		Senter		Totaal	
< 1996	992,8	1 255,9	50,9	128,1	1 043,7	1 384,0
1996	486,6	613,2	50,4	99,8	537,0	713,0
1997	619,1	813,5	113,8	192,3	732,9	1 005,8
1998	782,3	1 285,2	204,0	294,1	986,3	1 579,3
1999	1 316,6		413,1		1 729,7	
Totaal	4 197,4	3 967,8	832,2	714,3	5 029,6	4 682,1

Toelichting op voorschotten groter dan f 50 mln en/of voorschotten van vóór 1996.

Artikel 01.55 Bijdrage aan het agentschap Senter (f 74,6 mln)

Dit betreft voorschotten van Directoraten-Generaal aan Senter in verband met opdrachten voor de uitvoering van subsidieregelingen. Een bedrag van f 68,9 mln is verstrekt ten laste van de begroting 1999.

Artikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering (f 485,5 mln)

Op dit artikel worden langlopende verplichtingen verantwoord waarvan de looptijd nog niet is verstreken. Als gevolg hiervan staan er nog f 62,9 mln aan voorschotten open van vóór 1996. In 1999 is het voorschotbedrag

met f 192,4 mln toegenomen. Van het totaal aan voorschotten op dit artikel heeft f 203,7 mln betrekking op Senter.

Artikel 02.03 Internationale en algemene technologiestimulering (f 97,4 mln)

Van deze voorschotten is f 82,2 mln in 1999 betaald. De voorschotten van de jaren 1998 en 1997 zijn voor het overgrote deel afgerekend. Het bedrag van f 97,4 mln bevat f 28,0 mln voorschotten van Senter. Van deze f 28,0 mln heeft f 0,1 mln betrekking op voorschotten van voor 1996.

Artikel 02.04 Overheidsaanschaffingen en bevordering van bedrijfsgerichte samenwerking (f 51,1 mln)

Van het voorschotbedrag van f 51,1 mln is f 9,9 mln betaald ten laste van de jaren vóór 1996. Het betreft langlopende verplichtingen die met name door het ministerie van Defensie worden afgewikkeld.

Artikel 02.05 Syntens (f 152,3 mln)

De voorschotten in verband met de bijdragen voor 1998 en 1999 aan Syntens staan nog open.

Artikel 02.06 Subsidies in het belang van de industriële ontwikkeling (f 55,6 mln)

Een bedrag van f 43,3 mln betreft voorschotten aan STW. Hiervan is f 4,8 mln betaald vóór 1996.

Artikel 02.08 Bevordering van de vliegtuigindustrie en ruimtevaart (f 135,0 mln)

Dit betreft voorschotten aan het NIVR. In 1997 is f 75 mln en in 1999 is f 60 mln als voorschot verstrekt.

Artikel 02.09 Speur en ontwikkelingswerk (f 282,8 mln)

De voorschotten op dit artikel zijn betaald door Senter. Het betreft langlopende verplichtingen waarvan de looptijd in principe nog niet is verstreken. Een bedrag van f 33,6 mln is verstrekt vóór 1996.

Artikel 02.12 Technologische infrastructuur (f 113,4 mln)

Met name het artikel-onderdeel «Technologische Vernieuwing» bevat langlopende verplichtingen. Er staat van deze verplichtingen nog f 2,0 mln aan voorschotten open van vóór 1996. De overige onderdelen bevatten voorschotten die grotendeels in 1999 zijn betaald. Van het totaal aan voorschotten op dit artikel heeft f 10,6 mln betrekking op Senter.

Artikel 02.13 Projecten gefinancierd uit het Fonds economische structuurversterking (f 150,7 mln)

Van het openstaande voorschot heeft slechts f 7,3 mln betrekking op de jaren vóór 1996. In de jaren 1998 en 1999 is in totaal f 112,3 mln aan voorschotten ten laste van de begroting gebracht.

Artikel 04.01 Bijdragen ten behoeve van regionale ontwikkelingsmaatschappijen en overige (f 46,9 mln)

De voorschotten in verband met de apparaatskosten 1999 aan de ROM's en het voorschot 1998 aan de GOM staan nog open. Verder staan uit de periode vóór 1996 nog voorschotten open ten bedrage van f 35,1 mln voor de financiering van de NOM en BOM.

Artikel 04.04 Voorwaardenscheppend beleid (f 4,6 mln)

Op dit artikel staan voorschotten open uit hoofde van de programma's «Infrastructuur 1973–1976». Naar verwachting zullen deze voorschotten worden afrekend in 2000.

Artikel 04.05 Structuurversterkende projecten in het kader van de BRT-compensatie (f 19,6 mln)

Een bedrag van f 16,9 mln betreft openstaande voorschotten die vóór 1990 in het kader van de BRT-regeling zijn verstrekt. In de jaren 1996 t/m 1999 is f 2,7 mln verstrekt. De afwikkeling zal in de komende jaren plaatsvinden.

Artikel 04.08 Bevordering regionale bedrijfsinvesteringen (f 192,6 mln)

Er staat nog f 50,5 mln aan voorschotten open uit de jaren vóór 1996. Het betreft langlopende verplichtingen waarvan in de meeste gevallen de looptijd nog niet is verstreken. In 1998 en 1999 is f 118,8 mln aan voorschotten ten laste van de begroting gebracht.

Artikel 04.09 Regio-programma's (f 594,2 mln)

Ten behoeve van het ISP is f 338,6 mln aan voorschotten verstrekt. Een bedrag van f 68 mln is betaald vóór 1996. Aan EFRO-cofinanciering is f 193,3 mln betaald. Hiervan is f 26,7 mln uitgegeven vóór 1996. In het kader van PNL is f 44,5 mln betaald in de jaren vóór 1996. Daarnaast is op dit artikel nog 2,7 mln betaald voor 1996 in het kader van de OZL. De voornoemde programma's hebben veelal betrekking op langlopende verplichtingen.

Artikel 04.10 Stimulering Ruimte voor Economische Activiteit (f 157,8 mln)

Onder dit artikel worden voorschotten verstrekt voor de BOB- en Stireaprojecten. Het betreft langlopende verplichtingen aan gemeenten die in de komende jaren zullen worden afgerekend. Er staat nog f 7,9 mln open van vóór 1996.

Artikel 05.07 Hulp waterschade (f 111,2 mln)

De bijdragen in verband met de subsidieregeling «Waterschade» staan nog open. Een bedrag van f 91 mln is betaald vóór 1996. Naar verwachting zullen de voorschotten in 2000 worden afgerekend.

Artikel 05.12 Afwikkeling toeristisch beleid tot 1999 (f 10,4 mln)

Op dit artikel staan nog f 0,2 mln aan voorschotten van vóór 1996 open. Dit betreft een bijdrage aan het NBT in verband met het kustproject «Frisse Neuzen». Het project loopt tot 31 december 1999.

Artikel 05.21 Marktwerking (f 3,6 mln)

Er staat nog een voorschot open van vóór 1996 van f 1,6 mln. Dit betreft een subsidie in verband met de privatisering van Swoka.

Artikel 07.03 Stimulering exportactiviteiten (f 57,8 mln)

Dit betreft voorschotten die door Senter zijn verstrekt. Er staat nog een voorschot van f 0,5 mln open van vóór 1996.

Artikel 07.05 Economische hulp Oost-Europa (f 287,1 mln)

De openstaande voorschotten hebben betrekking op langlopende hulpprogramma's. Afrekening vindt plaats ná afloop van deze programma's. Er staat nog f 50,4 mln open van vóór 1996. Van het openstaand bedrag van f 287,1 mln is f 168,4 mln betaald door Senter.

Diverse artikelen NOVEM (1 357,6 mln)

Ultimo 1999 staat er in totaal een bedrag van f 1 357,6 mln uit op de Novem alsnog af te rekenen voorschotten, waarvan f 71,3 mln betaalbaar is gesteld ten laste van artikel 02.02. Het restant van f 1 286,3 mln werd uitbetaald ten laste van diverse artikelen binnen hoofdbeleidsterrein 09 Energiebeleid. Van dit laatste bedrag heeft f 518,3 mln betrekking op openstaande voorschotten van voor 1996. Een en ander is het gevolg van de wijze waarop de programmaovereenkomsten worden afgerekend. Afrekening met EZ vindt pas plaats nadat de laatste bijdrage van het programma door Novem aan een derde is verstrekt.

11) Garantieverplichtingen (f 5 596,6 mln)

11a) Tegenrekening garantieverplichtingen (f 5 596,6 mln)

Dit betreft de garantieverplichtingen die door EZ zijn aangegaan. Het verloop van de garantieverplichtingen in 1999 was als volgt:

		(x f 1 mln)
Saldo garantieverplichtingen tot en met 1998	5 059,0	
Af: Intrekkingen, terugbetalingen en correcties	- 1 310,9	
Bij: Aangegane garantieverplichtingen in 1999	+ 2 215,5	
		5 963,6
Af: Betalingen op garantieverplichtingen in 1999		- 367,0
Saldo garantieverplichtingen ultimo 1999		5 596,6

Circa de helft van dit bedrag (f 2 549 mln.) betreft de garanties van de borgstellingsregeling BBMKB, art. 05.03. Het uitstaande garantiebedrag voor deze regeling is verhoogd in verband met afgegeven garanties van ongeveer f 955 mln. en verlaagd in verband met negatieve bijstellingen van ongeveer f 838 mln. Aan verliesafdekking is een kleine f 32 mln. betaald.

De ander helft van het saldo garantieverplichtingen ultimo 1999 bestaat uit garanties auto-ontwikkeling (art 03.08) f 283 mln, industrie-faciliteit (art 03.12) 150 mln, exportactiviteiten/Oost-Europa (art 07.03 en 07.05) 975 mln en COVA/Stadsverwarming (art 09.12) 1 622 mln

Ten opzichte van 31 december 1998 zijn de garantieverplichtingen met f 537 mln. toegenomen. Deze toename wordt met name verklaard uit de toename van de garantieverplichtingen met betrekking tot de BBMKB (f 85 mln.), de garantie in het kader van de bijdrage ten behoeve van de auto-

ontwikkeling (f 197 mln.) en de garanties ten behoeve van exportactiviteiten/Oost-Europa (267 mln.). Verder heeft er op een aantal artikelen een verlaging van de garantieverplichtingen van in totaal f 2 mln plaatsgevonden.

In de artikelsgewijze toelichting worden de garanties afzonderlijk toegelicht.

12) Openstaande verplichtingen (f 5 942,7 mln)

12a) Tegenrekening openstaande verplichtingen (f 5 942,7 mln)

Het verloop van de verplichtingen in 1999 was als volgt:

		(x f 1 mln)
Saldo aangegane verplichtingen tot en met 1998	5 159,0	
Af: Intrekkingen, terugbetalingen en correcties	- 144,1	
Bij: Aangegane verplichtingen in 1999	+ 4 981,0	
		9 995,9
Af: Betalingen op verplichtingen in 1999		- 4 053,2
Saldo openstaande verplichtingen ultimo 1999		5 942,7

Dit saldo is opgebouwd uit een bedrag van f 5 566,4 mln aan verplichtingen binnen begrotingsverband en f 376,3 mln aan verplichtingen buiten begrotingsverband

Omvangrijke negatieve bijstellingen.

In 1999 is het saldo verplichtingen voor circa 330 mln. naar beneden bijgesteld.

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste bijstellingen per artikel opgenomen.

Art.	Omschrijving	(x f 1 mln.)
02.02	Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering	- 53,6
02.09	Speur- en ontwikkelingswerk	- 50,3
04.08	Bevordering regionale bedrijfsinvesteringen	- 28,2
07.03	Stimulering exportactiviteiten	- 76,4
07.05	Economische hulp Oost-Europa	- 12,9
09.01	Energiebesparingstechnologie	- 8,0
09.32	Toepassing energiebesparingstechnologie en duurzame energie	- 27,1
	Verplichtingen buiten begrotingsverband	- 32,2

13) Deelnemingen (f 895,5 mln)

13a) Tegenrekening deelnemingen (f 895,5 mln)

Het verloop van deze post over 1999 was als volgt:

		(x f 1 mln)
Stand saldibalans ultimo 1998		1 015,4
Mutaties 1999:		
- Kon. Ned. Hoogovens en Staal fabrieken N.V.	- 139,9	
- Twinning Holding B.V.	+ 20,0	
		- 119,9
Stand saldibalans ultimo 1999		895,5

Bijlage bij hoofdstuk III (financieel beheer)**Commissie van Zijl**

In de financiële verantwoording 1998 is een bijlage opgenomen waarin ingegaan wordt op de vragen gesteld door de Commissie van Zijl (Kamerstukken II 1998/99, 26 347, nr. 2, blz. 15 en 16) betreffende de vermindering administratieve lasten. Onderstaand wordt ingegaan op de in 1998 gedane toezeggingen en wordt de stand van zaken tot nu toe weergegeven.

Vermindering administratieve lasten*Inleiding*

In de financiële verantwoording 1998 is een onderscheid gemaakt naar maatregelen die betrekking hebben op:

- A. vereenvoudiging gegevensaanlevering aan de overheid;
- B. betrekken van ondernemers en mede-overheden.

Deze maatregelen moeten leiden tot een vermindering van de administratieve lasten met 15%¹ in deze kabinetsperiode, bovenop de circa 10% lastenverlichting die het vorige kabinet heeft gerealiseerd.

Met het oog op de vergelijkbaarheid wordt deze hoofdindeling ook in de verantwoording 1999 gevolgd. De aanbevelingen van de Commissie Slechte en de reactie van het kabinet daarop hebben geleid tot accentverschuivingen in de aanpak van de administratieve lasten. Dit komt nader aan de orde in de passage inzake «resultaten Commissie Slechte».

A. Vereenvoudiging gegevensaanlevering aan de overheid

Meer gebruik van ICT

Het kabinet verwacht dat een ambitieuze toepassing van ICT voor een doorbraak zal zorgen bij de reductie van administratieve lasten en de verbetering van de publieke dienstverlening van de overheid. Het kabinet wil nog tijdens deze kabinetsperiode belangrijke stappen zetten om het Internet-groeimodel van de Commissie Slechte te realiseren. Het kabinet heeft daarbij in eerste instantie het beeld voor ogen dat iedere ondernemer al zijn formulieren moet kunnen afhalen en indienen via één overheidsloket, zowel in virtuele als in fysieke vorm. Dit zal een geweldige inspanning vergen, waarbij goed moet worden aangesloten op alle initiatieven die al gaande zijn. Het kabinet stelt zich ten doel, voor het einde van deze kabinetsperiode in ieder geval een centrale informatievoorziening voor ondernemers operationeel te hebben. Voor de zomer van dit jaar zal het kabinet een plan van aanpak ter realisatie van deze doelstellingen aan de Kamer sturen.

Het berichtenverkeer tussen bedrijven en overheidsinstellingen (aangifte van belasting en premies, rapportages, enquêtes, vergunningen e.d.) vormt een substantieel element van de administratieve lasten in Nederland. Veel van deze gegevensuitwisseling loopt nog steeds via «gewone» papieren formulieren. Dat kost de ondernemer extra inspanningen. Overheidsinstellingen zijn zich in sommige gevallen wel bewust van de lasten die zij op de schouders van de ondernemers plaatsen en proberen met behulp van nieuwe technologieën hun klanten behulpzaam te zijn. De elektronische belastingaangifte is hier een voorbeeld van. Er is naar de mening van het kabinet echter nog veel meer mogelijk.

¹ exclusief de lastentoename die het gevolg is van groei van het aantal bedrijven en werkzame personen.

Beveiliging van het elektronisch dataverkeer en bescherming van gegevens zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden. Het kabinet zal blijven zoeken naar afdoende oplossingen voor die randvoorwaarden, daarbij geholpen door de voortschrijdende techniek. Aangrijpingspunt daarbij is onder meer de digitale handtekening.

Globaal kunnen drie verschillende lijnen in het gebruik van ICT-toepassingen bij de reductie van administratieve lasten worden onderscheiden:

- I centrale informatievoorziening:** bedrijven moeten op één centrale plaats alle relevante informatie en formulieren kunnen vinden (één loket);
- II elektronische gegevensuitwisseling:** bedrijven moeten de gevraagde gegevens aan de instellingen (bijv. CBS, Belastingdienst) kunnen leveren met behulp van elektronische data-uitwisseling («front-office»). Deze uitwisseling kan lopen via de Internetsite, maar ook rechtstreeks.
- III meervoudig gebruik van gegevens:** bepaalde gegevens die door een bedrijf eenmaal via een «elektronisch formulier» zijn geleverd zouden mits de ondernemer daarmee instemt, ook kunnen worden gebruikt voor informatiebehoefte van andere instanties. In eerste instantie zal het daarbij veelal gaan om bedrijfs- en persoons-identificerende gegevens zoals naam, adres, woonplaats, bedrijfsactiviteit. Die authentieke basisregistraties maken het vervolgens mogelijk om ook inhoudelijke gegevens slechts eenmaal te hoeven uitvragen. Dit vereist een goede gegevensuitwisseling tussen de verschillende overheidsinstellingen («back-office»). Verder zal het kabinet bezien in hoeverre barrières voor meervoudig gebruik kunnen worden geslecht.

Deze drie wegen zullen parallel worden ontwikkeld teneinde onnodige vertragingen te voorkomen. Om de lijnen verder te ontwikkelen zijn naar de mening van het kabinet de volgende acties nodig:

- *Ad I Centrale Informatievoorziening: de dienstbare overheid*
Bedrijven willen graag op een centraal punt informatie kunnen opvragen. Thans hebben vele overheidsinstellingen elk een eigen systeem van informatievoorziening, via folders, Internet etc. De activiteiten op het terrein van Overheidsloket 2000 geven invulling aan de rol van de dienstbare overheid.

Overheidsloket 2000 (Bedrijvenloket)

In het najaar van 1999 is een start gemaakt met het opzetten van regionale bedrijvenloketten¹. In de gemeente Groningen, de provincie Drenthe, en de regio Noordwest Noord-Holland zullen eind 2001 startende ondernemers alle bestaande verplichtingen via één loket kunnen afhandelen. Tevens zullen ondernemers alle overheidsinformatie van de deelnemende instanties via het bedrijvenloket kunnen betrekken. Het bedrijvenloket zal in fysieke en in virtuele vorm worden gerealiseerd. Aan het bedrijvenloket nemen de betreffende gemeenten resp. provincie, de Belastingdienst, de Kamer van Koophandel en enkele andere publieke organisaties deel.

In aansluiting hierop wil het kabinet een landelijk, virtueel bedrijvenloket opzetten. De komende periode zal bekeken worden hoe dat loket op landelijk niveau kan worden gerealiseerd. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn:

- de opzet van de site moet ook ondernemers die nog niet vertrouwd zijn met ICT-toepassingen uitnodigen tot gebruik. Dat vereist een heldere, toegankelijke verwijzingsstructuur en «down to earth» instructies;
- de site moet aansluiten bij reeds bestaande sites van bijvoorbeeld

¹ Het project Bedrijvenloket is onderdeel van het project Overheidsloket 2000, gecoördineerd door het ministerie van BZK.

uitvoerende instanties en lagere overheden. Gelet op de grote hoeveelheid formulieren waar bedrijven mee geconfronteerd worden zal het een «groeïende» site zijn. Door die incrementele aanpak kan snel een start gemaakt worden en hoeft niet te worden gewacht tot alle informatie digitaal beschikbaar is en alle mogelijke problemen opgelost zijn.

Een eerste stap zal worden gezet door het op Internet zetten van alle formulieren van het Ministerie van Economische Zaken, om vervolgens uit te breiden naar de andere ministeries.

- *Ad II Electronische gegevensuitwisseling*

Elektronische gegevensuitvraag zal een aanzienlijke besparing van de administratieve lasten voor bedrijven (en overigens ook voor betrokken overheidsinstellingen) betekenen. Afhankelijk van de technische mogelijkheden en de soort gegevensuitvraag kan deze gegevensuitwisseling rechtstreeks tussen (administraties van) bedrijven en instellingen plaatsvinden dan wel via de Internetsite zoals hierboven beschreven.

Op dit moment wordt in diverse projecten gewerkt aan ICT-toepassingen om het berichtenverkeer tussen bedrijven en instellingen via elektronische weg af te kunnen handelen. Initiatieven op dit terrein worden nauwlettend gevolgd en eventueel financieel gesteund. Zo participeren het Ministerie van EZ, de Belastingdienst, het Centraal Bureau voor de Statistiek en het LISV in het project Elektronische Heerendiensten. Volgens berekeningen van het EIM zou hiermee op een vijftal wetgevingsterreinen een reductie van de administratieve lasten van ruim 1,5 miljard gulden per jaar mogelijk zijn.

- *Ad III Meervoudig gebruik van gegevens: de efficiënte overheid*

Bij meervoudig gebruik van eenmaal aangeleverde gegevens kunnen bedrijven een aanzienlijke reductie van hun administratieve lasten bereiken. Modellen daarvoor zijn verwijzingsindexen en authentieke registraties.

In het kader van het door het Ministerie van BZK gecoördineerde project Stroomlijning Basisgegevens wordt door de diverse betrokken ministeries onder meer gewerkt aan het tot stand brengen van een stelsel van authentieke registraties. Het Basisbedrijvenregister is hier een voorbeeld van; het Ministerie van EZ coördineert de werkgroep die een authentiek register opzet waar de deelnemende organisaties (Belastingdienst, CBS, Kamers van Koophandel, LISV) de basisgegevens van alle ondernemingen in ons land kunnen vinden. Het project Basisbedrijvenregister wordt sinds eind 1999 begeleid door bureau PricewaterhouseCoopers. Als eerstvolgende stap zal een compleet uitgewerkt projectplan worden opgesteld om een Basisbedrijvenregister te realiseren. Het projectplan zal medio mei 2000 gereed zijn.

De stapsgewijze benadering van het kabinet langs de drie geschetste wegen is in lijn met de visie van de Commissie Administratieve Lasten, die aanbeveelt dat er stap voor stap wordt gewerkt aan interactiviteit, integratie en standaardisatie. Voor de zomer van dit jaar zal het kabinet een plan van aanpak inzake ICT-toepassingen om de administratieve lasten te verminderen aan de Kamer sturen.

Standaardformulier, stroomlijning vergunningenprocedures, meldingsplichten.

In 1998 is een vooronderzoek aangekondigd naar de mogelijkheden van een wettelijk gestandaardiseerd formulier voor de gehele overheid, alsmede naar mogelijkheden voor stroomlijning van vergunningenprocedures en meldingen. Inmiddels is komen vast te staan dat met een aantal verwante andere projecten die tot een vergelijkbare uitkomst zullen leiden aanzienlijke vooruitgang is geboekt. Het gaat hier onder andere om

stroomlijning van gegevens, definities en projecten op het gebied van ICT-toepassingen. De eerder voorgenomen projecten inzake standaard-formulier, vergunningenprocedures en meldingsplichten zijn daarom niet verder doorgezet.

B. Betrekken van ondernemers en mede-overheden

Bedrijvenpanel

Vanaf 1998 participeert Nederland in het European Business Panel. Op basis van de ervaringen daarmee is reeds besloten om ook een Nederlands panel van start te laten gaan. Het panel wordt ter beschikking gesteld aan het Adviescollege toetsing administratieve lasten. Het college zal bij zijn adviezen het panel kunnen gebruiken om de effecten van wet- en regelgeving in de praktijk, ter zake van de administratieve lasten, goed in beeld te brengen. Het panel zal een brede samenstelling krijgen zodat – afhankelijk van de voorliggende wet- en regelgeving – desgewenst een relevante selectie van bedrijven bevraagd kan worden. Het panel is permanent stand-by. Het Ministerie van Economische Zaken zal ervoor zorgen dat het bedrijvenpanel beschikbaar is bij de start van het college (april 2000).

Betrekken medeoverheden door middel van VNG/IPO convenant

Op 9 december 1999 is een convenant getekend tussen IPO, VNG, het Ministerie van V&W en het Ministerie van EZ. Het convenant loopt van 1 januari 2000 tot 1 januari 2004. In dit convenant zijn onder andere afspraken gemaakt over administratieve lasten; bij deze afspraken zijn IPO, VNG en EZ partij. De inhoud van die afspraken is vastgelegd in hoofdstuk 3 van het convenant, artikel 3:

Artikel 3: Administratieve lasten

In het kader van dit convenant:

dragen de provincies zorg voor:

- a. nieuwe projecten in navolging van de pilot «Aanvraag op Maat» inzake de Wet Milieubeheer;
- b. nieuwe projecten in het kader van het project inzake verklaringen van geen bezwaar artikel 19 Wet op de Ruimtelijke ordening;
- c. het gebruik maken van de uitkomsten van de pilot inzake het transport van afval in relatie tot de provinciale Milieuverordening;
- d. het onderzoeken van de mogelijkheden om het experiment in de provincie Friesland voor gebiedsgericht industriebeleid verder vorm te geven.

draagt VNG zorg voor:

- e. het in VNG-verband verder ontwikkelen van pilots opgezet in het kader van de Commissie-Slechte, bijvoorbeeld de pilot horeca-loket in de gemeente Delft, als mogelijk model voor andere gemeenten;
- f. het zo mogelijk opzetten van projecten in VNG-verband inzake verklaringen van geen bezwaar artikel 19 Wet op de Ruimtelijke ordening.

Geraamde kosten:

3a	Nieuwe projecten (aanvraag op maat)	f 0,2 mln per provincie
3b	Nwe. Projecten (art. 19 RO)	f 0,1 mln per provincie
3e	Verder ontwikkelen horecaloket	f 0,16 mln voor Delft
3f	Projecten (art. 19 RO)	f 1,35 mln (bijdragen NAP-gelden)

Resultaten van de Commissie Administratieve Lasten (Commissie Slechte)

November 1999 heeft de Commissie Slechte haar eindrapport gepresenteerd.

De Commissie Slechte heeft het kabinet geadviseerd om, naast de uitvoering van concrete projecten, ook maatregelen te nemen die tot een structurele verankering in de strijd tegen de administratieve lasten kunnen leiden. De commissie adviseert een onafhankelijk adviescollege voor de toetsing van de administratieve lasten op te richten. Daarnaast meent de commissie dat het gebruik van ICT een substantiële verlaging van de administratieve lasten met zich mee kan brengen. De commissie adviseert te komen tot informatie-uitvraag via een Internet-groeimodel.

In de reactie op de aanbevelingen van de Commissie constateert het kabinet dat het binnen de overheid een automatisme moet worden de administratieve lasten van wet- en regelgeving in beeld te brengen en op zoek te gaan naar minder belastende alternatieven. Hiervoor is een omslag in doen en denken nodig. Daartoe zal het kabinet een extern, onafhankelijk adviescollege instellen.

Daarnaast wordt bij elk ministerie een coördinatiepunt administratieve lasten ingesteld. Dit heeft tot taak toe te zien op het in kaart brengen van administratieve lasten van nieuwe en bestaande regels, alternatieven uit te werken en departementale actieprogramma's op te zetten en uit te voeren.

Ten slotte verwacht het kabinet met de Commissie Slechte dat een ambitieuze toepassing van informatietechnologie voor een doorbraak zal zorgen bij de reductie van administratieve lasten en de verbetering van de publieke dienstverlening van de overheid. In de paragraaf *Meer gebruik van ICT* zijn deze voornemens al nader uitgewerkt.

Adviescollege

Het onafhankelijke externe adviescollege zal bestaan uit drie personen, aan wie een secretariaat van maximaal tien personen wordt toegevoegd. Het krijgt als belangrijkste taak het toetsen van nieuwe regelgeving. Het college is bevoegd over alle voorgenomen wet- en regelgeving van het rijk advies uit te brengen aan de eerstverantwoordelijke minister. Desgewenst kunnen ook initiatiefwetsontwerpen en amendementen van de Tweede Kamer door deze aan het college worden voorgelegd. Daarnaast kan het college op verzoek adviseren over regelgeving van andere overheden. Het college kan bij zijn adviezen gebruik maken van een bedrijvenpanel.

Departementale actieprogramma's

Alle ministeries zullen actieprogramma's opstellen die zijn gericht op een vermindering van de administratieve lasten van bestaande regelgeving. De ministeries rapporteren daarover jaarlijks in mei aan de Tweede Kamer. Het Ministerie van Economische Zaken zal vanuit haar coördinerende rol de voortgang van deze actieprogramma's bewaken. Ten behoeve van de actieprogramma's zal elk departement de hele regelge-

ving systematisch inventariseren, inclusief de regelgeving van de op dat terrein actieve uitvoeringsorganisaties.